

MANO ŠIRDIS DŽIAUGIASI,
NES TU, KRISTAU, GYVAS

COMUNIONE E LIBERAZIONE
BROLIJOS REKOLEKCIJOS

RIMINIS 2017

„Kasmetinių Comunione e Liberazione Brolijos rekolekcijų, vykstančių Rimini mieste, proga Jo Šventenybė Popiežius Pranciškus jungiasi dvasiškai ir siunčia savo nuoširdų bei geranorišką sveikinimą. Visiems atvykusiems ir prisijungusiems prie transliacijos linki gausių vaisių, kuriuos atneš vidinis krikščioniško tikėjimo vaisingumo atradimas pasaulyje, kurį drasko pelno logika, kurianti naujas skurdo formas bei atmetimo kultūrą. Tegul jus lydi tikrumas, jog prisikėlęs ir gyvas Kristus yra su jumis.

Šventasis Tėvas meldžia Šventosios Dvasios dovanų, kad būtų įgyvendinta švelnumo revoliucija, kurią pradėjo Jėzus, mylintis mažutėlius, ir kuri tęsiasi vaga, nutiesta nusipelnusio monsinjoro Luigi Giussani, kuris prašė mūsų meilę tapti širdies neturtu. Prašydamas nesiliauti maldoje palaikyti jo visuotinę tarnystę, Popiežius šaukiasi dangiškojo Mergelės Marijos užtarimo ir suteikia Jums bei visiems dalyviams geidžiamą apaštalinį palaiminimą, skirtą visai Brolijai.“

Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės Sekretorius,
2017 m. balandžio 28 d.

Balandžio 28-oji, penktadienio vakaras

Įeinant ir išeinant:

Franz Schubert, Simfonija nr. 8 H-dur, D 759

„Nebaigtoji simfonija“

Carlos Kleiber – Wiener Philharmoniker

„Spirto Gentil“ nr. 2, Deutsche Grammophon

ĮVADAS

Julián Carrón

Kun. Giussani sakydavo: „Kad malda nebūtų mechaniškas gestas, sutelkime sąmoningumą, pažadinkime atsakingumą! [...] Visas pasaulis tarsi apsisiautęs švinine skraiste – užsimiršimu apie tikslą, dėl kurio atsibundame ryte, grįžtame prie veiklos, suimame save į rankas. Visi dalykai žmogui daro įtaką sakydami: „Atsibusk“. Dieve mano, kiekvieną rytą turėtume būti šitaip žadinami! Tačiau įprastai baisi užmarštis nuo pat pradžios sugadina mūsų dienas, net jei paskui jos būna pilnos veiklų. [...] Susitinkame tam, kad žiūrėtume į šviesą, [kad ištrūktume iš užmaršties,] kad neleistume esančiam šalia mūsų verkti vienatvėje ir be vilties. [...] Tokiu būdu šią akimirką mūsų galva išnyra iš įprastos miglos, kuri dažnai ją gaubia: susigražiname sąmoningumą, susigražiname atsakomybę už save ir kitus, už meilę sau ir meilę saulei, už meilę sau ir meilę žmonėms. [...] Nuo mūsų priklauso, ar pasaulyje bus pažadinta ir išliks ši draugija, ši atsakomybė už draugiją, kuri panaikina svetimumą tarp manęs ir tavęs, tarp vieno ir kito žmogaus, ir viskam suteikia naudingumo, laiką padaro naudingą“¹.

Prašykime to kaip įmanoma sąmoningai.

Dvasia Viešpatie, ateik

Pradėdamas šias dienas, perskaitysiu Šventojo Tėvo mums atsiųstą telegramą: „Kasmetinių Comunione e Liberazione Brolijos rekolekcijų, vykstančių Rimini mieste, proga Jo Šventenybė Popiežius Pranciškus jungiasi dvasiškai ir siunčia savo nuoširdų bei geranorišką sveikinimą. Visiems atvykusiems ir prisijungusiems prie transliacijos linki gausių vaisių, kuriuos atneš vidinis krikščioniško tikėjimo vaisingumo atradimas pasaulyje, kurį drasko pelno logika, kurianti naujas skurdo formas bei atmetimo kultūrą. Tegul jus lydi tikrumas, jog prisikėlęs ir gyvas Kristus yra su jumis. Šventasis Tėvas meldžia Šventosios Dvasios dovanų, kad būtų įgyvendinta švelnumo revoliucija, kurią pradėjo Jėzus, mylintis mažutėlius, ir kuri tęsiasi vaga, nutiesta nusipelnusio monsinjoro Luigi Giussani, kuris prašė mūsų meilę tapti širdies neturtu. Prašydamas nesiliauti maldoje palaikyti jo visuotinę tarnystę, Popiežius šaukiasi dangiškojo Mergelės Marijos užtarimo ir suteikia Jums bei visiems dalyviams geidžiamą apaštalinį palaiminimą, skirtą visai Brolijai. Vatikanas, 2017 m. balandžio 28 d., kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės sekretorius“.

1. „Koks būtų išgelbėjimas, jei nebūtų laisvas?“

---

¹ L. Giussani, *Un evento reale nella vita dell'uomo (1990-1991)*, Bur, Milano 2013, p. 219-220.

Atrodytų paradoksalu, kaip pradėjome šį vakarą: kun. Giussani mus skatina melstis taip, kad mūsų malda nebūtų mechaniška, kviečia sutelkti sąmoningumą, pažadinti atsakingumą, t.y. įdARBINTI savo laisvę. Ir vis dėlto dar neišgirdę jo žodžių dainavome apie tai, kaip nesugebame gyventi laisve ir kaip prieštarinčiai naudojame savo laisvę: „Išmokau vien apgaudinėti save [...]. Mano rankose neliko nieko, vien išdeginta žemė ir vardai be prasmės [...] Savo rankomis aš niekad nesukursiu teisingumo!“².

Kodėl kun. Giussani teikia tiek daug svarbos tam, kad susigrąžintume sąmoningumą, kad sutelktume sąmoningumą, kad įdARBINTUME savo laisvę? Péguy mums primena priežastį: „Koks būtų išgelbėjimas, [sako Dievas,] jei nebūtų laisvas? / Kaip jį reiktų apibūdinti? / Mes norime, kad išgelbėjimą užsitarnautų pats. / Jis pats, žmogus. Kad ateitų iš jo. / Tam tikra prasme ateitų iš jo paties. Tokia yra paslaptis, / toks yra žmogaus laisvės slėpinys. / Taip mes vertiname žmogaus laisvę“³.

Kas galėtų įsivaizduoti tokį žmogaus ir jo laisvės įvertinimą? Dievas išties nori, kad taptume savo išgelbėjimo dalyviais. Tai visiškai nepanaikina laiko ir istorijos vertės! Kodėl? „Nes aš pats esu laisvas, sako Dievas, ir sukūriau žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą. / Toks yra slėpinys, tokia yra paslaptis, tokia yra vertė / Kiekvienos laisvės. / Tokio kūrinio laisvė yra pats gražiausias pasaulyje atspindys / Kūrėjo Laisvės. Todėl mes jums ir duodame, / mes jums suteikiame tapatų vertingumą“⁴.

O kodėl Dievui taip svarbu mus įtraukti į išgelbėjimą, žinant, kokie esame silpni? Kodėl taip reikalauja mūsų bendradarbiavimo?

Péguy tęsia: „Išgelbėjimas, kuris nėra laisvas, [...] kuris neateina iš laisvo žmogaus, mums nieko nereikštų. [...] / Kodėl toks išgelbėjimas turėtų dominti? / Vergiškas palaiminimas, vergiškas išgelbėjimas, belaisvis palaiminimas, pasak jūsų, kuo turėtų sudominti? Ar gali suteikti malonumo būtų mylimiems vergų?“⁵.

Péguy, užbėgdamas už akių laikmečiui, paliečia labai jautrią šių dienų temą: laisvė. Šie žodžiai buvo teisingi ir kitomis istorijos epochomis, tačiau jie ypač aktualūs dabartyje. Išties išgyvename laikotarpį, kai įsigaliojusios tvarkos nebesilaikoma, kai tradicijų nebepakanka norint perteikti krikščionybę ir padaryti ją priimtina. Priešingai, viskas dabar eina prieš ją. Krikščionybė nebemadinga, jos nebeįmanoma skelbti iš įpročio ar pagal įsigaliojusią tvarką. Daugeliui mus supančių žmonių, tikėjimas yra atgyvena, kurią galima atmesti net nesigilinant. Tai gali mus sugniuždyti arba pažadinti nuotykiui, dar labiau atskleidžiant tai, kas tikra nuo pat krikščionybės pradžios: Kristus atiduoda save žmogaus laisvei.

Visų pirma tai pasitvirtina mums: laisvė neišvengiama, niekas mumyse neprigis, jei mes to nepriimsime ir neužsitarnausime laisve. Mes pirmi jaučiame šį poreikį, kaip man parašė vienas iš jūsų: „Brangus Julián, likus trims dienoms iki rekolekcijų, pajutau troškimą papasakoti tau, kodėl aš ir vėl nusprendžiau dalyvauti. Man neužtenka tiesiog mechaniškai atsiliepti į skelbimą. Man reikia atrasti priežastį, kuri leistų dalyvauti atvėrus protą ir širdį. Pasaulyje, kuris, rodos, taip atitolęs nuo šio mūsų gesto, jaučiu, kad tai vis tiek yra gėris ir duoda naudos man bei pasauliui. Kiekvienas savo gyvenime yra kviečiamas šiam didingam santykiui su Begalybe, kuri paslaptinai ateina per mūsų gyvenimo ribotumą ir kviečia pas Save. Kai tam atsivėriau, visiškai pasikeitė mano gyvenimo

² C. Chieffo, „La guerra“, *Canti*, Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 235.

³ Ch. Péguy, *Il mistero dei santi innocenti*, iš *I Misteri*, Jaca Book, Milano 1997, p. 321-322.

⁴ Ten pat.

⁵ Ten pat.

perspektyva. Kaip ir kiekvienam, man gyvenimas nėra paprastas. Didelės malonės, kuri yra tavo siūlomas kelias, dėka kovodamas supratau, kad gyvenimas yra gražus ne dėl to, kad viskas gerai ar būtent taip, kaip aš įsivaizdavau. Gyvenimas yra gražus, nes kiekvieną dieną suteikiama santykio su Paslaptimi galimybė ir viskas gali tapti iššūkiu, kad tai atrastum ir gautum daugiau. Iš nerimo ir baimės (tikrųjų šio laikmečio ligų, kurias bandoma išgydyti vaistais) mane išlaisvina patyrimas, jog netikėtume slypi tai, kas paruošta man, proga gilintis į santykį su Paslaptimi. Man reikia nuolat pajusti Tą, kuris mane šaukia vardu, ir kad tai, ką Jis pradėjo su manimi, niekada nesibaigtų. Todėl esu labai dėkingas tau, nes esi kviečiamas kreipti mūsų žvilgsnį ir mūsų širdį į Jėzaus patrauklumą ir į kiekvieną iš mūsų, mylinčius savo likimą“.

Iš kitos pusės, ką domintų nelaisvas išgelbėjimas, vergiškas palaiminimas? Kokį malonumą Dievui teiktų žmonių meilė iš inercijos ar prievartos? Dievui nieko nekainuotų sukurti būtybes, kurios savo užduotį atliktų mechaniškai, tarsi vergai. Lygiai taip kaip galėtų sukurti kitas žvaigždes, besisukančias mechaniškai. Jos taip pat leistų suspindėti Jo galybei, kaip sako Péguy. „Mano galybė pakankamai spindi jūros smėlyje ir dangaus žvaigždėse. / Ji nenuginčijama, regima, pakankamai spindi per negyvąją kūriniją. / Pakankamai spindi valdant, / ateinant žmogui“⁶.

Ko tuomet norėjo Dievas? „Savo gyvojoje kūrinijoje, sako Dievas, panorau geriau, panorau daugiau. / Be galo geriau. Be galo daugiau. Nes panorau šios laisvės. / Aš sukūriau pačią laisvę. [...] / Kartą patyrus laisvą meilę, paklusnumas nebeteikia jokio malonumo. / Kartą patyrus laisvų žmonių meilę, vergų nusilenkimas nieko nebereiškia. [...] / Niekas neturi tokios reikšmės, neturi tokios vertės. / Tai išties mano didžiausias išradimas“⁷.

Taigi, Dievas panoru geriau. Mes irgi tai žinome: „Kartą patyrus laisvų žmonių meilę, vergų nusilenkimas nieko nebereiškia“, „paklusnumas nebeteikia jokio malonumo“. Dievas panoru „Be galo geriau. Be galo daugiau“: būti mylimas laisvai.

„Paklauskite tėvo, ar geriausia akimirka / Nėra tada, kai jo vaikai pamilsta jį kaip žmonės, / Jį patį kaip žmogų, / Laisvai, / Neatlygintinai, / Paklauskite tėvo, kurio vaikai auga. // Paklauskite tėvo, ar nėra paslaptingos valandos, / Paslaptingos akimirkos, / Ir ar tai nėra tada, / Kai jo vaikai pamažu tampa žmonėmis, / Laisvais, / Ir ima jį laikyti žmogumi, / Laisvu, / Jį myli kaip žmogų, / Laisvą, / Paklauskite tėvo, kurio vaikai auga. // Paklauskite to tėvo, ar nėra išskirtinumo, / Ir ar jis nėra / Būtent pasibaigus paklusnumui, ir kai jo vaikai, tapę žmonėmis, / Jį pamilsta, (jį laiko), kitaip tariant, pažįsta / Kaip žmogus žmogų, / Laisvai. / Neatlygintinai. Taip jį gerbia. / Paklauskite to tėvo, ar jis žino, kad niekas neatstoja / Žmogaus žvilgsnio, kuris sutinka žmogaus žvilgsnį. // Dabar aš esu jų tėvas, sako Dievas, ir pažįstu žmogaus padėtį. / Tai aš ją sukūriau. / Per daug iš jų neprašau. Prašau tik širdies. / Kai turiu širdį, žinau, kad užtenka. Nesu įnoringas. // Joks vergo paklusnumas pasaulyje nėra vertas gražaus laisvo žmogaus žvilgsnio. / Ar greičiau vergo paklusnumas man atgrasus ir viską atiduočiau / už gražų laisvo žmogaus žvilgsnį“⁸. Gražų žvilgsnį, ne tobulumą, bet gražų laisvo žmogaus žvilgsnį. Péguy užbaigia: „Šiai laisvei, šiam neatlygintinumui paaukojau viską, sako Dievas, / už malonumą būti mylimam laisvų žmonių, / Laisvai, / Neatlygintinai, / Tikrų žmonių, drąsių, suaugusių, ryžtingų. / Kilnių, švelnių, tačiau ryžtingo švelnumo. / Kad pasiekčiau šią laisvę, šį neatlygintinumą, paaukojau viską, / Kad surasčiau

⁶ Ten pat.

⁷ Ten pat.

⁸ Ten pat.

šià laisvę, šį neatlygintinumà, / Kad leisčiau veikti šiai laisvei, šiam neatlygintinumui. // Kad juos išmokyčiau laisvės⁹.

Kitais žodžiais tai pakartoja šventasis Grigorijus Nysietis: „Tas, kuris sukūrė žmogų, kad padarytų jį savo turtų dalininku, [...] negalėjo iš jo atimti geriausio ir brangiausio turto, turiu omenyje jo laisvės dovanà“¹⁰. Ar gali dominti nelaisvas išgelbėjimas? Mūsų tikrai ne. Tačiau ir Dievo nedomina. Išgelbėjimas tampa įdomus žmogui ir Dievui, jei yra laisvas. Dievui, nes Jis nori būti mylimas laisvų žmonių, o ne vergų. Mums, nes kitaip tai nebūtų mano, tavo išgelbėjimas. Laisvė yra esminis dalykas, kitaip išgelbėjimą suvoksime kaip prievolę, kaip kažką privalomo, nuo ko galiausiai bandome apsiginti, o ne kaip tai, kas atitinka mūsų žmogiškus poreikius. Istorija mums parodė, kur veda išgelbėjimas, kuris nėra laisvas, kuris primetamas prievarta, iš įpročio ar baimės. Prievarta daugelį paskiepijo nuo tokio išgelbėjimo. O įprotis laikui bėgant atėmė bet kokį įdomumą.

Taigi esminis klausimas, kurį kiekvienas iš mūsų turi sau užduoti šio gesto pradžioje, yra paprastas: ar mane išgelbėjimas vis dar domina? Ne įpročiai, ne mechaniškas tam tikrų gestų kartojimas, bet išgelbėjimas. Ar tai mane dar domina kaip pradžioje, su tokiu pačiu ilgesiu kaip pradžioje? Mes žinome, kad tai nėra savaime suprantama. Laikas ir gyvenimo įvykiai niekam nuolaidų nedaro. Todėl kiekvienas turi pažvelgti į savo patirtį ir atsakyti pirmuoju asmeniu.

2. „Kristus lieka tarsi atskirtas nuo širdies“

Rašydamas naujos knygos, kurioje surinkti kun. Giussani vestų Brolijos rekolekčių tekstai, pratarinę, aptikau tokį susirūpinimą, kurio buvo apimtas per pirmąsias Rekolekcijas 1982 metais, kai Brolija gavo popiežiškąjį pripažinimą. Ta proga jis stengėsi visiems parodyti, jog neužtenka pasyviai pasilikti judėjime, kad būtų išlaikytas pradinis gaivumas, kad įvykęs susitikimas išliktų įdomus. Net ir mums, kurie buvome išrinkti, kuriems buvo suteikta tokia išskirtinė malonė – susitikimas su Kristumi kun. Giussani dėka, nepakanka įpročio, kad išlaikytume pradžia. Jis pasakė: „Tapote suaugę: ir nors užsitikrinote savo profesinius sugebėjimus, išlieka atitolimas nuo Kristaus, palyginus su prieš kelis metus išgyventomis emocijomis [nekalba apie nuoseklumą, bet apie emocijas], ir ypač su tam tikromis aplinkybėmis prieš kelis metus. Esame atitolę nuo Kristaus, išskyrus tam tikromis akimirkomis [tam tikromis progomis]. [...] Išskyrus tada, kai, tarkime, susitinkate darbuotis Jo vardu, Bažnyčios vardu ar judėjimo vardu“. Kaip matome, kun. Giussani nesileido apgaunamas pripažinimo sukeltos euforijos. Ir nors įsitraukiame į daugybę veiklų, „Kristus tarsi lieka toli nuo širdies [...], tiksliau Kristus lieka tarsi atskirtas nuo širdies“¹¹. Neužtenka tiesiog pasilikti, kad ir toliau išgyventum prieš kelis metus, iš pradžių patirtą emociją.

Esminis kun. Giussani vertinimo elementas yra suvokimas, kad ir suaugę gyvename savo gyvenimą, užsiimdami teisingomis veiklomis, tačiau „Kristus lieka tarsi atskirtas nuo širdies“. O jei Kristus lieka atskirtas nuo širdies, tai anksčiau ar vėliau nustoja dominti. Išties, Kristus yra įdomus, nes suvirpina mūsų širdį, ją visiškai atitinka ir leidžia suprasti tą atitikimą.

Tačiau toks Kristaus atskyrimas nuo širdies neapima vien mūsų santykio su Juo, bet santykius su viskuo. Kun. Giussani pridėda, jog Kristaus atitolimas nuo širdies sukuria kitą, pasireiškiantį „nesusipratimu tarp mūsų, kalbu ir apie vyrus bei žmonas; Kristaus atitolimas nuo

⁹ Ten pat.

¹⁰ Gregorio di Nissa, *La grande catechesi*, Città Nuova, Roma 1990, p. 58.

¹¹ L. Giussani, *Una strana compagnia*, Bur, Milano 2017, p. 21-22.

širdies, atitolina ir vieno širdį nuo kito širdies, išskyrus tam tikrus bendrus veiksmus (reikia išlaikyti namus, prižiūrėti vaikus ir t.t.)¹².

Kristaus atskyrimas nuo širdies apima santykius su viskuo, nes „širdis yra tai, kaip žmogus žiūri į savo vaikus, kaip žiūrį į žmoną ar vyrą, kaip žiūri į praeivį, kaip žiūri į bendruomenės žmones ir į bendradarbius, o ypač kaip atsibunda ryte“¹³. Taigi Jei Kristus nesusijęs su mūsų žvilgsniu į žmoną, vyrą, praeivį, bendradarbius ir t.t., tuomet nesusijęs su gyvenimu, su devyniasdešimt devyniais procentais gyvenimo. To pasekmė: laikui bėgant netenka vertės, praranda įdomumą.

Iš patirties žinome, kad Kristus mums tapo įdomia esatimi todėl, kad privertė suvirpėti mūsų širdį, privertė kitaip suvirpėti mūsų „aš“ viso ko akivaizdoje („Tikrovė tampa akivaizdi per patirtį“¹⁴, kaip sakydavo kun. Giussani). Lygiai taip pat mes supratome, kad ji ar jis yra tas žmogus, su kuriuo norime dalintis gyvenimu, nes privertė suvirpėti mūsų „aš“ iki pat gelmių. Ar tas virpesys tebuvo sentimentalizmas, ar greičiau galimybė atrasti tos esaties reikšmę mums? Taip pat yra susitikus Kristų, susidūrus su Jo esatimi, iš pradžios patirties.

Norint suprasti, kaip mums yra, užtektų savęs paklausti: ką dabar stipriausiai jaučiu gyvenimo atžvilgiu? Ką atrandu esant mano pagrindu? Kokia mintis mane užvaldžiusi? Kokia visur girdima foninė muzika? Nes žmogus yra vientisas. Ir galiausiai tėra viena užvaldžiusi mintis, kokia ji bebūtų, vienintelis stiprus jausmas gyvenimo atžvilgiu. Nereikalingos jokios analizės, nes galiausiai kiekvienas atsiduriame priešais didį klausimą: ar Kristus vis dar toks pat įdomus kaip pirmą kartą?

Tereikia palyginti, kokį ilgęšį mums sukėlė pati pradžia, kad pamatytume, ar Kristus artimesnis mūsų širdžiai dabar nei tada, ar vis dėlto šiandien Jis nutolęs. Atskirtas nuo širdies, lyginant su pradiniu pakylėjimu, kuris mus pavertė „pagautais“ žmonėmis. Štai alternatyva: esame pagauti arba atskirti. Vis labiau pagauti arba vis labiau atskirti. Nesiekiu, kad imtume save vertinti moralistiškai, negaiškime tam laiko; bet kad pastebėtume, ar Jis yra toks pats įdomus kaip ir pradžioje, kad suvoktume, ar esame kupini entuziazmo kaip tada.

3. Kelias, kurį reikia nueiti

Ar Kristus nutolęs nuo mūsų širdies, ar ne, priklauso nuo mūsų laisvės. Nuo tos pačios laisvės priklauso santykis su tuo, per ką Kristus mus pasiekė, su kun. Giussani, jo charizma, jo paliktu paveldu.

Per kovo 7-osios audienciją Popiežius mums priminė: „Būti ištikimiems charizmai nereiškia „paversti ją akmeniu“, tik velnias „paverčia akmeniu“, nepamiršk! Būti ištikimiems charizmai nereiškia užrašyti ant pergamento ir įrėminti. Naudojimas paveldu, kurį jums paliko kun. Giussani, negali būti susiaurintas iki prisiminimų, sprendimų ir elgesio normų muziejaus. Žinoma, reikia būti ištikimiems tradicijai, bet ištikimybė tradicijai, pasak Mahler, „reiškia išlaikyti gyvą ugnį, o ne garbinti pelenus“. Kun. Giussani tikrai jums neatleisų, jei netektumėte laisvės ir pavirstumėte muziejaus gidais ar pelenų garbintojais. Išlaikykite gyvą pirmojo susitikimo atminimo ugnį ir būkite laisvi!“¹⁵.

¹² Ten pat.

¹³ Ten pat.

¹⁴ L. Giussani, *Dal temperamento un metodo*, Bur, Milano 2002, p. 143.

¹⁵ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba Comunione e Liberazione judėjimui, 2015 m. kovo 07 d.

Be laisvės, kiekvieno iš mūsų gyvenimas gali tapti senų laikų atsiminimų muziejumi. Jei nėra nieko, kas dabartyje domintų labiau už visus prisiminimus, gyvenimas sustoja. Nes visų prisiminimų, kad ir kokių gražių, priimtų sprendimų, veiklos normų neužtenka, kad dabar išlaikytų gyvą ugnį. Tai kelias, kuriuo negalima sustoti ėjus, neįmanoma gyventi „iš palūkanų“. Von Balthasar jau šeštojo dešimtmečio pradžioje yra parašęs: „Tiesa, kuri tik perduodama, nepermaštant jos iš esmės, jau prarado savo gyvybišką jėgą“¹⁶. Tais pačiais metais Guardini pakartojo: „Jei vien monotoniškai seksime, uždusime“¹⁷.

Tuo metu, 1982 metais, kai visi džiaugėsi galėdami būti Rimini ir švęsti ką tik įvykusį popiežiškąjį Brolijos pripažinimą, kun. Giussani neatsipalaiduoja, nepamiršta meilės kiekvieno iš mūsų gyvenimui. Jam rūpėjo, kad tas momentas, kurį pažymėjo Šventojo Sosto pripažinimas, taptų proga suvokti, jog net ir mums užaugus, gyvenimas atitolo nuo Kristaus. Dėl ko buvo susirūpinęs kun. Giussani? Dėl Brolijos narių patirties brandos, ypač po pripažinimo, brandos, kuri ir šiandien priklauso išskirtinai nuo kelio, kurį kiekvienas turi nueiti.

Jis puikiai suvokė, kad nėra formulių ar instrukcijų, kurios pakeistų laisvą veiksmą; laisvė būtina, kad eitume keliu į brandumą, į tiesą. Ir pasakė: „Įspūdinga pagalvojus, kad gyvenimas, laikas yra pasikeitimas. Dėl ko motina pagimdo mažą kūdikį, kuris paskui gyvena keturiasdešimt metų, penkiasdešimt metų, šešiasdešimt metų, aštuoniasdešimt metų, devyniasdešimt metų? Kad pasikeistų! Kad keistųsi. Ką reiškia keistis? Tapti vis tikresniais, vis labiau savimi“¹⁸. Kaip pastebi Kierkegaard: „aš iš tiesų nepažįstu tiesos, jei ji negyvena manyje“¹⁹, tokia yra pasikeitimo prasmė. Štai kokia tikroji šio Giussani priminimo reikšmė: kad taptume vis tikresni, kad taptume vis labiau savimi. Tai tikrai ne moralizmas! Tai pokytis, kuris negali įvykti be mūsų, be mūsų laisvės, be nuolatinio kiekvieno iš mūsų įsitraukimo.

Kodėl kun. Giussani taip dažnai kalbėdavo apie brandos kelio būtinybę? Nes tik brandus familiarumas su Kristumi padaro įmanomą mūsų gyvenimo pilnatvę, tapimą savimi. Kitaip vyrauja susvetimėjimas. Tačiau tokia branda nėra savaime suprantamas dalykas, ji neatsiranda automatiškai, vien laikui bėgant, paprasčiausiai senstant. Ji nėra savaime suprantama net ir tiems, kurie užaugo su judėjimo patirtimi. Dėl šios priežasties 1982 metais Giussani pasakė: „tapti suaugusiais“ nevienareikšmiška. Išties aš nemanau, kad statistiškai įprasta, jog tapti suaugusiais mums suteikia familiarumo su Kristumi, kad mums suteikia familiarumo su atsakymu į klausimą, su kuriuo prieš dvidešimt penkerius metus gavome pasiūlymą. Nemanau“²⁰.

Nėra statistiškai įprasta, jog suaugus atsiranda familiarumas su Kristumi! Galime šiuos žodžius priimti kaip priekaištą, kuris erzina, arba su begaliniu dėkingumu priimti kaip gestą žmogaus, kuriam taip rūpi mūsų gyvenimas, mūsų kelias, kad jis naudojasi bet kokia proga, kad mums primintų apie tiesą ir kad neleistų mums pražūti.

Tuomet iškyla klausimas: kodėl atslūgsta tas susidomėjimas ir Kristus atitolsta nuo mūsų širdies? Kodėl laikas nestiprina familiarumo su Kristumi? Nes neužtenka spontaniškumo, kun.

¹⁶ H.U. von Balthasar, *La percezione dell'amore. Abbattere i bastioni e Solo l'amore è credibile*, Jaca Book, Milano 2010, p. 13.

¹⁷ R. Guardini, *Natale e capodanno. Pensieri per far chiarezza*, Morcelliana, Brescia 1993, p. 38.

¹⁸ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 125.

¹⁹ S. Kierkegaard, *Esercizio del cristianesimo*, iš *Id., Le grandi opere filosofiche e teologiche*, Bompiani, Milano 2013, p. 2109, 2111.

²⁰ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 24-25.

Giussani mums visada tai kartodavo, nes tapti suaugusiais nėra spontaniškas procesas: reikia laisvės įsitraukimo, reikia kelio, kaip apaštalu „įsitikinimo trajektorija“²¹.

Leiskimės vedami kun. Giussani per šį atnaujintą sąmoningumą dėl kelio, kuris mūsų laukia, kad subręstų mūsų tikėjimas. Visų pirma, reikia laisvės įsitraukimo, kad mūsų žmogiškumas išliktų atviras: „visiškas dvasios atsivėrimas [...] yra tai, kuo asmuo turi nuolat rūpintis. Didelė atsakomybė tenka ugdymui: sugebėjimas suprasti yra prigimties dalis, tačiau neįvyksta spontaniškai. Priešingai, jei supratimą laikome visišku spontaniškumu, absoliučiai sugniuždomas pamatinis jautrumas, kuriuo iš prigimties remiamasi; susiaurinti religingumą iki visiško spontaniškumo yra pajėgiausias ir subtiliausias būdas jį persekioti, išaukštinti vien kintančius ir trumpalaikius aspektus, susijusius su atsitiktiniu sentimentalumu. Jei jautrumas mūsų žmogiškumui nėra nuolat skatinamas ir taisomas, joks faktas, net ir pats įspūdingiausias, neras atitikimo. Visi anksčiau ar vėliau yra patyrę tą niūrų susvetimėjimo su tikrove jausmą, kurį pajaučiame tokią dieną, kai leidžiamės velkami aplinkybių, kai neįdedame jokių pastangų: staiga dalykai, žodžiai ir faktai, kurių priežastys iki šiol mums buvo aiškios, tą dieną nustoja tokios būti, staiga nieko nebesuprantame“²².

Kas pastebi atitikimą? Mūsų širdis, mūsų žmogiškumas. Jei mūsų širdis nepabudinta, joks faktas, net ir Kristus, negalės atskleisti ir įgyvendinti atitikimo. O be šio atitikimo įsivyrąja susvetimėjimas. „Kokia aš vieniša čia! Didis Dieve, kokia aš vieniša čia ir kokia jaučiuosi svetimšalė. Viskas aplink man nesvetinga, nėra man vietos. Net ir mane supantys daiktai tarsi manęs nematytų, tarsi manęs nebūtų. [...] Tikrovės nėra. Tikro gyvenimo nėra“²³. Nepakanka nuolat pasikartojančio Kristaus įvykio, jei neturiu to atvirumo, kuris man leidžia Jį pastebėti, leidžia nugalėti susvetimėjimą, jei lieku aklas Jo buvimui. Todėl be laisvės išgelbėjimas niekada nedomins. Laisvės akcentas yra būtinybė, ne priedas, net jei tai visiškai nereiškia, kad gyvenime viską galime sutvarkyti patys. Ne! Tiesiog be laisvo žmogiškumo įsitraukimo Kristus lieka atskirtas, toli nuo mūsų pačių.

4. „Pirmasis pavojus mums – formalizmas“

Toks Kristaus atskyrimas nuo širdies, toks baidus susvetimėjimas, kurį kartais jaučiame net ir praėjus daug laiko, turi pasekmę – formalizmą. „Taigi pirmasis pavojus mums – formalizmas, žodžių kartojimas, gestų kartojimas, kai tie žodžiai ir gestai nesukrečia ar kažkaip nepriverčia persilaužti, t.y. nieko tavje neišjudina, nenušviečia tavo žvilgsnio į save patį, neaugina tikrumo dėl tam tikros vertybės (nes, pavyzdžiui, įsitraukti į rinkimus yra tavo žmogiškumo poreikis, antraip tavo žmogiškumui kažko trūksta)“²⁴. Šiuos dalykus Giussani pasakė devintojo dešimtmečio pradžioje, kalbėdamas su studentų atsakingaisiais. Tačiau jie vis dar aktualūs, galioja ir mums!

Formalizmas yra toks tikėjimas, kuris eina lygiagrečiai su gyvenimu, kuris pasitenkina žodžių ar gestų kartojimu; tai toks priklausymas, kuris save sutapatina su dalyvavimu tam tikruose gestuose arba tam tikrų veiklų vykdymu; tačiau kadangi manyje nieko nepajudina, praėjus tiems gestams ar užbaigus veiklas, į gyvenimą žiūrime kaip visi, galėdami rinktis tarp „įerzinto išpuikimo ir baidios nevilties“²⁵.

²¹ L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, Rizzoli, Milano 2001, p. 57.

²² Ten pat, p. 102-103.

²³ P. Claudel, *Il pane duro*, iš *Id., Il pane duro – Destino a mezzogiorno*, Massimo, Milano 1971, p. 102.

²⁴ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, Bur, Milano 2008, p. 194-195.

²⁵ L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, Rizzoli, Milano 2006, p. 85.

Kun. Giussani taip pat kalbėjo ir apie „formalizmą priklausyti bendruomenei“. Jis taip jį apibūdino: „Nėra viskas tvarkoj, jei lankau Bendruomenės mokyklą, nėra viskas tvarkoj, jei einu į mišias su savo kunigu, nėra viskas tvarkoj, jei dalinu skrajutes ar kabinu plakatus. Tai gali būti tarsi mokestis, kurį susimoki už priklausymą tam tikrai socialinei tikrovei. O kada visa tai tampa patirtimi? Kai tau kalba ir kažką tavyje išjudina („judėjimas“)²⁶.

Taip pat studentams 1977 metais pasakė: „Tikroji problema yra tikėjimo formalizmas. Gyvename epochoje, kurioje tikėjimas yra visiškai susiaurintas iki formalizmo. [...] Jis nekyla iš suvokimo, kad Kristus yra mano gyvenimas ir, vadinasi, pasaulio gyvenimas, ir, vadinasi, kad pasaulis yra mano gyvenimas“²⁷.

Tuo buvo įsitikinęs ir didis stačiatikių teologas Olivier Clément: „Bažnyčios veikla keičiasi to nepastebint, ne kaip sąmoningos kūrybos vaisius, bet dėl nuolaidžiavimo, užmaršties, nukrypimo, interpretacijų „a posteriori“, prisirišimo prie įpročių, kurie savaime nėra esminiai“²⁸.

Dėl šito kun. Giussani mums niekad nedavė ramybės. 1984 metų tekste tvirtina: „Bet kokia tokio kaip mūsų judėjimo išraiška yra nieko verta, jei iš konkrečių išgyvenamų įvykių gelmės neiškyla kvietimas atminti Kristaus esatį. Priešingai, tai dar pablogina žmogaus situaciją, nes sudaro palankias sąlygas formalizmui ir moralizmui. O tą įvykį, kurį turėtume virpėdami išlaikyti atmintyje ir širdyje kaip mūsų tarpusavio santykių kriterijų, paverčia sociologine pribėga, socialine pozicija“²⁹.

O naujoje Brolijos Rekolekcijų knygoje priduria: „Taigi esama tokio reiškinių, kurio dėka [...] tam tikrais momentais mūsų siela atsigauna, [...] „atsibunda“, išsijudina, tačiau vėliau žvilgsnis į gyvenimą vėl pasidaro plokščias, vienodas, ap sunkęs, ribotas, užgniaužtas. Ir tarsi nesugebame sujungti šių dviejų žvilgsnių, minčių apie save, nebent iš išorės, moralistiškai: kadangi tikiu, tai kai kurių dalykų negalima daryti, o kai kuriuos kitus dalykus privaloma daryti. Taip yra iš išorės, ne iš vidaus: tai, ką darome ar ko nedarome, neišreiškia naujo sąmoningumo (atsivertimo), tiesos, bet yra tarsi mokamas mokestis, prievolė išoriškumui, net jei jis maldingai bei giliai išpažįstamas ir gerbiamas. Bet ne: arba Dievas yra gyvenimas, arba Jis tarsi paliktas už mūsų durų“³⁰. Toks pasirinkimas aktualus kiekvieną akimirką, bet kokiomis aplinkybėmis, pradėdant bet kokį veiksmą, kai imamės darbo arba kuriame santykius: arba Dievas yra gyvenimas, arba paliekamas už durų.

Kai pasiduodame tokiam atskyrimui (tarp Dievo ir gyvenimo, tarp Kristaus esaties ir gyvenimo, tarp tikėjimo ir gyvenimo), mūsų užduotys tampa paprasčiausiu priedu prie egzistencijos, svetimos mūsų širdžiai. Tą pabrėžia ir Popiežius „Evangelii gaudium“: „Šiandien galima matyti, kad daug pastoracijos darbuotojų, [...] perdėtai rūpinasi savo asmeninėmis autonomijomis bei atvangos erdvėmis, o tai savo užduotis verčia išgyventi kaip gyvenimo priedėlį, tarsi tai nebūtų tapatybės dalis. Sykiu dvasinis gyvenimas painiojamas su kai kuriais religiniais momentais, kurie teikia tam tikrą paguodą, tačiau neskatina susitikti su kitais, įsipareigoti pasaulyje, karštai evangelizuoti. Todėl galima pastebėti, kad daugeliui evangelizuotojų, nors jie ir meldžiasi, būdinga *padidėjęs individualizmas, tapatybės krizė ir išblėšęs polėkis*“³¹.

Daugelis veiklų nėra patrauklios, viskas sugriūna, jei nėra dvasios. Vėlgi popiežius Pranciškus apibūdina tikėjimo ir veikimo atskyrimo rezultata: „Problema ne visada yra veiklos

²⁶ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op. cit., p. 194.

²⁷ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza (1975-1978)*, Bur, Milano 2006, p. 109-110.

²⁸ O. Clément, *La rivolta dello spirito*, Jaca Book, Milano 1980, p. 82.

²⁹ L. Giussani, *Appendice*, iš Id., *Alla ricerca del volto umano*, Jaca Book, Milano 1984, p. 90.

³⁰ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., pp. 194-195

³¹ Pranciškus, *Apaštališkasis paraginimas Evangelii gaudium*, 78.

perteklius, pirmiausiai tai netikusiai išgyventa veikla, tinkamai nemotyvuota, neturinti dvasingumo, persmelkiančio veiklą ir darančio ją trokštamą. Todėl taip ir nutinka, kad pareigos pasidaro pernelyg varginančios ir kartais net susargdina. Tas nuovargis ne giedras, bet kupinas įtampos, slegiantis, nekeliantis pasitenkinimo ir galiausiai atstumiantis³².

Kokia viso to pasekmė? „Taip iškyla didesnė grėsmė, būtent „Bažnyčios kasdieninio gyvenimo pilkas pragmatizmas, kai atrodo, kad viskas funkcionuoja gerai, bet iš tikrųjų tikėjimas blėsta ir grimzta į skurdą“. Formuojasi kapo psichologija, pamažu paverčianti krikščionis muziejiniėmis mumijomis. Nusivylę tikrove, Bažnyčia ir savimi pačiais, jie jaučia nuolatinę pagundą panirti į salsvą, beviltišką liūdesį, užvaldantį širdį kaip „brangiausias demono eliksyras“. Pašaukti skleisti šviesą ir gyvybę, jie galop susižavi dalykais, keliančiais vien tamsą ir vidinį nuovargį bei silpninančiais apaštalavimo dinamiką. Nepasydamas viso to, primygtinai raginu: tegul niekas iš mūsų neatima evangelizacijos džiaugsmo!³³.

5. Problemos esmė: „Buvome atskirti nuo žmogiškumo pagrindo“

Kai Kristus atskiriamas nuo širdies ir nebeatrodo įdomus mūsų gyvenimui, krikščionybė suakmenėja į doktriną. Jei nepripažįstu Kristaus kaip savo poreikio, jei pats Jo neatrandu kaip esminio elemento mano dienų pilnatvei, kaip Esaties, be kurios negaliu gyventi, nes niekas kitas negali patenkinti mano poreikio, krikščionybė geriausiu atveju lieka kilniu pretekstu mano socialinėms ar religinėms veikloms, iš kurių tikiuosi išsipildymo ar pasitenkinimo, kurių niekada nepasieksiu. Todėl reikia teisingai suprasti širdies prigimtį, mūsų troškimo, mūsų poreikio reikšmę, ir nesitikėti, kad pavyks jį užpildyti kažkuo kitu, o ne Jo Esatimi. Išties Kristus tampa svetimas tada, kai svetimą mums tampa mūsų pačių širdis.

Kun. Giussani aiškiai įvardino, kokia yra problema, kurią taip gerai aprašė Popiežius, esmė, ir kodėl susvetimėjame su Kristumi ir su savimi. 1985 metais pasakė: „Mes, krikščionys, šių laikų sąlygomis buvome priversti atitolti ne tiesiogiai nuo krikščioniškųjų formulių [galime jas mokėti mintinai], krikščioniškųjų apeigų [galime ir toliau jas kartoti], krikščioniškojo Dekalogo įsakymų [galime ir toliau jų laikytis], o nuo žmogiškojo pagrindo, nuo religinio jausmo. Mūsų tikėjimas nebėra religingumas, [...] nebeatliepia – kaip turėtų – religiniam jausmui, tai reiškia, kad mūsų tikėjimas nebeturi savimonės, mūsų tikėjimas nebesuvokia savęs protu. Mano pamėgtas autorius Niebuhr yra pasakęs: „Niekas nėra taip neįtikėtina, kaip atsakymas į tam tikrą problemą, kuri nėra iškelta“. Kristus yra atsakymas į tą tiesos, laimės, grožio ir meilės bei galutinės prasmės problemą, į visų šių dalykų troškulį bei alkį³⁴.

Tikėjimas netenka įdomumo, turinio, priklausomai nuo to, kiek atitrūkstame ar leidžiamės atitraukiami nuo žmogiškojo pagrindo. Todėl Kristus ima tolti, o su Juo ir visa tikrovė, tuomet visos mūsų veiklos tampa mokesčiu. Kaip sako Tolstojus: „Jaučiau, kaip netenku to, kas būtina, kad gyvenčiau³⁵.

Kristaus atmetimas šiandien, mūsų vakarietiškoje visuomenėje, ateina ne per tiesioginį ir atvirą Kristaus neigimą, bet cenzūruojant mūsų troškulį, t.y. mūsų prigimtinių neturtą. Tokiu būdu

³² Ten pat, 82.

³³ Ten pat, 83.

³⁴ L. Giussani, *La coscienza religiosa nell'uomo moderno*, 21 novembre 1985, iš *Quaderni del Centro Culturale "Jacques Maritain"* - Chieti, gennaio 1986, p. 15.

³⁵ L. Tolstoj, *La confessione*, SE, Milano 2000, p. 81.

Kristus tampa paprastas vardas (mes tai jau daug kartų kartojome), o krikščionybė pavirsta kultūrine terpe ir pretekstas grįžti prie etikos.

Čia galime atpažinti Švietimo amžiaus poveikį mums. „Atsitiktinės istorinės tiesos niekada negali būti būtinų racionalių tiesų įrodymu“³⁶, yra pasakęs Lessing. O Kantas pridūrė: „Istorinis tikėjimas, paprasčiausiai paremtas faktais, negali savo įtakos išplėsti už laiko ir vietos, kuriuos gali pasiekti žinios, leidžiančios vertinti jo įtikimumą, ribų“³⁷. Mes irgi pamanėme, kad galime pažinti, pakeisti, pagerinti sąvokų ir praktikų efektyvumą, neatsižvelgdami į Kristaus tikrovę, pagalvojome, kad galime apeiti be Fakto, be istorinės, kūniškos Kristaus esaties, kurią galima patirti per Bažnyčią.

Tačiau kaip mums pasakė kun. Giussani, ir mes pakartojome per praėjusių metų Rekolekcijas, „konkreči istorija yra krikščioniško žmogaus, jo moralės, jo santykio su Dievu, su gyvenimu bei pasauliu, suvokimo griaučiai“³⁸. Kitaip tariant, tik per konkrečią istoriją, sukurtą Kristaus, tik per Kristaus patyrimą kiekvieno iš mūsų širdyje, gali iškilti ir laikui bėgant išlikti gyva tikroji žmogaus koncepcija, moralės galimybė. Būtent Kristaus įvykis, istorinis susitikimas su Jo esatimi, dabar kaip tuomet leidžia atsiskleisti tiesos apie žmogų pilnatvei ir padaro įmanomą kelią jai pasiekti.

Pasiklausykime, kaip kun. Giussani apibūdina tą konkretų, tikslų momentą, kai jo gyvenime įvyko toks susitikimas: „Jei nebūčiau susitikęs monsinjoro Gaetano Corti pirmoje licėjaus klasėje, jei nebūčiau išklauses tų kelių monsinjoro Giovanni Colombo, vėliau tapusio Milano kardinolu, italų kalbos pamokų, jei nebūčiau susidūręs su jaunuoliais, kurie priešais tai, ką aš jaučiau, išpūsdavo akis kaip prieš kokį stebuklą, tiek nesuvokiamą, kiek malonų, jei nebūčiau pradėjęs su jais matytis, jei nebūčiau sutikęs vis daugiau žmonių, kurie manimi užsiimtų, jei nebūčiau turėjęs šios draugijos, jei tu nebūtum turėjęs šios draugijos, Kristus man, kaip ir tau, būtų buvęs vien teologinių frazių objektas arba, geriausiu atveju, kvietimas pamaldžiam emocionalumui, neapibrėžtam ir sumišusiam, kuris konkrečiai pasireiškė tik per nuodėmių baimę, t.y. moralizmą“³⁹.

Bet, grįžtant prie dar neišsemtos temos, norint išvengti krikščionybės suakmenėjimo į doktriną (teologinės frazės) arba iki jos susiaurinimo į etiką (moralizmas), reikia gimimo, reikia, kad Kristus nebūtų primetamas mūsų egzistencijai iš išorės, moralistiškai, nes kitaip Jis lieka svetimas mūsų širdžiai, reikia, kad Jis atsidurtų mūsų sąmoningumo, mūsų veiksmų ištakose, kad Jo esaties akivaizdumas ateitų iš paties gyvenimo santykių su Juo, iš ryšio su Jo esatimi, kaip tvirtino Mounier šioje ištraukoje, kurią perskaitė ir pakomentavo kun. Giussani per Brolijos Rekolekcijas 1989 metais: „Iš žemės, iš tvirtumo [žemė, tvirtumas yra sąlygų, pagal kurias įkūnijamas gyvenimas, visuma: drabužiai, mano balsas, akys, kurios tam tikra prasme man reikalingos] neišvengiamai kyla šis džiaugsmo kupinas gimimas [džiaugsmo arba šauksmo, džiugaus šauksmo dėl to, kas gimsta], kantrus gimstančio kūrinio pajutimas [tai, kas gimsta, auga, susitelkia, tampa kūnu, keliu, kantrybės kupina istorija], vienas kitą vejantys etapai [istorijos etapai], ramus, užtikrintas laukimas [užtikrintas, nes Jis yra čia]. Reikia pakentėti, kad tiesa nesuakmenėtų į doktriną“. Viskas yra kančia: gimdymas, kantrybė, etapas, kuris ateina neiškart, tik po prieš tai buvusio, aukščiausia užtikrintumo, tikrumo dėl Kito, auka. Reikia pakentėti, kad faktas, esantis tarp

³⁶ G.E. Lessing, «Sul cosiddetto “argomento dello spirito e della forza”», iš Id., *La religione dell'umanità*, Laterza, Roma-Bari 1991, p. 68.

³⁷ I. Kant, *La religione entro i limiti della sola ragione*, Laterza, Bari 2014, p. 110.

³⁸ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milano 1998, p. 82.

³⁹ L. Giussani, *Qui e ora. 1984-1985*, Bur, Milano 2009, p. 209-210.

mūsų, Kristus, neliktų vien pavyzdžiu ar moralinių vertybių visuma, bet gimtų iš kūno. Reikia pakentėti: paklusti tam būdai, kurį ši esatis pasirinko, kad būtų tarp mūsų. Nes Kristus prisikėlė, bet perėjo mirtį. Kalbėdami Viešpaties Angelo malda, prašome Dievo, kad mums, pažinusiems Jo Sūnaus, Jėzaus Kristaus, įsikūnijimą, per Jo mirtį ir prisikėlimą būtų leista patirti Jo garbę, gyvenimo ir pasaulio pasikeitimą. Paklusti Kristui, leisti, kad Jis persmelktų mūsų kūną, reiškia žiūrėti, suvokti, pajusti, įvertinti, stengtis žvelgti į save ir į visa ką atmenant Jo esatį, su Jo esatimi akyse. [...] Iš tokio atminimo kyla moralė. Tai nepanaikina nė kablelio iš įstatymo, bet Jo esatis jam pakloja pamatą⁴⁰.

Kaip Didįjį Ketvirtadienį pasakė popiežius Pranciškus, „džiaugsmingos Žinios tiesa niekada negalės likti abstrakti, tokia tiesa, kuri pilnai neįsikūnija gyvenime“⁴¹.

Man parašė mokytoja: „Dalyvaudama moksleivių geste, pietavau su keliais jaunuoliais. Vienas iš jų sėdėjo priešais mane ir paklausiau, koks jo vardas, kiek jam metų ir kokią mokyklą lanko. „Šešiolika, trečia licėjaus klasė“. Tuomet uždaviau dar kelis klausimus. O jis, visiškai neišraiškingu balsu, man atsakė: „Taip, džiaugiuosi, su viskuo sutinku, ką girdėjau, bet man čia nieko naujo, aš jau visa tai žinau, man tai papasakojo bendruomenės kunigas, su kuriuo susitinku jau treči metai. Galiu pasigilinti“. Priešais mane buvo tiesiog kūnu tapęs abejingumas. Tas dialogas mane tarsi prispaudė. Užėjo baises noras jį nutraukti. Ir vis dėlto, gilumoje, tikrai labai giliai, net nebūčiau pagalvojusi, buvau jam dėkinga, nes man leido geriau suvokti save, savo troškimą. Ši žaizda mane privertė atsiklaupyti: be Tavęs, Kristau, be Tavęs čia ir dabar, esančio, esu niekas, prarandu savo žmogiškumą, savo „aš“. Per tokias banalias pietų žaizdas, atradau pamatinį poreikį, esminį mano būties poreikį: pastebėti, kad Tu esi. Dar visai neseniai panašaus fakto net nebūčiau pastebėjusi arba jis man būtų išprovokavęs trumpą nepatogumą, susierzinimą. Kokia esu dėkinga kun. Giussani, kad man parodė kelią, kuriame niekas, tikrai niekas nelieka pamiršta ar atmesta!“.

Šios eilutės paliudija, kaip mums reikia neturto (turime tiesiog atsiklaupę prašyti), apie kurį primena Popiežius laiške, kurį mums atsiuntė, kad padėkotų už auką po Jubiliejinių metų piligriminės kelionės, ir prie kurio rytoj sugrįšiu. Viskas tampa blanku, savaime suprantama, jei nesuvokiame savo neturto, savo poreikio, jei neįtraukiame savo laisvės. Koks Péguy teisus! Jei netapsime savo išgelbėjimo dalyviais, kaip jis tvirtina, tai mūsų nedomins.

6. „Kapo pusėje arba Kristaus pusėje“

Per Velykų pamokslą Popiežius pasakė: „Prisiminkime, kiekvienas tegul prisimena kasdienes problemas, ligas, kuriomis sirgome patys ar mūsų artimieji; prisiminkime karus, žmogiškąsias tragedijas, ir paprasčiausiai nuolankiu balsu, be gėlių, vieni priešais Dievą, sau pasakykime: „Nežinau, kaip sekasi, bet esu tikras, kad Kristus prisikėlė ir dėl to galiu rizikuoti“⁴².

Su Kristumi galime pasitikti bet kokią situaciją, kokioje beatsidurtume. Kartu tai ir mūsų patikrinimas. Nesame pasmerkti abejingumui ir širdies kietumui, tačiau ir vėl, norint atlikti tokį patikrinimą, reikia mūsų laisvės. Turime nuspręsti, kieno mes pusėje.

Tą labai aiškiai ir jaudinančiai pasakė popiežius Pranciškus Karpyje, šių metų balandžio 2 dieną. Jo kalba buvo skirta Emilijos regiono gyventojams, nukentėjusiems nuo žemės drebėjimo,

⁴⁰ L. Giussani, *Occorre soffrire perché la verità non si cristallizzi in dottrina ma nasca dalla carne*, Esercizi Spirituali della Fraternità di Comunione e Liberazione, Rimini 1989, p. 24.

⁴¹ Pranciškus, *Omelia alla Santa Messa del Crisma*, 13 aprile 2017.

⁴² Pranciškus, *Omelia alla Santa Messa della Domenica di Pasqua nella Risurrezione del Signore*, 16 aprile 2017.

tačiau jo žodžiai galioja ir mums, šiandien esantiems čia: „Stabtelkime prie paskutinio stebuklingo ženklų, kurį Jėzus išpildo prieš savo Velykas, prie savo draugo Lozorius kapo. [...] Tokiu būdu priešais tą kapą įvyksta didis *susitikimas – susidūrimas*. Iš vienos pusės, *esama didelio nusivylimas*, mūsų mirtingo gyvenimo laikinumo, vidinės tamsos, kuri, rodos, neišsklaidoma. Mūsų dvasia, sukurta gyventi, kenčia matydama, kad amžinojo gėrio troškulys engiamas senojo, tamsaus blogio. Tad vienoje pusėje yra toks kapo pralaimėjimas. Tačiau *kitoje pusėje yra viltis*, nugalinti mirtį ir blogį, turinti vardą: vilties vardas Jėzus. [...] Brangūs broliai ir seserys, mes taip pat esame pakviesti nuspręsti, kurioje mes pusėje. Galime būti *kapo pusėje* arba *Jėzaus pusėje*. Yra žmonių, kurie užsisklendžia liūdesyje ir kurie atsiveria vilčiai. Yra žmonių, kurie lieka įkalinti gyvenimo griuvėsių ir kurie, kaip jūs, su Dievo pagalba pakelia nuolaužas ir imasi atstatyti su kantria viltimi. Susidūrus su didžiaisiais gyvenimo „kodėl“, atsiveria du keliai: stovėti vietoje ir melancholiškai žiūrėti į vakarykščius ir šiandieninius kapus, arba prie mūsų kapų leisti prisiartinti Jėzui. Taip, nes kiekvienas iš mūsų jau turi po mažą kapą, jau mirusią širdies dalelę: žaizdą, padarytą ar patirtą neteisybę, ramybės neduodantį apmaudą, nusivylimą, kuris nuolat sugrįžta, nuodėmę, kurios nesugebame peržengti. [...] Tuomet girdime Jėzaus žodžius Lozoriui tarsi išstartus mums: „Išeik!“; išei iš beviltiško liūdesio; nusimesk baimės raiščius, kurie neleidžia eiti; varžančias silpnybių ir nerimo virves [...]. Sekdami Kristumi išmokstame nepririšti savo gyvenimo prie problemų painiavos: problemų bus visada, ir kai išsprendžiame vieną, iškart iškyla kita. Tačiau galime atrasti *naują stabilumą*, o šis stabilumas yra būtent Jėzus, šio stabilumo vardas – Jėzus [...]. Ir net jei netrūks rūpesčių, visuomet bus ranka, kuri juos pakels“⁴³.

Velykų naktį Popiežius patvirtino: „Prisikeldamas Kristus ne tik nuvertė kapo akmenį, bet taip pat nori nuversti visas užtvaras, kurios mus uždaro į sterilių pesimizmą, į conceptualius išskaičiavimo pasaulius, atitolinančius mus nuo gyvenimo, į mus apsėdusias saugumo paieškas bei neišmatuojamas ambicijas, pajėgias žaisti kitų orumu. [...] Dievas įsiveržia, kad apverstų visus kriterijus ir kad tokiu būdu suteiktų naują galimybę. [...] Džiūgauki, nes tavo gyvenime slypi prisikėlimo sėkla, tau siūlomas gyvenimas, kurio laukia nubudimas. Štai ką ši naktis mus kviečia skelbti: Prisikėlusiojo pulsavimą, gyvą Kristų! [...] Eikime ir leiskimės nustebinami naujos aušros, leiskimės nustebinami naujovės, kurią tik Kristus gali suteikti. Leiskime, kad Jo švelnumas ir Jo meilė vestų mūsų žingsnius, leiskime, kad Jo širdis perkeistų mūsų silpną pulsavimą“⁴⁴.

Todėl šiomis dienomis esame kartu: kad vieni kitus palaikytume, kad liudydami ir apsiginklavę savo laisve primintume vieni kitiems, kad leistumės nustebinami ir apkabinami Jo esaties ir nepasiduotume savo kapui, kaip sako Popiežius. „Esame pakviesti nuspręsti, kurioje mes pusėje. Galime būti *kapo pusėje* arba *Jėzaus pusėje*“.

Visų prašau laikytis tylos, kad padėtume vieni kitiems būti Jėzaus pusėje. Negalvokime, jog tai savaime suprantama. Jei nepadėsime vieni kitiems, kad tyla taptų pilnatve, ne mechaniška, bet kupina siekio atpažinti Jo Esatį, jei nepraktikuosime tylos, šios dienos mums netaps dvasinėmis „pratybomis“. Tyla taip pat turi gimti iš kūno, kad taptų mano.

Šiomet nusprendėme dalį tylos, kurios laikomės įeidami į salę, skirti mūsų istorijos dainoms. Šis pasiūlymas gimė iš troškimo nepamiršti, kokia svarbi dainavimo kartu dovana. Trokštame, kad kiekvienas iš mūsų ir mūsų bendruomenės iš naujo atrastų dainavimo kartu malonumą, grožį ir ugdomąją jėgą.

⁴³ Francesco, *Omelia a Carpi*, 2 aprile 2017

⁴⁴ Francesco, *Omelia alla Veglia pasquale nella Notte Santa*, 15 aprile 2017.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Apd 5, 34–42, Ps 27, 1. 4. 13–14, Jn 6, 1–15.

KUN. STEFANO ALBERTO PAMOKSLAS

„Vėl pasitraukė pats vienas į kalną“ (Jn 6, 15). Ką reiškia „pasitraukė“? Ar Jis bėgo nuo tikrovės? Nuolankiai pasislėpė? Jėzus ką tik padarė vieną nuostabiausių savo stebuklų, pamaitino tūkstančius žmonių. Tik Lozoriaus prikėlimas nuostabumu viršijo šį ženklą, nes vienareikšmiškai atskleidė dievišką šio Žmogaus galią. Tačiau šią valandą Kristus, pats vienas pasitraukęs į kalną, rūpinosi savo mokinių laisve, kuriai susidūrimas su tokia milžiniška minia buvo nemažas išbandymas. Jis žino, kad kitą dieną jų laukia dar didesnis išbandymas, nes sinagogoje ištars: „Duona, kurią aš duosiu, yra mano kūnas ir mano kraujas“ (plg. Jn 6 51). O tie, kurie dabar su entuziazmu Jo ieško, kad paskelbtų karaliumi, kad suteiktų Jam socialinį ir net politinį pripažinimą, pasitrauks pasipiktinę. „Gal ir jūs norite pasitraukti?“, paklaus savųjų. Petras atsakys: „Viešpatie, pas ką mes eisime?! Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius“. O Jėzus pasakys: „Ne kūnas ir kraujas tai tau apreiškė, bet mano Tėvas“.

Imame suprasti, ką reiškia, kad Jis „pasitraukė pats vienas į kalną“. Per paskutinę vakarienę savo mokiniams pasakys: „Aš ne vienas“ (Jn 16,32). Tai reiškia, kad Jis visada su Tėvu; tai reiškia, kad Jo šaknys ir Jo žmogiškumo stiprybė yra nuolatinis santykis su Tėvu. Kristaus laisvė, žmogaus Jėzaus paklusimas Tėvui, tampa ir Jo mokinių laisvės šaltiniu, Petro, kuris ištikimai ištars: „Tu vienintelis esi mano gyvenimo prasmė“ (plg. Jn 6,68), laisvės šaltiniu. Kristaus laisvė, Kristaus susirūpinimas dėl kiekvieno iš mūsų, apie kurį šį vakarą mums kalbėjo kun. Carrón, per įvadą užduodamas klausimą: koks jausmas dabar stipriausias mano gyvenime? Kuri meilė man dabar brangiausia? Apaštalai leidosi užkariaujami, patraukiami, įtraukiami šios Kristaus meilės Tėvui ir žmogaus likimui.

Prašykime Jo motinos Marijos, kad leistumės patraukiami iš naujo, visiškai, giliai, kiekvienas būtume patrauktas Jo.

Balandžio 29-oji, šeštadienio rytas

Įeinant ir išeinant:

Ludwig van Beethoven, Simfonija nr. 7 A dur, op. 92

Herbert von Karajan – Berliner Philharmoniker

„Spirto Gentil“ n. 3, Deutsche Grammophon

Kun. Pino. Jei aš sąmoningas, jei esu, žinau, kad esu čia tam, kad tapčiau savimi ir kad ši diena gali mane tokiu padaryti. Tačiau aš tik tuščias ąsotis, tuščias ąsotis prie šaltinio. Tu atsileipi į mano šauksmą.

Viešpaties angelas

Rytmetinė malda

PIRMOJI PASKAITA

Julián Carrón

„Palaiminti turintys vargdienio dvasią“

Norėčiau pradėti nuo laiško, kurį mums parašė Popiežius, kad padėkotų už aukas, surinktas per Jubiliejinių Gailestingumo metų piligrimines keliones ir perduotas jam. Perskaitę laišką pajutome, kad Popiežius pasinaudojo šia proga, kad duotų mums kelis patarimus, kaip eiti toliau savo keliu dabartinėje Bažnyčios ir pasaulio situacijoje. Tikrai negalime sau leisti nepasigilinti į tokio laiško, paties Šventojo Tėvo skirto tiesiogiai mums, reikšmę. Todėl pasinaudosime svarbiausiu mūsų judėjimo įvykiu, Brolijos rekolekcijomis, kad pasigilintume į jo turinį.

Popiežiui rūpi mums pranešti, kaip paguodė jo širdį tai, kad „daugybė žmonių nusprendė eiti gailestingumo keliu, vedami dalijimosi su vargstančiais dvasios“⁴⁵, kad per Šventuosius Metus nepamiršome vargstančių.

Dėkingumas už tokią dalijimosi patirtį tapo proga nepamiršti, kad „vargstantieji mums primena krikščioniškojo gyvenimo esmę“⁴⁶. Tokio priminimo radikalumą patvirtina Šv. Augustino citata laiške: „Kai kuriems lengviau išdalinti savo turtus vargšams, nei patiems tapti vargdieniais Dieve“. Šio sakinio prasmę paaiškina pats Šv. Augustinas, kuris kalba apie tuos, kurie „turtingi savęs, ne Dievo vargdieniai, kupini savęs, kuriems nereikia Dievo“⁴⁷, ir pacituoja Šv. Paulių: „Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, – nieko nelaimėčiau“⁴⁸.

Taigi mūsų neturtas yra toks gilus, nes tai Jo poreikis, Dievo poreikis. Kaip mums primena kun. Giussani, turintis vargdienio dvasią gyvena laukimu: „Ar tai išties neapibūdinta to, kuris yra vargšas, vargšas, vargšas, kuris toks vargšas, kad eina į gatvę, laukia, kad jam kas duotų tai, kas jam būtina, kad išgyventų ateinančią akimirką, kad pratęstų jo kelią? Visas jo asmuo yra kupinas tokio

⁴⁵ Pranciškus, *Laiškas Julián Carrón*, 2016 lapkričio 30.

⁴⁶ Ten pat.

⁴⁷ Šv. Augustinas, *Esposizione sui Salmi*, 71,3.

⁴⁸ 1 Kor 13,3.

laukimo, tačiau jis neturi pretenzijų, neturi kuo paremti savo pretenzijų, todėl ta akimirka jam yra viskas⁴⁹.

Taigi pirmasis mūsų šių dienų darbo etapas, sekant popiežiumi Pranciškumi, bus atrasti mus sudarantį neturtą, tikrąjį mūsų poreikį. Kalbėti apie neturtą, pasak Popiežiaus, „nėra liberali programa, tai – radikali programa, nes reikalauja grįžti prie ištakų“⁵⁰.

Pabandykime suvokti šį neturtą.

1. Širdies poreikio prigimtis

Turėti vargdienio dvasią reiškia atpažinti, kad mūsų širdis sudaryta iš poreikio. „Dvasios vargdienis yra tas, kuris neturi nieko, išskyrus tai, dėl ko ir iš ko buvo sukurtas, kitaip tariant, begalinį troškimą [...]: begalinį laukimą. Tas laukimas yra begalinis ne dėl to, kad laukia krūvos dalykų; ne, nelaukia nieko, tačiau gyvena beribiu atvirumu, nesitiki nieko. Kaip rašo C. Rebora savo eilėraštyje: „Nelaukiu nieko...“, o vis dėlto jis kupinas laukimo. [...] Tokia žmogaus prigimtis“⁵¹: būti laukimu. Žmogus visu savimi laukia kažko kito, kas yra už bet kokių ribų, ko negali apibrėžti.

Atrodytų, kad bandome išrasti karštą vandenį, kad visa tai jau žinoma. Tačiau, kaip vėliau pamatysime, vien manymas, kad viskas jau žinoma, labai lengvai gali privesti prie formalizmo. Tikrasis iššūkis tuomet vis iš naujo atrasti, kas esame, kokia mūsų poreikio prigimtis, per konkrečius įvykius, kuriuos išgyvename, kad nepasiduotume formalizmui ar moralizmui. Kun. Giussani pramynė kelią, o ar juo seksime priklausomai nuo mūsų atvirumo: „Apibrėžimas turi suformuluoti tai, kas jau laimėta, priešingu atveju tai taptų schemos primetimu“⁵² arba formaliu pakartojimu, kuris pavirsta doktrina. Tai svarbu visiems, bet ypač mums. Dabar. Šiais laikais.

Širdis nėra teorinė, bet egzistencinė prielaida. Kitaip tariant, ji veikia, tačiau reikia ją iškelti į paviršių ir pripažinti tikrąją prigimtį. Tai leis lengviau susitikti su kitais remiantis savo patirtimi būtent dabar, kai nebėra žmogaus apibrėžimo, su kuriuo visi sutiktų, kaip pastebime kasdienių diskusijų metu.

Širdies prigimtis nėra jau išmoktas apibrėžimas, kurį galime kartoti ir tuo pasitenkinti, paversdami abstrakčia doktrina, ir kuris visiškai neišjudina mūsų „aš“. Dauguma iš mūsų „moka“ teisingą širdies apibrėžimą, tačiau visi matome, kad nepakanka „mokėti“, kad mūsų troškimas būtų nuolat pažadinamas. Net ir mokėdami apibrėžimą, išstisus dienas leidžiame tuščiai, užsimiršę, nejausdami, kaip mums reikia Jo. Iš kitos pusės, egzistencinė prasmė, visuomet tyko pavojus gyventi įsikabinus sumenkinto širdies įvaizdžio. Todėl turime nueiti tam tikrą kelią, kad iš savo patirties atrastume mumyse esantį žmogiškumą.

Apie kokį kelią kalbama? Kam esame pakviesti? „Visų pirma turime atsiverti sau patiems“, siūlo kun. Giussani, „tai yra gyvybingai pastebėti savo patirtis, su simpatija pažvelgti į mumyse esantį žmogiškumą, turime atsižvelgti į tai, kas esame iš tikrųjų. Atsižvelgti reiškia rimtai pasižiūrėti į visa tai, ką jaučiame, *viską*, aptikti *visus* aspektus, ieškoti *visos* prasmės“⁵³. Tokia

⁴⁹ Istorinis Bažnytinės Asociacijos Memores Domini archyvas, Milanas (ASAEMD), audiovizualiniai įrašai, OR.AUDIO/1458, Susitikimas namuose, Gudo Gambaredo (MI), 1970 m. kovo 23 d.; išrašas iš įrašo.

⁵⁰ Pranciškus, *Laiškas Julián Carrón*, 2016 lapkričio 30.

⁵¹ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op. cit., p. 298.

⁵² L. Giussani, *All'origine della pretesa cristiana*, op. cit., p. 73.

⁵³ L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, op. cit., p. 84.

simpatija žmogiškumui, tam virpėjimui, kurį jaučiame savyje, yra tokia svarbi, tokia esminė, kad be jos daugiau nieko neįmanoma suprasti.

Kun. Giussani mums papasakojo apie akimirką, kai iš savo, jauno seminaristo, patirties suvokė, kad tas jį sudarantis ilgesys buvo jo žmogiškumo bruožas, tai yra jo širdies prigimtis. Jis tai suprato per konkrečius išgyventus įvykius. Įsigyvenkime į jo patirtį: „Būtent primoje licėjaus klasėje, girdėdamas tą balso tembrą, pajutau virpėjimą, tarsi kažko trūktų, ne tai nuostabiai Donizetti dainai, bet mano gyvenimui: kažko trūko, kas niekad niekur neras atramos, pilnatvės, atsakymo, pasitenkinimo. O vis dėlto širdis reikalauja atsakymo, gyvena vien dėl jo“. Ši esminė mintis leidžia vertinti visa tai, su kuo susiduriame. Todėl Giussani pabrėžia: „Jei nepradėsime nuo šito, nesuprasime ir viso kito“⁵⁴. Pasimetame ir imame nebesuprasti, jei nepradedame nuo šio poreikio; tuomet viskas tampa abstraktu, lieka vien kartojamos frazės.

Kun. Giussani gerai suvokė, kad nėra savaimė suprantama pradėti nuo patirties, nuo to, kuo iš tiesų gyvename. Jis mus kviečia būti itin atidiems: „Dažniausiai nesiremiame savo tikrąja patirtimi, kitaip tariant, pilnutine ir autentiška patirtimi. Išties neretai savo patirtimi laikome dalinius įspūdžius [...]. Dar dažniau patirtį painiojame su išankstinėmis nuostatomis ar schemomis, kurias nesąmoningai įsisavinome iš aplinkos“. Kaip dažnai tenka pripažinti, mus supantis ir į mus įsiskverbiantis mentalitetas „apie mūsų tikruosius troškimus net nekalba, nežino, kas tai yra“⁵⁵.

Kaip išvengti tokių dalinių įspūdžių? Kun. Giussani trumpai nurodo kelią: „Stebėti patirtį tyra akimi ir priimti žmogiškumą su visais jo poreikiais“. Antraip neliks nieko kita, kaip tik svyruoti tarp „įerzinto išpuikimo“, pasišovę išspręsti savo problemas, „ir baisios nevilties“⁵⁶, kai suvokiame, kad mums tai nepavyks.

Taigi reikia išsiaiškinti, kokie tikrieji mus sudarantys poreikiai. Tačiau tam reikalingas darbas su savo patirtimi, o tai reiškia naudotis savo laisve, apie kurią kalba Péguy. Tikrieji mūsų poreikiai pasirodo patirtyje („iš konkrečių išgyvenamų įvykių gelmės“⁵⁷, kaip pasakė kun. Giussani): tik joje išskyla tai, ko mūsų širdis iš tiesų trokšta. Kitaip tariant, žmogiškumas išprovokuojamas atsiskleisti, parodyti visus savo poreikius tik santykyje su tikrove, susidūręs su tuo, kas vyksta. Be tikrovės provokacijos kiekvienas interpretuoja širdies norus taip, kaip jam patinka, sutapatindamas juos su vienu ar kitu įvaizdžiu, kurie būtų paneigti iškart, vos pabandžius juos patikrinti. Apibendrinant, būtent patirtis parodo, kokie tikrieji mūsų poreikiai. O patirti, kaip jau minėjome, nėra tiesiog išbandyti ir pajauti. Mane sudarantys poreikiai leidžiasi suvokiami tada, kai įdedu darbo į tai, ką jaučiu. Kaip pastebi kun. Giussani, jie manyje tarsi pražysta akistatoje su tuo, ką jaučiu, jei įdedu darbo suprasti tai, ką jaučiu. Tuomet šie poreikiai atsiskleidžia ir leidžia įvertinti tai, ką jaučiu. Tik tuomet tai tampa patirtimi“⁵⁸.

Kun. Giussani pastebi: „Prieš trisdešimt metų, kai ėmiau kalbėti šiuos dalykus, nemaniau, kad po trisdešimties metų juos turėsiu kartoti dar daug kartų, kad suprastų tie, kurie jau dešimt metų eina šiuo keliu! Nes juos skaitome [dėmesio!], manome, kad jau supratome, einame toliau ir nebežiūrime rimtai, kokius žodžius vartojame, nebežiūrime rimtai, kokią tikrovę tie žodžiai nurodo“⁵⁹. Kaip matote, formalizmas mūsų tyko nuolat.

⁵⁴ L. Giussani, „Quel che cerchi c'è“, iš *Spirto Gentil. Un invito all'ascolto della grande musica guidati da Luigi Giussani*, a cura di S. Chierici e S. Giampaolo, Bur, Milano 2011, p. 12.

⁵⁵ L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, op. cit., p. 84-85.

⁵⁶ Ten pat, p. 85.

⁵⁷ L. Giussani, «Appendice», in Id., *Alla ricerca del volto umano*, Jaca Book, Milano 1984, p. 90

⁵⁸ «L'uomo è educato dall'esperienza, non da ciò che prova» (L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, Bur, Milano 2011, p. 82).

⁵⁹ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., p. 83.

Tačiau tikrovė užsispyrusi ir vis iš naujo pasibeldžia į mūsų duris su savo provokacijomis. Todėl net ir tie, kurie save suvokia itin siaurai, negali užkirsti kelio tam, kad patirtyje atsiskleistų autentiškas jų širdies audinys. Ideologijos per daug silpnos prieš tikrovės įspūdingumą, atsiskleidžiantį patirtyje.

Kokie ženklai parodo, kad žmogaus širdis atskleidžia tikrąją savo prigimtį? Vienas iš jų yra dažnai neteisingai suprantamas nuobodulys, apie kurį kalba Moravia, perspėdamas, jog tai tikrovės nepakankamumo simptomas: „Mano nuobodulys galėtų būti apibrėžtas kaip objektų liga, kuri pasireiškia senėjimu arba staigiu gyvybingumo praradimu; tarsi per kelias sekundes, labai greitai perbėgant visus pasikeitimus, pamatytum, kaip gelė iš pumpuro tampa nuvytusi žiedu, dulkėmis. [...] Nuobodulys man yra tam tikras tikrovės nepakankamumas ar nevisavertiškumas, ar stoka. [...] Nuobodumo jausmas manyje gimsta iš tikrovės absurdiškumo [...], kai jos nepakanka ar ji nesugeba įtikinti savo egzistavimu“⁶⁰. Moravia tik nepasako, kad patiriame tikrovės nepakankamumą ir todėl jaučiame nuobodulį tik dėl to, kad mūsų troškimas yra beribis. Šunys nenuobodžiauja. Štai Leopardi gerai perpranta esmę: viskas atsiskleidžia „menka ir maža sielos gebėjimui“, palyginus su mūsų troškimo begalybe. Todėl kęsti „trūkumą ir tuštumą“, ir nuobodulį, yra „didžiausias didingumo ženklas“⁶¹, žmogiškosios prigimties didingumo ženklas.

Kitas ženklas yra ilgesys, kamuojantis jausmas, kad trūksta kažko, ko negalime apibrėžti. E. Sabato rašo: „Man visuomet priekaištaudavo, kad man reikia visko, iš dalies tai matosi mano personažuose. Šis poreikis tarsi srovė teka per mano gyvenimą, tiksliau kaip ilgesys to, ko niekad nepasieksiu. [...] Niekad nepajėgiau numalšinti savo ilgesio, jo prisijaukinti sakydamas sau, kad ta harmonija egzistavo kažkada vaikystėje; norėčiau, kad taip būtų buvę, bet nebuvo [...]. Ilgesys man – tai nenumaldomas geismas, vieta, kurios niekada nepavyko pasiekti; tai, kuo norėtume tapti, mūsų troškimas. Juo taip neįmanoma iš tikrųjų gyventi, kad atrodytų, jog jis nėra mūsų prigimties dalis, jei nepasitvirtintų tai, kad kiekviena žmogiška būtybė savyje neša viltį būti, tą jausmą, kad kažko mums trūksta [...]. Absoliuto ilgesys – tarsi fonas: nematomas, neatpažįstamas, tačiau su juo pasitinkame visą gyvenimą“⁶².

Toks „nenumaldomas geismas“ mums atskleidžia širdies audinį, leidžia suprasti mūsų neturto pobūdį, suvokti mūsų poreikio gilumą. Tokį nenumalšinamą ilgėsį visuomet nešamės su savimi tarsi nematomą, neatpažįstamą, bet tikrą foną, su kuriuo pasitinkame gyvenimą. Kaip sako A. Tarkovskij: „Į kelionę su savimi nešamės tai, kas esame. Nešamės savo sielos namus, tarsi vėžlys savo šarvus“⁶³. Ilgimės kažko kito, ko negalime prisijaukinti, kas susipina su nepaliaujamu nepasitenkinimu, kurio galiausiai niekam nepavyksta nuslėpti. Pavese rašo: „Visi žmonės turi juos graužiantį vėžį [...]: savo nepasitenkinimą, susidūrimą tarp tikrosios, esminės būties ir begalinio gyvenimo kompleksiskumo. Ir visi anksčiau ar vėliau tai pastebi“⁶⁴.

Čia tik kelios užuominos, galėtume pateikti daugybę kitų, kurios paliudija autentišką širdies ypatumą. Visa tai, kuo gyvename, aplinkybės, iššūkiai mums duoti ne tam, kad apsunkintų gyvenimą, tai progos suprasti, koks mūsų poreikis, kad atrastume savo tikruosius poreikius. Kaip stengėmės priminti, susidūrimas su tikrove yra tas būdas, per kurį atrandame esminius žmogiškumo aspektus.

⁶⁰ A. Moravia, *La noia*, Bompiani, Milano 1992, p. 7-8.

⁶¹ G. Leopardi, „Pensieri“, LXVIII, iš *Poesie e prose*, vol. 2, Mondadori, Milano 1980, p. 321.

⁶² E. Sabato, *Espana en los diarios de mi vejez*, Seix Barral, Barcelona 2004, pp. 178-179.

⁶³ A. Tarkovskij, „Att resa i sitt inre. Samtal med Tarkovskij“, Gideon Bachmann interviu, Chaplin, n.193, 1984 rugsėjis, p. 158-163.

⁶⁴ C. Pavese, *Il mestiere di vivere*, Einaudi, Torino 1952, p. 59.

Šiame kelyje viskas reikalinga (ir prisideda prie to, kad iškiltų tai, kas esame), nusivylimas taip pat. Nusivylimas, kuris neišvengiamas vien dėl to, kad niekas iš tikrųjų negali išpildyti širdies, nesustabdo žmogaus, kaip mums primena kun. Giussani, bet provokuoja, provokuoja jo troškulį. „Tokia proto prigimtis, tokia žmogaus širdies prigimtis, tokia viso to, kas sudaro žmogų, prigimtis. Kitaip tariant, tai, kad žmogus, susidurdamas su bet koku dalyku, suvokia jo ribotumą ir tam tikru būdu visada dėl to kenčia, bet koku atveju (žinoma, jei tik pastebi tai, kas vyksta, jei nėra išsiblaškęs); taigi, tai, kad susidurdamas su visu kuo žmogus pastebi ribotumą ir nusivylimą, neatitikimą, ir tai jo nesustabdo, bet provokuoja, liudija, jog žmogus nepriklauso nuo to trūkumo ir to skausmo, todėl jis tarsi stumiamas, raginamas, verčiamas stengtis daugiau pasiekti, daugiau pažinti, giliau įsiskverbti“⁶⁵. Gyvenime nuolat stengiamės pasiekti tai, kas provokuoja mūsų ilgesį, trokštame pažinti, antraip mums kažko trūksta, viskas tarsi slysta iš rankų.

Tik pradėdami nuo savo patirties, apie kurią kalbame, suprantame, ką reiškia turėti vargdienio dvasią.

Tai, ką Evangelija vadina vargdienio dvasia, pasak Giussani, labai gerai aprašo R. Guardini, komentuodamas pirmuosius Šv. Augustino „Išpažinimų“ skyrius: „Kadangi Tu mus sukūrei dėl Savęs, ir mūsų širdys bus neramos, kol neras poilsio Tavyje“. Šiuose žodžiuose Šv. Augustino žmogaus samprata pasiekia pačią esmę. Šį žmogų Kūrėjas įkurdino tikroje būtyje, leido jam pasilikti savo paties centre ir eiti pirmyn savo žingsniu; tačiau jo tikrovė kitokia nei kitų būtybių. Jos įsitvirtinusios savo prigimtyje, remiasi savimi ir grįžta į save. Jų egzistencijos figūra – ratas, užsibaigiantis savimi, tuo tarpu žmogaus egzistencija yra arka, peržengianti to, ką žmogus sutinka, ribas. [...] Tai žmogaus egzistencijos dėsnis, ir tai liudija niekada nepranykstantis gilus nerimastingumas. Jį galima ne taip suprasti, bet atsikratyti jo neįmanoma. Pastebėtas žmogaus, jis tampa kančia; priimtas nuveda žmogų į egzistencinę ramybę, t.y. į jo esybės išsipildymą“⁶⁶. Tuomet neturtas – „pasirengimas įtempti lanką, ieškant ne savęs, bet kito“⁶⁷, to, ko negali palenkti prie savo mato.

Kas tuomet turi vargdienio dvasią? Tas, kuris neturi ką prarasti, tik savo troškimą, savo laukimą, savo autentišką prigimtį, kurios pats sau nesuteikė, kuris nekantriai nori pažinti ir priimti tą, kas jam gali atsakyti. Dėl šios priežasties Jėzus dvasios vargdienius vadina „palaimintais“. Tokio neturto Jėzus nelaiko skurdu, bet palaiminimu: „Palaiminti turintys vargdienio dvasią... Palaiminti alkstantys ir trokštantys...“⁶⁸. Pasak kun. Giussani, „visi palaiminimai yra sinonimai, skirtingi būdai“ išreikšti tokį neturtą, „vargdienio dvasią“⁶⁹.

Kodėl Jėzus taip pabrėžia neturtą? Kodėl jį pabrėžia Giussani? Ir kodėl dabar jį šitaip pabrėžia popiežius Pranciškus?

Nes būtent ši vargdienio dvasia, šis laukimas, šis ilgesingas troškimas pažinti tą, kuris gali numalšinti mūsų troškulį, „mus išmoko atpažinti Jo balso toną, kai jis suskamba mūsų gyvenime. Kristų, Jo balsą, Jo esaties toną leidžia atpažinti nepalijaujantis, nuoširdus, intensyvus troškimas suprasti tai, ką reiškia Dievas mano gyvenimui, mūsų gyvenimams. „Žmonės retai išmoksta tai, ką mano jau žinantys“, yra pasakiusi anglų rašytoja B.Ward. Fariziejai manėsi jau žiną, neišmoko

⁶⁵ L. Giussani, *Ciò che abbiamo di più caro (1988-1989)*, Bur, Milano 2011, p. 491-492.

⁶⁶ R. Guardini, *L'inizio*, Jaca Book, Milano 1973, p. 30-31; cituojamas: L. Giussani, *Perché la Chiesa*, Rizzoli, Milano 2014, p. 270-271.

⁶⁷ L. Giussani, *Perché la Chiesa*, op. cit., p. 270.

⁶⁸ Mt 5,3-12.

⁶⁹ L. Giussani, „Dal senso religioso a Cristo“, iš *Dove la domanda si accende*, a cura di Camillo Fornasieri e Tommaso Lanosa, Itaca, Castel Bolognese (RA) 2012, p. 55-56.

atpažinti tos Esaties, kuri buvo atsakymas jų religiniam jausmui, visai jų istorijai⁷⁰. Todėl palaiminimų sąrašė, pirmasis yra „Palaiminti turintys vargdienio dvasią: jų yra dangaus karalystė“. Išties tik tie, kurie suvokia savo neturtą, pripažįsta savo poreikį, jaučia alkį ir troškulį, pajęgs atpažinti karalystės davėją, atsakymo davėją.

Dėmesio, galime nustepti, bet kaip nepailsdamas pabrėžia kun. Giussani, šis troškulys yra pats svarbiausias dalykas ne tik tiems, kurie dar turi susitikti Kristų, bet ir mums, kurie jau esame krikščionys. Religinis jausmas nėra vien prielaida, kurios vėliau galima atsisakyti, tai – visada reikalinga *sąlyga*: visų pirma, kad išmoktume „atpažinti Jo balso toną, kai jis suskamba mūsų gyvenime“; antra, kad realiai patirtume, jog turimas atsakymas – tai Kristus: vos tik cenzūruojame ar neįvertiname savo troškulio, vos tik atsikabiname nuo žmogiškojo pagrindo, Kristus tampa nereikšmingas, neįtikimas, kaip atsakymas į neužduotą arba nebeužduodamą klausimą (todėl susitikimas su Kristumi mūsų troškimo neatima, bet jį pagilina). „Kristus yra atsakymas žmogaus troškimui gyventi santykiuose su tuo, kas yra jo likimas, jo veiksmų prasmė, ar valgytų, ar gertų, ar budėtų, ar miegotų, ar mylėtų, ar dirbtų. Jei šis laukimas ir troškimas nėra gyvi manyje, nesugebu atpažinti atsakymo. [...]. Todėl pats svarbiausias dalykas mums, krikščionims, yra mūsų religinio jausmo tikrumas, nes tuomet Kristaus tikrovė kalba mūsų gyvenimui“⁷¹.

Toks žmogus kaip samarietė, kuri jautė širdies troškulį, iškart atpažino, kas galėjo jį numalšinti. Jos troškulys atsiskleidė savo visuma ir ji kaip niekada iki tol pamatė jo gilumą tik akistatoje su Tuo, kuris įkūnijo pažadą atsakyti. Nes „religinis jausmas“, širdies troškulys, išryškėja, visiškai išbudinamas tik per susitikimą su Kristumi: „Istorinis susitikimas su šiuo žmogumi yra susitikimas su esminiu, žmogiškąją patirtį nušviečiančiu žvilgsniu“⁷². Todėl Kristaus buvimas dabartyje būtinas, kad religinio jausmo gyvybingumas būtų pažadinamas ir palaikomas.

Prieš tai pacitavau kun. Giussani, kai jis stebėjosi, kiek kartų jam teko pasakyti šiuos dalykus, kuriuos nuolat skaitome, bet neįsigiliname. O pažiūrėkime, kas atsitinka tuomet, kai žmogus rimtai į juos pasižiūri: „Brangus kun. Julián, jau keletą metų noriu tau tai pasakyti, bet niekaip nesugebėjau atsiverti; aš neturiu šeimos. Deja būta tiek daug kančios, kad tai lėmė mano santuokos pabaigą. Daug metų gyvenau su pykčiu, ir kai tu nuolat pateikdavai pavyzdį apie mamos ir tėčio meilę, aš su mielu noru tave pasiūsdavau, galvodama, jog tau pasisekė, kad neturėjai problemiškų tėvų, kurie paliktų pėdsaką tavo kūne ir sieloje. Man įvyko išskirtinis susitikimas, bet visada save laikiau kitokia, su gilia prieštara...“. Tai reiškia, kad susitikimas gali ir nepakeisti to, kaip save suvokiame. Net jei pripažįstame, kad mums įvyko išskirtinis susitikimas, išlieka tas gilus prieštaravimas, susijęs su problemomis, kurias nešiojamės „kaip graužatį: jaučiausi apleista ir šis jausmas mane persekiojo visur tarsi šešėlis vertinant draugiją, ar ji mane priima, ar ne, ar manęs ieško, ar vertina, ar palieka. Vėliau, po kovo mėnesio bendruomenės mokyklos transliacijos, manyje kažkas pasikeitė: man buvo labai bloga, bet kai pradėjai kalbėti, kad reikia imtis iniciatyvos ir veikti tikrovėje, toje tikrovėje, kurią man taip sunku pakelti, darbe, su šeima, su draugais ir su daugybe kitų mano gyvenimo aspektų, supratau, kad nebuvo laisva, kad tikėjausi, jog man laimę suteiks „švytintys momentai“, ir kad Jėzaus esatį susiaurinau iki draugijos. Esminis žingsnis, kuris pažadino mano širdį, buvo kun. Giussani citata iš „Vivendo nella carne“: „Priežastis, dėl kurios žmonės nebetiki, arba tiki netikėdami [tuomet įvykęs išskirtinis susitikimas neturi jokios įtakos, kad suteiktų kitokio gyvenimo patirtį, kitokią savimonę] [...], yra ta, kad negyvena savo žmogiškumu,

⁷⁰ Ten pat, p. 53-54.

⁷¹ Ten pat, p. 54.

⁷² L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, op. cit. p. 91.

nedirba su savo žmogiškumu, jautrumu, sąmoningumu, ir, vadinasi, žmogiškumu⁷³. Tą vakarą aš pagaliau giliai įkvėpiau“.

Štai esmė: kai į savo gyvenimą įsileidžiame susitikimą, įdarbindami savo poreikį, iškart atrandame atitikimą. To ženklas – galimybė giliai įkvėpti. Laiške tęsiama toliau: „Aš priėmiau sprendimą, nes tu man padėjai suprasti save, padėjai man suprasti, kokia mano gyvenimo esmė. Pradėjau rimtai žiūrėti į visą save: pyktį, liūdesį, sunkumus, neteisybę, skausmą ir vieatvę. Kasryt atsibundu ir priimu sprendimą [taip įdarbinama laisvė] žiūrėti į viską, nieko necenzūruoti, ir tai, kas man vyksta, yra neįtikėtina. Tai – ne vidinė analizė, o patirtis, rodanti, kad niekada nesu viena, kai imuosi iniciatyvos; o nuostaba ir malonumas auga, kol tampa gailestingumu mano broliams ir tėveliams“.

Kai įveikiame Kristaus atitolimą nuo širdies, pripažindami, kad Jis pirmas jį įveikė, įveikiamas atitolimas ir nuo visų kitų, kaip rašo toliau mūsų bičiulė: „Imu suprasti, kad tokia laikysena yra teisinga, nes esu laiminga; supratau, kad Kristus gyvas visame tame, ką turime įveikti, jei tą darome su teisinga laikysena, t.y. suvokdami, kad mes visiškai priklausomi! Tai man suteikia tokį malonumą, kad kitiems ima atrodyti, kad neturiu jokių problemų!“; problemos išlieka, bet mūsų neberiboja. „Paskutiniu metu žmonės man sako, kad pagražėjau, ir klausia, kas man darosi; aš nebejauna, man daugiau nei penkiasdešimt metų! Ačiū, brangus kun. Julián, aš taip pat noriu išmokti kun. Giussani metodo. Noriu, kad jis taptų mano, noriu būti laiminga ir mėgautis gyvenimu; manęs nebegąsdina sekmadieniai, kuriuos praleidžiu viena namuose mokydama ar tvarkydama. Atradau, kad nesu viena. Meldžiuosi už tave, kad Mergelė Marija tave globotų. Su dėkingumu“.

Kaip matome, tokia patirtis prieinama kiekvienam. Ne todėl, kad nelieka problemų, bet dėl to, kad atsiveriame naujai galimybei: rimtai pažvelgti į tai, ką mums siūlo kun. Giussani.

2. Iš klaidos gelmių kylantis išganymo troškimas, atleidimo poreikis

Prasmės, likimo troškimas, apie kurį kalbėjome, negali būti atsietas nuo kito, nemažiau radikalaus troškimo, kuris yra mūsų dalis ir kurį puikiai pažįstame: atleidimo, gailestingumo poreikio, poreikio atsitiesti po kiekvienos padarytos klaidos, po nesėkmės ar pralaimėjimo, ar trūkumo, kurie nuolat pasikartoja. Todėl realistiškai pažvelgę į save, negalime to palikti nuošalėje. Kaip nuošalėje to nepalieka Jėzaus žvilgsnis.

Mes esame tobulumo, prasmės, meilės, teisingumo poreikis, tačiau žinodami šiuos savo poreikius, gyvenimui bėgant, susiduriame su savo bejėgiškumu juos išpildyti, su savo veiksmų prieštaringumu. Kaip paliudijo ką tik perskaitytas laiškas, visi esame patyrę, kaip sunaikiname tai, ką mylime (kaip dažnai tai atsitinka meilės santykiuose ar su vaikais), kaip nepasiseka ten, kur tikime savo sėkme, kaip nesugebame būti konstruktyvūs tose situacijose, kurios mums labiausiai rūpi, kaip patenkame į klaidų, silpnybių, menkumo sukuri, iš kurio nebemokame ištrūkti: pasijuntame pajėgiai, prislėgti savo ribų, negailestingi teisėjai, pasmerkiantys patys save, beveik neverti pasigailėjimo. Kas kada nors mumis pasitikės po viso to, ką padarėme? Kas mus dar kada pamils, jei esame tokie silpni, netikę, nenuoseklūs? Tarsi Evangelija nuolat kalbėtų apie tą nepatogią, žeminančią mūsų neturto, mūsų nesugebėjimo būti pusę. Mes esame lygiai tokie patys, kaip tie „vargšai“, muitininkai ir nusidėjėliai, su kuriais susiduria Jėzus. Galiausiai mūsų nesėkmių, nusivylimo, pykčio jausmas slepia atleidimo troškimą, žvilgsnio, kuris leistų pradėti iš naujo, laukimą, nors kartais to nepripažįstame net ir sau patiems.

⁷³ L. Giussani, *Vivendo nella carne*, Bur, Milano 1998, p. 66.

Evangelijoje muitininkai yra tarsi prototipas tokios situacijos, kurioje dažnai atsiduriame ir mes. Juos supo mentalitetas, taip giliai persmelktas moralizmo, kad neišvengiamai persidavė ir jiems. Apie tai kalbama palyginime apie fariziejų ir muitininką šventykloje. Tyrėjas J. Jeremias pastebi, kad norėdami suprasti muitininko malda, turime į jį pažvelgti akimis, kuriomis buvo žiūrima į muitininkus, ir kaip jie patys į save žiūrėjo tais laikais; akimis, kurias patys dažnai jaučiame įsmeigtas į save, arba kaip patys į save žiūrime, kai suklystame: „Į muitininką turime pažvelgti tų laikų žmonių akimis. [...] Jam nepakeliamai sunku būti taip toli nuo Dievo“, jis sėdi šventyklos gale ir nedrįsta net galvos pakelti. „Jo ir jo šeimos situacija yra beviltiška. Norėdamas atlikti atgailą, jis ne tik turi atsisakyti savo nuodėmingo gyvenimo, vadinasi, atsisakyti savo profesijos, tačiau taip pat turi atitaisyti skriaudą, gražindamas išviliotus pinigus [...]. Kaip jis gali žinoti [visą gyvenimą paskyręs šiems dalykams], kiek žmonių jis apgavo? Beviltiška ne tik jo situacija. Net prašyti gailestingumo beviltiška!“⁷⁴. Net ir kitiems padaryto blogio atitaisymo neužtenka, kad sugrįžtų trokštama ramybė, kaip mums liudija kaliniai. Nesugebame atsikratyti mums vieniems žinomo blogio, kurį padarėme sau patiems ir kitiems.

Komentuodamas kelias Evangelijos ištraukas, popiežius Pranciškus gerai įvardina problemą: „Nė vienas iš ten esančiųjų, net ir turtų troškęs Matas, negalėjo patikėti ta žinia, kurią perdavė į jį rodantis pirštas. Žinia, kurią skelbė gailestingai į jį žiūrinčios akys, kviečiančios sekti“⁷⁵. Tarsi negalėtų patikėti tokia galimybe. Popiežius tą patį sako ir apie Zachiejų: „Jis net nedrįsta pasvajoti, kad galėtų būti įveiktas atstumas, atskiriantis jį nuo Viešpaties; ir susitaiko su tuo, kad teks vien akimis palydėti Jį praeinantį“⁷⁶.

Kaip Jėzus žvelgia į neturtą tų, kurie net nedrįsta turėti vilties? Kad atsakytume, turime „susitapatinti su žmonėmis, apie kuriuos kalba Evangelija“, sako kun. Giussani. Ir priduria: „Tačiau jų nesuprasime, nepajėgsime įsivyventi į tai, kas jie buvo, jei nesusitapatinsime su Kristumi, kuris ištaria: „Zachiejau, lipk žemyn, ateinu į tavo namus“, nes tai, kas buvo Zachiejus, galime suprasti tik tą akimirką. Pagalvok, ką pajuto Zachiejus, kaip jis net nepamąstęs suvokė savo klaidų svorį, kaip suprato, kas jis yra, ir kas yra tas, kuris jį pašaukė. Tik susitapatinę su Kristumi pamatysime, kas yra Zachiejus“⁷⁷. „Tai šis artumas, tai ši esatis; ne ta esatis, kuri žiūri į kitą pusę, ši esatis žiūri į tave. Šis artumas nustebina, todėl perkeičiamas gyvenimas; trumpai tariant, Zachiejus, grįždamas namo, nepasakė: „Dabar man pasakys, kad pavogiau šimtą iš to, trisdešimt keturis iš to, dabar...“ Jis buvo pripildytas to žvilgsnio, grįžo namo, kad paruoštų pietus Tam, kuris į jį pažvelgė“⁷⁸. Kupinas tylos.

Tačiau neužtenka švelnumo kupinos Jėzaus esaties, kad patirtume atleidimą. Reikia priimti Jo esatį, pasiduoti Jo atleidimui, Jo gailestingumui. Ir kaip Zachiejus turime išlipti iš medžio ir svetingai Jį priimti. Štai ir vėl vieta laisvei. Kai kuriuose romanuose, kuriuos buvome kviečiami perskaityti, mums perduodamas gyvas ir dramatiškas tokios patirties paveikslas. Pagalvokime apie Mandzonio personažą, Bevardį, priešais kardinolą Federigą: „Bevardis buvo apstulbintas šios karštos kalbos, šių žodžių, kurie taip aiškiai siejosi su tuo, ko jis pats dar nepasakė, ką dar ne visai buvo pasiryžęs pasakyti. Susijaudinęs ir sumišęs jis tylėjo. „Tai kaip?“, dar švelniau kalbėjo Federigas, „Jūs turite pranešti man gerą naujieną ir taip ilgai mane verčiate kankintis?“. „Aš – gerą

⁷⁴ J. Jeremias, *Le parabole di Gesù*, Paideia, Brescia 1973, p. 175-176.

⁷⁵ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba Comunione e Liberazione judėjimui, 2015 m. kovo 07 d.

⁷⁶ Pranciškus, *Viešpaties Angelas*, 2013 m. lapkričio 3 d.

⁷⁷ ASAEMD, *Leidiniai ir užrašai*, OR.STAMPA/104, Susitikimas su jaunimo grupe, kurie pradėjo pašaukimo kelią Bažnytinėje Asociacijoje Memores Domini, Gudo Gambaredo (MI), 26 gegužės 1993.

⁷⁸ Užrašai iš Memores Domini novicijų rekolekcijų, Le Pianazze (PC), 7 agosto 1982, išlaikyti Memores Domini sekretoriato, Milanai.

naujieną? Mano širdyje pragaras,- iš kur aš imsiu jums gerą naujieną? Sakykite, jeigu žinote, kokia ta gera naujiena, kurios jūs laukiate iš tokio žmogaus kaip aš“. „Ogi ta, kad Dievas palietė jūsų širdį ir nori jus gražinti į teisingą kelią“, ramiai atsakė kardinolas. „Dievas! Dievas! Dievas! Kad aš jį pamatyčiau! Kad išgirsčiau! Kur jis, tas Dievas? [...] Jeigu tai Dievas, toks, kaip apie jį kalbama, ką gi jis veiks su manimi?“. Šiuose žodžiuose suskambėjo neviltis. Bet Federigas atsakė iškilmingu tonu, su romiu įkvėpimu: „Ką jis veiks su jumis? Jūs – jo galybės ir jo gerumo ženklas. Niekas kitas negali jam suteikti tokios šlovės kaip jūs! [...] O jūs dar klausiate, ką jis veiks su jumis? [...] Ogi kas jums atleis nuodėmes? Ogi kas išgelbės jus? Ogi kas atpirks jus? Ar tai ne šlovingi ir jo verti darbai?“⁷⁹.

Būtent čia geriausiai atsiskleidžia Jo tiesa, čia suspindi Jo garbė. Klausykimės toliau kardinolo Federigo: „Tiktai pagalvokite: jeigu aš, menkas, niekingas, bet tokią gerą nuomonę apie save turintis žmogelis, jeigu aš, toks, koks dabar esu, taip sielojuosi dėl jūsų išganymo, kad su džiaugsmu atiduočiau už jį (Viešpats mato!) tas kelias dienas, kurios man lieka gyventi,- tiktai pagalvokite, koks be galo maloningas turi būti tas, kuris man įkvėpė gailestingumo jums, tokio menko, bet tokio gaivaus; kaip myli jus, kaip rūpinasi jumis tas, kuris mane valdo ir įkvėpia man meilę jums, taip graužiančią mane!“. Tariant šiuos žodžius, kardinolo veidas, akys, kiekvienas judesys akivaizdžiai liudijo jų prasmę. Klausiančiojo veidas, konvulsijų perkreiptas, iš pradžių rodė nuostabą ir susidomėjimą, paskui jame atsispindėjo gilesni ir ne tokie skaudūs išgyvenimai. Akys, nuo vaikystės metų nežinojusios ašarų, dabar padrėko. Kai kardinolas nutilo, Bevardis užsidengė veidą rankomis ir pratrūko raudoti, tartum duodamas paskutinį ir aiškiausią atsakymą⁸⁰. Pagaliau Bevardis pasiduoda. Tai atsispindi jo veide, iš pradžių jis „konvulsijų perkreiptas“, vėliau – „rodė nuostabą ir susidomėjimą“. Be tokio laisvės ėjimo, išganymas netaps mano. Tai nereiškia užimti Dievo vietą ir išsigelbėti patiems. Tai reiškia, kad Dievas, kuris mus sukūrė be mūsų, negali mūsų išgelbėti mums nedalyvaujant.

Pasiduoti esaciai, kuri atleidžia, sutikti, kad būtume išgelbėti: tai nuolatinė laisvės drama. Praėjus vos akimirksniui, tikrovė vėl tampa nepakeliama, dominuoja mūsų pačių matas. Kaip atsitinka Migeliui Manjarai, to paties pavadinimo O.Milašiaus pjesės herojui: „Po išpažinties abatui, jis ir toliau grįždavo pas abata, kad išlietų skausmą dėl savo nuodėmių; nepajėgė jų pamiršti, dantimis išrauti, negalėjo atsiplėšti: jos liko, buvo padarytos“⁸¹. Mums gali būti lygiai taip pat sunku. Susitikimo metu kažkas Giussani pasakė: „Didžiajai daugumai žmonių Išpažintis nieko nereiškia, neturi egzistencinės vertės, neturi įtakos gyvenimui, todėl neturi įtakos ir istorijai. Užvaldo reakcija, kurią išgyvename kad ir po metų, prisimindami padarytas nuodėmes: pažeminimas, pasekmių (ypač socialinių) svoris. Jei padarei kažką, kas niekam nepakenkė, gali būti ramus; tačiau kai apie tai kalbama visuomenėje ar spaudoje, tada tai tampa išpūstas ir dusinantis dalykas. [...] „Aš suklydau, aš padariau...“: tai gėda prieš save patį, net jei niekas ir nesužinotų; einu išpažinties, tačiau to, ką padariau, vaizdas stipresnis už atleidimo didingumą ir tikrumą“⁸².

O kas parodo, kad manyje laimi tikrumas, Esaties žvilgsnis? Jei esu atkuriamas. Nes atleidimas atkuria, kaip atsitiko Bevardžiui. „Tik pats neturto gestas mane atplėšia nuo manęs paties ir suteikia man džiaugsmo: nes Kristus gyvas, Kristus mano, Kristus yra man (*Propter nos homines*). Tai svarbu!“⁸³. Kai Migelis Manjara po išpažinties vėl grįžta pas abata skūstis, abatas jam

⁷⁹ A. Mandzonis, *Sužadėtiniai*, Vaga, Vilnius 1990, p. 297-298.

⁸⁰ Ten pat p. 298-299.

⁸¹ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., p. 388.

⁸² Ten pat p. 386-387.

⁸³ Ten pat p. 387.

atsako griežtai, bet tai sukelia nuostabą: „To niekada nebuvo. Jis vienas yra“. Tačiau reikia nusileisti. Kun. Giussani šitaip pakomentuoja tą epizodą: kad nebeliktų nuodėmių svorio, kad būtume „išties laisvi, laisvi nuo savo blogio“, laisvi nuo nuodėmių, kurias išpažiname, „neužtenka jas išpažinti: tai priklauso nuo to, kaip aiškiai, su meile ir tikrumu suvokiū, kad Kristus yra ir kad Kristus yra atleidimas“⁸⁴.

„Mes norime, kad išgelbėjimą [žmogus] užsitarnautų pats“⁸⁵, sako Péguy. Tačiau užsitarnauti išgelbėjimą nereiškia jį sukurti savo jėgomis, savo moralistinėmis pastangomis, tai reiškia priimti išgelbėjimą, kuris mums duotas Kristaus ir kuris yra esantis, gyvas Kristus. Po išpažinties galime būti laisvi tik tuo atveju, jei eiti išpažinties reiškia eiti pas Kristų, ne kitaip. Jei einame išpažinties, kad nuramintume sąžinę dėl klaidų, kurias rytoj vėl padarysime, tai nesuteiks ramybės. Tačiau jei tu žinai, kad tavo silpnumas pasirodys ir rytoj, ir vis tiek eini išpažinties žiūrėdamas į Kristų, sakydamas: „Ir vis dėlto iš viso ko renkuosi Tave“, „Ir vis dėlto Tau sakau taip“, tai išlaisvina“⁸⁶.

Zachiejų tas žvilgsnis taip pripildė, kad „net nepamąstęs suvokė savo klaidų svorį“⁸⁷. Tas žvilgsnis leido atsiskleisti vargdienio dvasiai, suteikė jam lašėlį vargdienio dvasios. Ir mums yra lygiai taip pat. Bent akimirka pajuntame savyje vargdienio dvasią, net jei paskui ja negyvename. Taigi, toks drąsus Jėzaus ėjimas, kai Jis pasisiūlo pietauti Zachiejaus namuose, turi sulaukti nemažiau drąsaus atsakymo iš žmogaus laisvės, kad Jį priimtų. Tačiau kartais mummyse esantis fariziejus šaukia: „Koks papiktinimas! Tai neįmanoma. Neturėk vilčių, kad Jis pietaus su tokiu nusidėjėliu kaip tu. Neturėk vilčių, kad tau atleis. Paklausk, kaip visi šneka: „Pas nusidėjėlį nuėjo į svečius!““. Taip Zachiejus, kaip kiekvienas iš mūsų, atsiduria kryžkelėje! Tuomet tampa aišku, kokį neįtikėtiną iššūkį Jėzaus ėjimas meta Zachiejui ir mums. Niekas to neišreiškė geriau už Šv. Paulių: „Vargu ar kas sutiktų mirti už teisųj; nebent kas ryžtųsi numirti už geradarį. O Dievas mums parodė savo meilę tuo, kad Kristus numirė už mus, kai tebebuvo nusidėjėliai“⁸⁸.

Kristaus iššūkis mus pasiekia šiandien taip, kaip Zachiejų, per istorinę esatį: „Nėra tokios profesijos ar socialinės padėties, nėra tokios nuodėmės ar tokio nusikaltimo, kurie iš Dievo atminties ir širdies ištrintų bent vieną Jo vaiką. Dievas prisimena visada, nepamiršta nei vieno iš tų, kuriuos sukūrė. Aš tau sakau: jei kažkas slegia tavo sąžinę, jei gėdijies kažko, ką esi padaręs, sustok, neišsigąsk. Pagalvok apie tai, kad kažkas tavęs laukia, nes niekada tavęs nepamiršo, o tas kažkas yra tavo Tėvas, Dievas, kuris tavęs laukia! Įsiropšk, kaip Zachiejus, įsilipk į noro gauti atleidimą medį; garantuoju, kad neliksi nuviltas. Jėzus yra gailestingas ir niekada nepavargsta atleisti! Niekada nepamiršk, toks yra Jėzus“⁸⁹.

Kad priimtume Kristaus apkabinimą, reikia radikalaus neturto: reikia pripažinti, kad esame „poreikis“ ir kad visiškai priklausome nuo Kito gailestingumo; reikia tokios vargdienio dvasios, kad neturėtume į ką atsiremti, nei nuopelnų, kuriais girtis. Tokia mūsų tiesa be išsisukinėjimų: kad gyventume, kad atsitiestume, kad nesukluptume prislėgti savo klaidų, mums reikalinga esatis, kuris atleistų, rankų, kurios apkabintų ir sugrąžintų galimybę pradėti iš naujo bei vėl pažvelgti į save su pozityvumu. Trumpai tariant, kalbame apie tokį dvasios neturtą, kai esame visiškai priklausomi nuo Jėzaus.

⁸⁴ Ten pat p. 388.

⁸⁵ Ch. Péguy, *Il mistero dei santi innocenti*, iš *I Misteri*, Jaca Book, Milano 1997, p. 321-322.

⁸⁶ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., p. 388.

⁸⁷ ASAEMD, Leidiniai ir užrašai, OR.STAMPA/104, Susitikimas su grupe jaunuolių, pradėjusių pašaukimo kelią Bažnytinėje Asociacijoje Memores Domini, Gudo Gambaredo (MI), 1993 m. birželio 26 d.

⁸⁸ Rom 5,7-8

⁸⁹ Pranciškus, Viešpaties Angelas, 2013 m. lapkričio 3 d.

Kaip jau minėjome, neužtenka esaties, kuri atleidžia, reikia laisvės ėjimo, kuris priimtų atleidimą. Fariziejaus ir muitininko palyginime tai gana aišku. Nepaisant to, kad abu buvo atleidžiančios esaties akivaizdoje, fariziejai nebuvo atviri atleidimui. O muitininkai, net ir prislėgti savo blogio, parodė atvirumą priimti atleidimą, nemanė turintys tai, į ką gali atsiremti. Palyginimas buvo skirtas būtent tiems, kurie įsitikinę savo teisumu smerkė kitus. Jėzus pasakė: „Du žmonės atėjo į šventyklą melstis. Vienas buvo fariziejus, o kitas muitininkas. Fariziejus atsistojęs taip sau vienas meldėsi: 'Dėkoju tau, Dieve, kad nesu toks, kaip kiti žmonės – plėšikai, sukčiai, svetimautojai – arba kaip šis va muitininkas. Aš pasninkauju du kartus per savaitę, atiduodu dešimtinę iš visko, ką įsigyju'. O muitininkas stovėjo atokiai ir nedrįso nė akių pakelti į dangų, tik mušėsi į krūtinę, maldaudamas: 'Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui!' Sakau jums: šitas nuėjo į namus nuteisintas, ne anas. Kiekvienas, kuris save aukština, bus pažemintas, o kuris save žemina, bus išaukštintas“⁹⁰.

Dabar geriau suprantame Popiežiaus laišką: „Išties vargstantieji mums primena krikščioniškojo gyvenimo esmę. [...] Toks neturtas būtinas, nes parodo tai, kas iš tikrųjų yra mūsų širdyje: mums reikia Jo“⁹¹. Vargstantieji mums aiškiai parodo tą poreikį, kurį savyje dažnai nutildome, pamirštame, pridengiame savo laikinomis garantijomis, pasitenkinimais, kurie mus nuramina, iliuzijomis, kad mes viską valdome ir kad kontroliuojame savo gyvenimą. Nėra didesnės kliūtis mūsų išsipildymui kaip pamiršti, kad esame vargdieniai, kad mums neišvengiamai reikia kito, kad mums reikia prasmės ir išganymo.

Jei nesuvokiame savo gyvenimo prasmės troškulio ir savo ribotumo, savo blogio, savo nuodėmės, vadinasi, ir poreikio gauti atleidimą bei būti išgelbėtiems, netenkame galimybės susitikti kitą, Kristų. Neturtas, abi jo prasmės, kurias atskleidėme, sudaro sąlygas patekti į Dievo karalystę, priimti paties Dievo Esatį, tą Esatį, į kurią Dievas įsikūnijo. Todėl Jėzus pasakė: „Kaip sunku turtingiems įeiti į Dievo karalystę!“ Mokiniai buvo nustebinti jo žodžių. Tada Jėzus vėl jiems tarė: „Vaikeliai, kaip sunku patekti į Dievo karalystę! Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę“. Mokiniai dar labiau nustebo ir kalbėjosi: „Kas tada galės išsigelbėti?“ Jėzus pažvelgė į juos ir tarė: „Tai neįmanoma žmonėms, bet ne Dievui: Dievui viskas įmanoma“⁹².

Tačiau Dievas mus sukūrė laisvus ir mūsų laisvės nevengia. Todėl Jis pirmas eina link mūsų, imasi iniciatyvos mūsų atžvilgiu, kad sulauktų mūsų atsako, kaip sako Vilhelmas iš Sen Tjeri: „Tu pirmas mus pamilai, kad mes Tave pamiltume; ne dėl to, kad tau reikėtų mūsų meilės, bet mes negalėtume tapti tuo, kam mus sukūrei, jei nemylėtume Tavęs. [...] Tu prakalbai per Sūnų ir tai buvo ne kas kita, kaip Tavo meilės paskata, akstinas mūsų meilei. Išties Tu, o Dieve, sielų kūrėjau, žinotai, kad šios meilės negali primesti žmogaus sūnų sieloms, kad ją paprasčiausiai reikia pažadinti. Taip pat žinotai, kad ten, kur prievarta, nebelieka laisvės; o kur nebelieka laisvės, nebelieka ir teisingumo“⁹³, vadinasi, negali būti išgelbėjimo.

Dievas laukia mūsų laisvės ir nenustoja teikti atleidimo, kaip mums primena Popiežius: „Tokio gailestingo apkabinimo dėka kyla noras atsakyti ir keistis“⁹⁴. O pirmasis pasikeitimo, atsivertimo ženklas – atsidadimas į Jo rankas. Pirmasis veiksmas yra pasyvus, kaip mums sakydavo

⁹⁰ Lk 18,10-14

⁹¹ Pranciškus, Laiškas Julián Carrón, 2016 m. lapkričio 30 d.

⁹² Mk 10,23-27

⁹³ Guglielmo di Saint-Thierry, „Liturgia delle ore secondo il Rito romano“, lunedì della III settimana di Avvento, Ufficio delle Letture, seconda lettura, in Breviario Romano, in italiano.

⁹⁴ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba Comunione e Liberazione judėjimui, 2015 m. kovo 07 d.

kun. Giussani: priimti tai, kas mums dovanojama⁹⁵. Kaip mums reikia mokytis tokio neturto, apie kurį kalba Popiežius! Tą pačią 2015 metų kovo 7 dieną jis mums pasakė: „Krikščioniškoji moralė nėra milžiniškos, savanoriškos pastangos tu, kas nusprendžia ir sugeba neklysti, tarsi tai būtų vieno žmogaus iššūkis visam pasauliui. Ne. Tai nėra krikščioniškoji moralė, tai visai kas kita. Krikščioniškoji moralė yra susijaudinimas ir atsakymas stebinančiam, nenuspėjamam, netgi pagal žmogiškuosius kriterijus „neteisingam“ gailestingumui To, kuris mane pažįsta, žino mano išdavystes ir vis tiek mane myli, gerbia, apkabina, vėl pakviečia, pasitiki manimi, manęs laukia. Krikščioniškoji moralė nereiškia niekada neklysti, bet visada atsikelti padedamiems Jo rankos, kuri mus palaiko“⁹⁶.

3. Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas

Tas, kas suvokia savo poreikio didybę, prie kurios Kristus pasilenkia, kartu su kun. Giussani sušunka: „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu [, Kristau,] gyvas“⁹⁷. Savo esatimi, įsikūnydamas, tapdamas žmogaus pakeleiviu, Dievas siūlo atsakymą mums, kartais negalintiems savęs pakęsti, mūsų nepakeliamam silpnumui. Tuomet „tiesa apie žmogų prilyginama ne akivaizdžiam jo menkumui, bet nuostabos ir entuziazmo kupinai žiniai, kad šis menkumas mylimas. Tikrasis žmogaus turtingumas – tai mylinti, stipri ir ištikima Esatis, ne laikinas ir pažeidžiamas trapumas, sudarantis patį žmogų. Nebūtinai mano menkumo akivaizdumas tampa pradžia, pradiniu atradimu; žinios apie tą Esatį išpūdingumas leidžia žmogui pastebėti savo nuogumą, savo neišmanymą ir savo menkumą. Taigi, Kito Esatis suteikia žmogui pavidalą: tikrumą ir viltį. Tai priimti ir pripažinti reiškia gyvenimą kaip meilę. Nes mylėti reiškia tvirtinti, kad Kitas yra mano gyvenimas, ir kad mano gyvenimas tvirtina Kitą. „Tu esi manimi“. „Gyvenu, bet nebe aš, Kitas gyvena manyje“ (Šv. Paulius). Vadinasi, krikščionybės atsakymas nepasitenkinimui savimi yra nuolankumas, kuris tampa meile; kitaip tariant, tai savo menkumo pripažinimas, kuris atveria turtingai Esačiai“⁹⁸.

Kuo stipriau iš gyvenimo gelmių jaučiame iškylantį tikrąjį poreikį, tuo geriau suprantame, kad atsakymu niekada nebus kalbos, bet tik gyva esatis. Tas, kas suvokia tikrąjį savo neturtą, gerai supras, kokią naujieną Kristus įneša į istoriją. Būtent tai suteikdavo daug džiaugsmo kun. Giussani ir priversdavo jį dažnai kartoti: „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas“. Taip atsitiko ir mokiniams po Jėzaus mirties: tik esatis būtų pajėgi atsakyti į jų verksmą, liūdesį, vieatvę, kurie juos užklupo po Jo palaidojimo. Tačiau ne bet kokia esatis. Nes mokiniai ir toliau buvo laikėsi kartu, tačiau išsigandę, susitikdavo už užrakintų durų, nusivylę; jie buvo valgę ir gėrę su Juo, matę Jėzaus padarytus stebuklus ir jų nepamiršę, tačiau prisiminimų nepakako, kad nugalėtų baimę. Tik Jo esatis pajėgi atsakyti.

Mums taip pat. Kad išsilaisvintume ir pančių, kurių nuolat esame kaustomi, reikia gyvos esaties. Tokia yra krikščionybės esmė: įvykis dabar. „Įvykis nenurodo tik kažko, kas įvyko ir nuo ko viskas prasidėjo, bet tai, kas pažadina dabartį, apibrėžia dabartį, suteikia turinį dabarčiai, padaro įmanoma dabartį. Tai, ką žinome, ar tai, ką turime tampa patirtimi, jeigu tai, ką žinome ar ką turime, yra kažkas, kas mums duodama dabar: yra ranka, kuri tai mums duoda dabar, yra veidas, kuris pasirodo dabar, esama kraujo, kuris teka dabar, yra prisikėlimas, kuris vyksta dabar. Už šito „dabar“

⁹⁵ „Tai yra pasyvumas, kuris sudaro mano pradinę veiklą: gavimą, konstatavimą, atpažinimą“ (L. Giussani, *Religinis jausmas*, p. 140).

⁹⁶ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba *Comunione e Liberazione* judėjimui, 2015 m. kovo 07 d.

⁹⁷ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, Bur, Milano 2001, p. 148.

⁹⁸ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Rizzoli, Milano 1995, p. 227.

nėra nieko! Mūsų „aš“ gali išjudinti, sujaudinti, tai yra pakeisti, tik vienalaikis įvykis. Kristus yra kažkas, kas įvyksta mano gyvenime. Tuomet tam, kad tai, ką žinome, Kristus, visos kalbos apie Kristų taptų patirtimi, reikia, kad būtų dabartis, kuri mus provokuoja ir sukrečia: tai tokia dabartis kaip Andriejaus ir Jono atveju. Krikščionybė, Kristus yra būtent tai, kas atsitiko Andriejui ir Jonui [konkreči istorija, kurios neįmanoma iškeisti į kalbas], kai jie jį sekė; įsivaizduokite, kai jis atsisuko ir kaip jie buvo nustebinti! Ir kai nuėjo į jo namus... Ir visuomet yra taip iki dabar, iki šios akimirkos!⁹⁹.

Šis įvykis, Kristaus vienalaikiškumas yra vienintelis atsakas žmogaus troškuliui: tai esminis įvykis ne tik pradžioje, bet ir kiekvieną vystymosi akimirką. Kalbėdamas šia tema Popiežius tvirtina: „Kai sakoma, kad toks skelbimas yra „pirmasis“, tai nereiškia, kad po to jis užmiršamas arba pakeičiamas kitais jį pranokstančiais turiniais. Jis yra pirmasis kokybine prasme, nes tai *pagrindinis* skelbimas, vis išgirstinas įvairiais būdais [...] visais etapais ir momentais. [...] Nereikia manyti, kad katechezėje *kerigmos* visiškai atsisakoma kokio nors tariamai „solidesnio“ ugdymo naudai. Nieko nėra solidžiau, giliau, patikimiau, prasmingiau ir išmintingiau už tokį skelbimą. Visas krikščioniškasis ugdymas yra *kerigmos* gilinimas: jis vis labiau ir geriau įkūnijamas [...]. Tai – skelbimas, atsiliepiantis į kiekvieno žmogaus širdyje gyvą begalybės troškimą“¹⁰⁰.

Tikrumas dėl Jo esaties auginamas ir palaikomas tik asmeninės patirties, kuri įtraukia mūsų laisvę, kaip dėsto popiežius Pranciškus. Tik „remiantis savo paties patirtimi“ gilėja įsitikinimas, „jog ne tas pats Jėzų pažinti ir Jėzaus nepažinti, eiti su juo ar eiti tamsoje [...]. Gerai žinome, kad gyvenimas su Jėzumi tampa daug pilnavertiškesnis ir kad su Juo lengviau surasti kiekvieno dalyko prasmę“¹⁰¹. Už Jo esaties „dabar“ nėra nieko! Tai patirtis, kurią išgyventi kviečiamas kiekvienas iš mūsų, kad pasiektų tą tikrumą, apie kurį kalba Popiežius.

Brolija mums yra ta vieta, kur esame ugdomi gyventi neturtu, būtinu tam, kad galėtume Jį atpažinti ir į viską žvelgti be baimės, kaip rašo viena iš jūsų: „Praeitą sekmadienį susitiko mūsų Brolijos grupelė. Nenorėjau eiti, nes paskutiniu metu ji man neatrodo naudinga (nėra tokia, kaip ją įsivaizduoju). Dirbome su Popiežiaus laišku, parašytu mums visiems. Galiausiai nusprendžiau pasitikėti Dievu ir nuėjusi viską išsakiau, papasakojau apie savo sunkumą, problemą, apie sprendimą neiti. Supratau, kad nuėjau ten, kad išmokčiau neturto, kad remčiausi ne savo idėja, bet veidais, kurie yra priešais mane. Man tai buvo tikras atradimas! Tarsi būčiau supratusi, dar kartą supratusi, kas yra Brolija: mokytis turėti vargdienio dvasią, tai yra susigrąžinti pradinį žvilgsnį į tuos, kurie yra priešais mane. Antraip kam susitikti maždaug kas tris savaites, jei ne tam, kad išmokčiau neturto savo draugų ir visų kitų atžvilgiu? Tikiuosi, kad ši patirtis mane sustiprins, ir kitą kartą, kai vyksiu į grupelės susitikimą ir nenoriai savęs vėl paklausiu, kam ten einu, meldžiu, kad vėl man būtų suteiktas viską nugalintis troškimas tapti dvasios vargdienne Kristuje!“.

Būtent šioje Paslapties mums suteiktoje vietoje, mūsų Brolijoje, kuri yra Bažnyčios gyvenimo dalis, galime išmokti to, ką sako kun. Giussani, tai yra viską išgyventi per santykį, kuris mus įtraukė: „Kaip sūnus šalia tėvo, kaip mokinys priešais tikrą mokytoją, kaip draugas šalia įtakingo draugo, žmogus [kiekvienas iš mūsų] į viską žiūri *per tą santykį* [esantį dabartyje] ir veikia su energija, kurią nuolat *suteikia tas santykis*. Tarsi pirmasis dėmesį patraukiantis objektas būtų ta Esatis, ne tikrovė, kurią reikia pasisavinti. Tarsi pirmasis šaltinis, iš kurio pasisemiame būtinos energijos, būtų ta Esatis, ne mūsų etinė stiprybė. Moralinio vertinimo aiškumas, meilės kupinas

⁹⁹ L. Giussani, Velykų plakato tekstas, 2011 m., *Comunione e Liberazione*.

¹⁰⁰ Pranciškus, *Apaštališkasis paraginimas Evangelii gaudium*, 164-165.

¹⁰¹ Ten pat, 266.

teisingumo siekis, valios jėga, visa tai subręsta kaip pasekmė: išties per santykį su ta Esatimi patraukiamas visas žmogus, pažadinamas gėriui. Moralumas Bažnyčioje visų pirma yra įvykis: tos Esaties pripažinimas, buvimas su ja. *Gyventi atminimu*, tokia yra krikščioniško šventumo moralė¹⁰².

Galime pasikeisti, jei šiai Esačiai suteikiame pirmenybę. „Ką reiškia esatis? „Sed super mel et omnia, ejus dulcis praesentia“. Jo esatis yra tai, kas mūsų gyvenime geriausia, gražiausia, švelniausia¹⁰³. Įsigyvenkime dar kartelį į Andriejaus ir Jono situaciją priešais Jėzų, „kai jie stebėjo jį kalbantį (nes nesuprato jo minčių gelmės, nesuprato visų jo žodžių): jie niekada nebuvo nieko panašaus susitikę, negalėjo net įsivaizduoti tokio žmogiško žvilgsnio, apkabinimo, išklausymo, kuriuose glūdėjo kažkas keisto, visiškai neatlygintino, išskirtinio, viršijančio bet kokią gebėjimą nuspėti“¹⁰⁴.

Ši Esatis keičia tų, kurie ją priima, gyvenimą ir pakreipia istoriją: „ją pakreipia per mūsų priklausymą, per tai, kaip mes žiūrime, girdime, jaučiame, liečiame dalykus, naudojamės dalykais. Toks pokytis apibrėžia „esatį“¹⁰⁵. Žinome, kad esame Esaties akivaizdoje, nes ji mus keičia. Tą patiria Bevardis iš Mandzonio romano: jis supranta, kad yra Jo esaties globoje, nes ji išjudina tai, ko pats nesugebėjo pajudinti, ką manė esant neįmanomą pajudinti, kaip liudija jo ašaros priešais kardinolą Federigą.

Ką gyvenimui suteikia Kristaus esatis, kai mes ją suvokiame ir jai atsiduodame? Siekį, Jo troškimą, prašymą. „Prašymas yra viso ko riba, paslaptinga mūsų laisvės riba. Mūsų laisvė priklauso nuo prašymo. Krikščionis nėra abejingas moraliniam gėriui ar blogiui, tačiau suvokdamas savo menkumą meldžia, prašo. Tikroji ir esminė askezės praktika yra prašyti. Neįmanoma ilgai prašyti, jei iš tiesų netrokštama, kad įvyktų tai, ko prašoma. Prašymas yra tikras, jei išties trokštame, kad atsitiktų tai, ko prašome. Komentuodamas 37 Psalmę, Šv. Augustinas sako: „*Tavo troškimas yra tavo malda; jei nepaliaujamai trokšti, nepaliaujamai meldiesi*“. [...] O Grigalius Nisietis [rašo]: „*Siela paliečiama ir sužeidžiama nevilties niekada nepasiekti to, ko trokšta, tačiau šis liūdesio šydas nutraukiamas, kai ji išmoksta, kad Tas, kurį ji myli, iš tiesų jai priklauso tada, kai ji niekada nesiliauja Jo troškusi*“. [...] Niekada nesiliauti Jo troškus: tai yra santykio tarp žmogaus ir Kristaus įvykis, niekada nepaliaujančio troškimo šaltinis, tai susitikimas, kuris pažadina gebėjimą visada Jo trokšti. Kam skirtas stebuklingas susitikimas, kuriam Dievas leido įvykti, jei ne tam, kad trokštume Dievo? Nuolat Jo trokšti, su aiškiu ir realistiniu savo silpnumo suvokimo nuolankumu“¹⁰⁶.

Kristaus gebėjimas pažadinti mūsų troškimą yra Jo tiesos ženklas. Išgelbėjimas nelygus troškimo panaikinimui. Priešingai. Kaip sako Šv. Bernardas: „Ne pėdų žingsniais, bet troškimais ieškome Dievo. O laimė Jį atradus nepanaikina troškimo, bet tik augina. Ar garbės pilnatvė reiškia troškimo išnykimą? Priešingai, tai aliejus, kuris jį maitina, nes troškimas yra liepsna“¹⁰⁷. Tuomet Kristaus ilgesys yra geras signalas kelyje, kurį nuėjome iki dabar, išduodantis, ar mes sekėme Jo iniciatyva. Kiekvienas iš mūsų gali pasakyti, ar šiandien dar labiau Jo ilgisi, ar priešingai, atitilo nuo Jo: nebūtinai tai reiškia, kad nebedalyvauja tam tikruose gestuose, bet jam neberūpi Kristus,

¹⁰² L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, op. cit., p. 235-236.

¹⁰³ L. Giussani, „Ejus dulcis praesentia. La dolcezza come l'evidenza ultima del vero: del vero in azione“, *Tracce-Litterae Communionis*, sausis 2003, p. III.

¹⁰⁴ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 26.

¹⁰⁵ L. Giussani, „Ejus dulcis praesentia. La dolcezza come l'evidenza ultima del vero: del vero in azione“, *Tracce-Litterae Communionis*, op. cit., pp. III-IV.

¹⁰⁶ L. Giussani, „Questa cara gioia sopra la quale ogni virtù si fonda...“, supplemento a *CL-Litterae Communionis*, birželis 1993, p. 25.

¹⁰⁷ Cfr. San Bernardo di Chiaravalle, «Sermone LXXXIV», *Sermoni sul Cantico dei Cantici*, iš *Opere di San Bernardo*, Parte seconda, „Sermoni XXXVI-LXXXVI“ vol. 2, Città Nuova, Roma 2008, p. 612-619.

nebetrokšta Jo kaip pirmą dieną, netrokšta Jo labiau nei pirmą dieną. Paklauskime savęs: ar šiandien jaučiame didesnę Jo esaties poreikį ar skeptiškumą? Ar atitolime nuo Kristaus, išgyvendami vien formalų santykį, nes galiausiai Jis nėra toks jau reikalingas, kad gyventume, ar sustiprėjo Jo ilgesys? Ar Jo ieškau daugiau, ar mažiau nei pradžioje? Jei iš mūsų vidaus nuolat nekyla troškimas Jo ieškoti, tikėjimas tiesiog apsunkena gyvenimą.

Kaip matome, centre visada yra laisvė. Pasak Giussani, „moralė – tai siekis. Jei tai būtų kažko „atlikimas“, nebebūtų siekis. Tai, ką turime padaryti, be abejonės stenkimės padaryti! Tačiau sakydamas, kad moralė yra siekis, noriu nurodyti poziciją, kuri nuolat nukreipta į kitą, pasirengusi priimti pastabas, kad vis labiau įsiskverbtų į tikrovę, kuri už mus didesnė taip, „kaip aukštas dangus viršum žemės“. Negalime puikuotis niekuo, ką darome, kaip sako Jėzus Evangelijoje: „Taip ir jūs, atlikę visa, kas buvo pavesta, sakykite: 'Esame nenaudingi tarnai. Padarėme, ką turėjome padaryti'“. Galime puikuotis tik tvirtindami Jį, siekdami Jo. Todėl esame tikri beturčiai, nes Dievo paslapties akivaizdoje žmogus yra niekas, jį sudaro tas santykis, paklusnumas Kam kiekvieną akimirka“¹⁰⁸.

Viena iš jūsų rašo: „Tai, kas paskutiniu metu vyrauja mano gyvenime, yra gilus dėkingumas už nesibaigiantį Jėzaus prielankumą mano gyvenimui. Dėkingumas ir susijaudinimas, kurie netgi viršija mano pasipiktinimą, kad mano širdis nuolat reikalauja: šis ilgesys pamažu tampa brangiausiu dalyku, net jei ne visada man duodama malonė tai pastebėti“.

Per mišias, kurias dabar švęsime, prašykime, kad Kristus mumyse pažadintų Jo ilgesį.

---

¹⁰⁸ L. Giussani, *Il rischio educativo*, Rizzoli, Milano 2014, p. 47-48.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: 1 Jn 1, 5 – 2, 2, Ps 103, 1–2. 3–4. 8–9. 13–14. 17–18a., Mt 11, 25–30

JO EMINENCIJOS KARDINOLO EDOARDO MENICHELLI, ANKONOS – OZIMO VYSKUPO, PAMOKSLAS

Prisikėlusiojo ramybė tebūna su jumis.

Jis pats, gyva esatis, kuris ištirpdo kietus mūsų puoselėjamų kalėjimų mazgus, kuris, kaip niekas kitas, žadina mūsų laisvės troškimą savo imituotinu paklusnumu, kuris savo paklusnią meilę pavertė savo testamentu ir garbinga vėliava.

Jis, brangieji, kuris tapo vargšu, kad suprastų mane, vargšą, tepripildo tikrų turtų jūsų ir mano gyvenimą.

Dėkoju kun. Carrón ir visiems jums už šį kvietimą, kuris man leidžia melstis kartu su jumis ir už jus, ir kuris manyje sustiprina tai, kas tiek jums, tiek man reiškia priklausymą ir vedimą pašaukimo keliu.

Nežinau, ar sugebėsiu pasakyti ką naudingo. Bet kad ir mikčiodamas, kalbėsiu apie Tą, kuriuo tikiu.

Mano trumpos refleksijos centre – Velykos. Velykos, kurių malone gyvename, mums primena ir skelbia, kad įtikimumas, kitaip tariant, tikėjimas, nėra idėjos akivaizdumas, tam tikra savybė, nėra ir įkyrus taisyklių rinkinys, tai – Žmogaus pasirodymas. Tai – dvasinė, intymi ir paslaptinga šerdis, kurią galime pasiekti jos pačios kuriamos meilės ir laisvės dėka.

Tai visiškai atitinka šių jūsų Rekolekcijų temą: „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas“. Pridurčiau: „Aš Tave susitikau ir Tu mane išlaisvinai“. Šiandien liturgija mini Šv. Kotryną Sienietę. Mums padeda jos dvasinė patirtis: išsiliejusi Kristaus meilė ir meilė Kristui, meilė Bažnyčiai ir istorijai, kuri joje gyvuoja. Šioje meilės sąjungoje su Kristumi ir Bažnyčia, Kristuje ir Bažnyčioje, brangieji, viskas žavinga, viskas yra laisvė. Šis susitikimas, kitaip tariant, šis atradimas turi tapti žavinga akivaizdybe, triūsu ir laisve.

Galėtumėte manęs paklausti: o kurioje kelio vietoje tu esi? Ar suvoki, kad esi laisvas, nes turėdamas Jį turi viską? Ar jauti Jo buvimą? Nežinau, brangieji, tiksliau, galiu tik pasakyti, kad viskas ateina iš ir per ištikimybę Velykoms, faktui, kad tai – išganymo įvykis, kuriame turime būti ir gyventi, būti ir gyventi tiek laiko, kiek žmogiškai mums duota.

Žinoma, visi žinome, kad Velykos mokinių gyvenimą veda į dvikovą, kurioje, kaip Velykų liturgija sušunka, mirtis ir gyvybė nuostabiai kovės, ir iš tos dvikovos Viešpats, kuris buvo miręs, išėjo gyvas ir pergalingas. Tai – esminis dalykas, leidžiantis kiekvienam iš mūsų eiti per istoriją, laikus ir situacijas, todėl, kaip dažnai sako popiežius Pranciškus, tikinčio mokinio gyvenimas nėra socialinis statusas, nėra toks dvasingumo išgyvenimas, kurio dėka esu geras, bet nedalyvauju istorijoje. Šis gyvenimas, mokinio gyvenimas, yra ištikimybės ir paklusnumo liudijimas.

Todėl kviečiu trumpai trijų esminių Velykų žvilgsnių kontempliacijai.

Pirmasis: visų pirma, Prisikėlusiojo atpažinimas. Nežinau, dažnai pagalvoju, kad mus labiau gąsdina Prisikėlusiojo džiaugsmas (ir mokiniai pasakė: „Tai – vaiduoklis“), negu Nukryžiuotojo liūdesys. Kristaus prisikėlimo patirtis nėra jausmingas atsakymas ar ilgai laukta draugija. Tai – džiuginanti naujiena, kuri sužadina viliojančią nuostabą, tai – Mylimasis, kurio niekada neprarasi, tai – Likimas, tai – Paslaptis, kuri pripildo. Brangieji, man tai pirmoji didi laisvė: įmanoma tai, ko nebuvo galima įsivaizduoti, Mirusysis eina dabar su manimi.

Antrasis žvilgsnis: priimti dovaną, kurią Prisikėlusysis mums suteikė. Prisikėlusiojo dovana – tai Dvasia. „Priimkite Dvasią“, pasakė Prisikėlusysis vienuolikai išsigandusiųjų. Dvasia tau leidžia suprasti, kas Jis yra, Ji atskleis Kristaus slėpinį. Na taip, brangieji, čia glūdi visa laisvė, kurios reikia. Dvasia neturi struktūros, ji nepasenusi, nedvokia pelėsiais. Leistis nešamiems Dvasios, prisikėlusio Kristaus dovanos, kad gyvenimas būtų vaisingas, kad švęstume egzistenciją, nors ir pažymėtą kryžiaus, kad mano kūnas būtų išlaisvintas iš savo pagundų; įkalinti ar stengtis suvaržyti Dvasią ir Jos charizmas yra didžiausia „anti-velykinė“ nuodėmė. Prisikėlusiojo skelbimas nėra nei mūsų žodžių, nei mūsų alchemijos, nei socialinės ar pastoracinės analizės vaisius, besivaikant „naujovių“. Išganymo skelbimas ateina per kasdienybę, kuriai šviežumo suteikia atgaivinanti Dvasia. Noriu jums priminti mažą Evangelijos detalę. Prisikėlęs Jėzus nepasirodo išskirtiniais gestais, bet per kasdieniškumą. Ar prisimenate Tiberiados ežerą? Ką Jis pasakė ten buvusiems dvylikai? „Ar neturite ko užkąsti?“.

Norėčiau pasakyti jums vieną dalyką, tikiuosi, būsite man gailestingi. Sakau susijaudinęs. Turite unikalią ir žavingą charizmą: neleiskite jai pasenti, nepaverskite jos fosilija! Visada savęs klauskite: „Ko Velykų dvasia iš manęs nori šiandien, dabar?“.

Taip pat yra trečias Velykų žvilgsnis: Kleofas ir jo draugas, beveik praradę viltį ir troškimus, mirę viduje. „Jį pažino, kai laužė duoną“, sakoma Evangelijoje. Velykų vakarienės gestas mums suteikia gyvenimą. Prisiminkime: „Paėmė duoną“: tai buvo Jo kūnas; „Laužė ją“: tai reiškia, pasiaukoję; „davė ją“: Jo duona skelbia ir suteikia gyvybę; „tai darykite mano atminimui“: darykite tai, ne bet kokį beprasmį gestą, tai! „Man tai padarėte“: Jo vardu ir Jo naudai (dar reikia suprasti, ką reiškia šis „Jo“). Patikėkite, tokia yra tikinčio mokinio ir Bažnyčios, tikinčiųjų, nors ir nusidėjėlių, bendruomenės Velykų eucharistinė tipologija. Man patinka, kaip yra pasakęs mylimas kun. Giussani: „Neturtas gimsta iš artimo meilės“, kitaip tariant: jei myli, tampa dvasios vargdieniu; arba: jei myli, tarnauji vargšui Kristui, kurį dabar matai!

Norėčiau užbaigti papasakodamas tai, ką prieš kelias dienas pamačiau, ir kas mane pamokė. Mūsų vyskupijos muziejuje, Ankonoje, jau kurį laiką eksponuojamas paveikslas, kuriame man nepažįstamas dailininkas, Olivuccio di Ciccarello, vaizduoja Gailestingumo darbus. Apžiūrinėdamas įvairias figūras, pastebėjau, kad ant kai kurių iš jų galvų buvo garbės karūnos. Pažvelgiau atidžiau ir pamačiau, kad visos tos figūros buvo skirtingos. Garbe karūnuota buvo ne ta pati figūra, ir aš paklausiau kodėl. Garbės karūnos buvo ne ant Kristaus ir ne ant kokio nors šventojo galvų, jomis buvo karūnuoti artimo meilės gavėjai, nes juose gyvena Kristus. Man tai – įtikimas mokinio liudijimas. Nepasenk kaupdamas! Būk jaunas dovanodamas! Taip gyvensi laisve.

Amen.

PRIEŠ PALAIMINIMĄ

Julián Carrón. Brangus Eminencija, noriu jums padėkoti visų judėjimo draugų vardu, kad taip džiugiai priėmėte kvietimą atvykti ir šį rytą su mumis pasidalinti savo draugija bei švęsti Eucharistiją. Paliudijote, ką jums reiškia Velykos. Esame labai dėkingi už šį liudijimą, nes pasidalindamas tuo, kas jums brangu, padovanojote mums dalelę savęs. Dėkojame, kad mus apkabinote ten, kur buvote; bičiuliai iš Ankonos visada man papasakoja, kaip jūs gerbiate tą malonę, kurią Viešpats mums suteikė. Prašome jūsų, kaip jūs pats šį rytą mus raginate, melsti, kad būtume ištikimi, nes ir jūs nujaučiate, kokia didelė malonė visai Bažnyčiai charizmos dovana, suteikta kun. Giussani. Todėl iš tiesų jums dėkojame už viską.

Kardinolas Menichelli. Tai aš jums dēkoju ir labai tikiuosi, kad būsīte Bažnyčios džiaugsmas. Ačiū.

Regina Coeli

Balandžio 29, šeštadienio popietė

Įeinant ir išeinant:

Johannes Brahms, Simfonija nr. 4 e mol, op. 98

Riccardo Muti – Philadelphia Orchestra

„Spirto Gentil“ n. 19, Philips-Universal

Antroji paskaita

Julián Carrón

„Mano vardo galia atsispindės jų veidų džiugesy“

„Tavo akys matė viską ir kalbėjo širdžiai, / žodžiai nešė ugnį ir troškimą eiti... eiti“¹⁰⁹. Jei atkreiptume dėmesį į tai, ką padainavome, atrastume, kaip viskas susiję: troškimas eiti gimsta dėka tų akių, kurios matė viską ir kalbėjo širdžiai, dėka tų žodžių, kurie neša ugnį. Dalykų ryšys yra vidinis, neprimestas iš šalies, tarsi kažkas papildomo.

Taigi pabandykime įvardinti, kas atsiskleidžia gyvenime žmogaus, kuriam įvyko šį rytą apibūdintas susitikimas ir kuris buvo pagautas tų gailestingumo pilnų akių, kuris atrado atsakymą savo prasmės troškuliui ir atleidimo poreikiui. Pamatysime, kad viskas trykšta iš to paties šaltinio, iš asmeninės patirties gelmių.

Apaštališkajame paraginame „Evangelii gaudium“ popiežius Pranciškus tvirtina, jog didžiausia krikščioniškojo gyvenimo problema ta, „kad skelbiama žinia tada sutapatinama su tokiais antraeiliais aspektais, kurie, nors ir svarbūs, kaip tokie nėra Jėzaus Kristaus žinios šerdis“. Išties, krikščioniškosios žinios turinys yra visai kas kita: tai – įvykis, kuris giliai paliečia manąjį „aš“. Jei nėra tų akių, tų žodžių, kurie įžiebia ugnį, žmogus yra „priverstas“ eiti, eina per prievartą, ne iš noro neprarasti to, ką pamatė, ne iš noro gyventi ir sekti tuo troškimu.

Todėl verta „tai, ką sakome, [...] susieti su esminiu Evangelijos branduoliu, suteikiančiu tam prasmės, grožio ir patrauklumo“¹¹⁰. Popiežius pabrėžia: „Kaip organiška vienybė tarp dorybių neleidžia nė vienos atskirti nuo krikščioniškojo idealo, lygiai taip negalima neigti nė vienos tiesos. Nevalia žaloti Evangelijos žinios vientisumo. Be to, kiekviena tiesa geriau suprantama, kai susiejama su darnia krikščioniškosios žinios visuma; šiame kontekste visos tiesos yra svarbios ir viena kitą apšviečia. [...] Evangelija pirmiausia kviečia [kaip girdėjome šį rytą] atsiliepti mus mylinčiam ir gelbėjančiam Dievui [...]. Šio kvietimo nevalia jokiais aplinkybėmis užtemdyti!“. Jei jį laikysime savaime suprantamu, jei į jį neatsižvelgsime, nes mums tai „jau žinoma“, krikščionybė neišvengiamai taps moralizmu, nes praras savo ištakas, tą šaltinį, kurio dėka ji pagrįsta ir apskritai įmanoma: „Jei toks kvietimas galingai ir patraukliai nesusipindi, Bažnyčios moraliniam statiniui gresia virsti kortų nameliu, ir tai yra mūsų didžiausias pavojus“. Krikščionybė tampa etika, moralizmu. Tačiau tuomet tai nebe krikščionybė, ir net jei toliau vartosime krikščioniškus žodžius, jie neteks savo prasmės. Tuomet, tęsia Popiežius, „bus skelbiama ne Evangelija, bet kai kurie doktrininiai ar moraliniai momentai, išplaukiantys iš tam tikro ideologinio pasirinkimo. Žiniai tada

¹⁰⁹ C. Chieffo, „Andare...“, iš P. Scaglione, *La mia voce e le Tue parole*, Ares, Milano 2006, p. 272.

¹¹⁰ Pranciškus, *Apaštališkasis paraginimas Evangelii gaudium*, 34.

grės pavojus prarasti savo šviežumą“, kartu ir mūsų susidomėjimą, bei „netekti Evangelijos aromato“¹¹¹.

Pažvelkime į asmenį, kuris mums leis lengviau suprasti. Įsivaizduokime Zachiejų, apie kurį jau kalbėjome šį rytą, įsipainiojusį savo reikaluose. Savo pilnatvės troškimą buvo susiaurinęs iki kiek įmanoma daugiau pinigų sukaupimo. Tačiau jam neužteko net ir to, ką buvo pasiekęs. Tai paliudija faktas, kad išgirdęs kalbant apie Jėzų, apie tai, ką jis kalbėjo ir darė, kaip elgėsi su kitais, nesutvardė savo „troškimo eiti“, kaip sakoma dainoje! Kur eiti? Pamatyti Jį, kad ir iš medžio. O kai išgirdo, kad jam sakoma, „Zachiejau, lipk žemyn, ateinu pas tave į namus“, jis suprato, kad šiuose žodžiuose glūdi atsakymas į jo išganymo troškimą. Išties Zachiejus, kaip sakėme šį rytą, buvo persmelktas jį supusio mentaliteto, įsisunkusio iki kaulų čiulpų ir vertusio jį galvoti: „Neapsigauk, tau išgelbėjimo nėra!“. Tačiau kai buvo nustebintas to „ateinu į tavo namus“, labai džiugiai priėmė Jėzų. Evangelija perteikia Jėzaus žodžius: „Į šiuos namus šiandien atėjo išganymas“¹¹². Kas parodo, kad atėjo išganymas? Tai, kas atsitiko Zachiejui šio netikėto apsilankymo dėka: „Štai, Viešpatie, pusę savo turto atiduodu vargšams ir, jei ką nors nuskriaudžiau, gražinsiu keturgubai“¹¹³. Kaip matote, viskas susiję. Įsivaizduokite viskas pastangas, kurias greičiausiai dėjo fariziejai, kad jį priverstų pasikeisti, pirštu badydami į visas jo padarytas klaidas. Jis nepasijudino nė per milimetrą. O Jėzui pavyko savo gailestingu žvilgsniu, žvelgiančiu tiesiai į širdį. Tai ir yra krikščionybė. Kai nelieka šaltinio, nelieka krikščionybės, net jei vartojame krikščioniškus žodžius.

Tik iš gailestingumo patyrimo gali gimti viską keičiantis džiugesys. Todėl Popiežius savo pasiūlymui Bažnyčiai ir pasauliui parinko tokį pavadinimą: „Evangelii gaudium“, Evangelijos džiaugsmas.

1. „Brangus džiaugsmas, kuriuo remiasi visos dorybės“

Ryšys su harmoninga krikščioniškosios žinios visuma nėra intelekto taikymo ar sudėtingo loginio mąstymo, ar dar kokių ypatingų mūsų pastangų rezultatas. Viskas iškyla iš susitikimo su Kristumi patirties. Kun. Giussani mus išmokė tai atpažinti patirtyje tų, kas Jį susitiko pirmieji, apie kuriuos pasakojama Evangelijoje.

„Pagalvokite apie Joną ir Andriejų: visą savo gyvenimą aktualiausia dabartis buvo tos dienos dabartis“. Būkime dėmesingi: „Aktualiausia dabartis buvo tos dienos dabartis“. Čia nekalbama apie praeities faktą! Aktualiausia dabartis yra tai, kas išlieka dabartimi visada. Jie praleido trejus metus kaip tikri turtuoliai; jie neskraidė lėktuvais ir nenusileido mėnulyje, tačiau visa tai, ką jie veikė (žiūrėjo į žmoną, prižiūrėjo vaikus,ėjo žvejoti, buvo su draugais), buvo susiję su Juo, ir juo sekant gatvėmis niekam kitam širdyje nebebuvo vietos“¹¹⁴.

Tas pats atsitiko ir Zachiejui: įsivaizduokite jį tyloje, galvoje dar tebeskambant to balso virpesiui ir pilna širdimi Jėzaus žodžių, pagaliau kažkas jį pašaukė vardu! Akivaizdu, kad tas kvietimas aidėjo visame kame, kuo jis buvo užsiėmęs; Zachiejus buvo patrauktas Jį pakvietusiojo esaties: „Ne tokios esaties, kuri žiūri į kitą pusę, bet to, kuris žiūri į tave, esaties. Būtent toks

¹¹¹ Ten pat, 39.

¹¹² Lk 19,1-10

¹¹³ Lk 19,8

¹¹⁴ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 363-364.

artumas atima žadą ir perkeičia gyvenimą¹¹⁵, Zachiejaus ir mūsų gyvenimą. Aš pats niekada neperkeičiu savo gyvenimo! Būtent šis artumas nustebina ir atima žadą, ir perkeičia gyvenimą.

Kai įvyksta toks Faktas, viskas ima suktis aplink jį. Giussani tęsia: „Zachiejui tas žmogus tapo viso ko horizontu, todėl visa tai, apie ką jis galvojo, ką vertino, buvo to horizonto paveikio išraiška. Tas veidas, - kaip bus įdomu, kai jį išvysime! – tas žvilgsnis nuo apačios iki viršaus, ir tas žodis, ir jis, bėgantis namo: tai tapo viso ko horizontu jo gyvenime, todėl jis viską vertino, galvojo ir įgyvendino, kaip įmanoma remdamasis, semdamasis įkvėpimo iš ten ir paveiktas to horizonto“¹¹⁶, kurį Jėzus atnešė į jo gyvenimą. Visa tai, kas atsitikdavo, tapdavo įvykiu to žvilgsnio horizonte. Svarbiausias gyvenimo dalykas, dėl kurio nuo tos dienos nebebuvo savimi, tapo kitu, tiksliau išpildytu savimi, Zachiejui buvo būtent ta nuostaba, tas entuziazmas, kurį pajuto savyje.

Iš kur atsirado tas entuziazmas? Iš susitikimo su tuo Žmogumi. „Viskas glūdėjo ten, visą gyvenimą viskas glūdėjo ten, viskas buvo tas žmogus; tas žmogus, kuris paskui mirė, kurį paskui matė prisikėlusį...“¹¹⁷. Zachiejaus entuziazmas gimė iš nuostabos, kurią jis priėmė, apkabino kiekvieną dieną, kiekvieną akimirką, eidamas keliu, tylėdamas, pasimesdamas, imdamas savęs nekęsti; iš nuostabos dėl susitikimo su tuo Žmogumi, išskirtinės Jo esaties atpažinimo. Taigi entuziazmas gimė iš tikėjimo.

„Jei suvokiame, kad Jis yra tarp mūsų, [...] sunkumai mūsų negąsdina. Kaip motina, kai pravirksta vaikas ir naktį ją pažadina: sunkumai negąsdina, nes tikėjimas suteikia entuziazmo. Entuziazmas tam tikru būdu reiškia, kad viskam suteikiama dieviškumo. Suteikti viskam dieviškumo reiškia žvelgti į žmones ir visa, kas supa, tam tikru būdu, jausti žmones ir visa, kas supa, tam tikru būdu, stengtis su jais elgtis teisingai ir niekada nepavargti, iki mirties. Tikėjimas mus pripildo entuziazmo“¹¹⁸.

Taigi, tikėjimas yra didžiosios Dievo, tapusio žmogumi, esaties atpažinimas. Tačiau apie kokį atpažinimą kalbama? Tai ne tas pat, kas apžiūrėti skulptūrą, paveikslą ar paminklą, pastatytą priešais mus. „Tikėti reiškia atpažinti Tave gyvenimo, dienos vyksme, esaties, akimirkos vyksme. Tikėti reiškia atpažinti kitokią Didžiąją Esatį, kuri palydį mūsų mažą ir mirtingą būtį“¹¹⁹. Toks laisvas atpažinimas neleidžia, kad mūsų liga taptų mirtina, kad mūsų silpna būtis išnyktų. Neužtenka tvirtinti teisingų dalykų; jei ši Esatis neapibrėžia mano gyvenimo iš vidaus, vadinasi, ji lieka išorėje. Turi įvykti toks laisvas atpažinimas, kad Jo esatis suvirpėtų pačiose mūsų „aš“ gelmėse per tai, kuo užsiimame, ne per tai, kuo neužsiimame, per tai, ką liečiame, ką matome, kas mums nutinka, ką turime iškęsti, net tada, kai klystame. Būtent toks atpažinimas sukelia džiaugsmą priimti Jį į savo namus, kaip Zachiejus. „Ir su džiaugsmu priėmė jį“, sakoma Evangelijoje.

„Brangus džiaugsmas, kuriuo remiasi visos dorybės, yra tikėjimas, tai – įvykusio susitikimo džiaugsmas, tai ir džiaugsmas dėl mus pasiekusio įvykio, ir pats įvykis, tai – džiaugsmas dėl įvykusio susitikimo, kuris mums suteikia troškimą keistis“. Kun. Giussani mus ragina pažvelgti į neabejotinus ženklus, rodančius, kad tikėjimo dėka po susitikimo mummyse pražysta šis troškimas: „Tiesa ar ne, kad daugelis iš mūsų, visi mes jaučiame gėrio troškimą, kurio anksčiau nejautėme, jaučiame tyrumo troškulį, kurio anksčiau nejautėme, esame ištroškę teisingumo, kurio anksčiau

¹¹⁵ Užrašai iš Memores Domini novicijų rekolekcijų, Le Pianazze (PC), 1982 m. rugpjūčio 7 d., išsaugoti Memores Domini sekretoriato, Milano.

¹¹⁶ L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 442-443

¹¹⁷ Ten pat, p. 424

¹¹⁸ L. Giussani, „Questa cara gioia sopra la quale ogni virtù si fonda...“, supplemento a CL-Litterae Communionis, op. cit., p. 38.

¹¹⁹ Ten pat.

nepažinojome, išgyvename nuostabą, išvydę besąlygiškos artimo meilės stebuklo grožį ir didybę, apie kuriuos prieš tai net nesapnavome? Mums gimė visų šių dalykų troškimas dėl to, kas mums atsitiko“. Kaip nutiko Zachiejui, „brangus tikėjimo džiaugsmas, ši brangi tikėjimo dovana, kurią sušildė ir atgaivino įvykęs susitikimas, mus verčia trokšti būti geresnius, mus verčia trokšti dorybių, verčia trokšti mūsų pačių pasikeitimo pagal Dievo valią. O troškimas pasikeisti (kuris nėra tikras, jei netampa prašymu Dievui), jau yra veiksmas, gėrio judėjimas mūsų gyvenime“¹²⁰.

Kas pasikeičia? Santykis su visu kuo. Zachiejus „buvo kupinas to žvilgsnio, kuris jį vertė galvoti: „Štai, atiduosiu viską, ką esu pasisavinęs“¹²¹. To susitikimo stebuklas visiškai pakeitė Zachiejaus gyvenimą. Todėl jis nejautė jokios baimės kažką prarasti, nes išgirdus tariant savo vardą, visi Zachiejaus prioritetai ir tikslai, kurie sudarė jo gyvenimą iki Jėzui jį pašaukiant, buvo viršyti. Šv. Paulius išgyveno tokią pačią patirtį: „Dėl jo aš ryžausi visko netekti ir viską laikau sąšlavomis“¹²².

Todėl kaip mums priminė Popiežius 2015 m. kovo 7 dieną: „Tokio gailestingo apkabinimo dėka kyla noras atsakyti ir keistis, iš jo gimsta kitoks gyvenimas“¹²³. Ir šį kartą pastebime sąsają: jei radikalus neturtas, apie kurį kalbėjome šįryt, kitaip tariant, prasmės troškimas ir atleidimo poreikis, ras tikrąjį atsaką, tik tuomet per šią unikalią atitikimo patirtį, t.y. per Jo pajautimą savo viduje, iš dėkingumo gims ir materialinis neturtas. Nes niekas nelieka naujienos, kuri yra Kristus žmogaus gyvenime, nuošalyje. Susitikimas su Kristumi nebūtų tikras, jei nepasiektų visų gyvenimo aspektų, tarp jų ir kišenės, ne dėl to, kad tuomet Jis per mažai iš mūsų prašytų, bet dėl to, kad neišlaisvintų mūsų, nebūtų pakankamai žavingas, kad išlaisvintų mus ir iš materialinio pertekliaus, kitaip tariant, neatsakytų iki galo į mūsų poreikį, jo dalį atmestų, o mes stengtumės patys jį patenkinti kažką pasisavindami. Tačiau Kristaus tiesa, tiesa, kuri yra Kristus, Zachiejui atsiskleidžia per tai, kad Jo esatis viršija viską, ir pasiekia net ir jo kišenę.

2. Dvasios neturto dorybė

Kun. Giussani sako: „Jei priklausome Kristui“, jei Kristus yra mūsų gyvenime, jei Kristus yra mūsų gyvybingumas, tuomet mes kaip Zachiejus „nesame priklausomi tuo to, ką turime“, nes būname užvaldomi kažko kito, kas yra daug didingesnis: būtent tai vadinama *neturtu*. „Nes turtingumas – tai prisirišimas prie savęs paties, prie savo mato, prie įvaizdžio. [...] Neturtas įsišaknija kaip sąmoningumas, kad aš esu, nepriklausomai nuo to, ką turiu“. Kun. Giussani mus perspėja ir niekam nenuolaidžiauja: „Atkreipkite dėmesį, kad sakinyš „Savo esme laikome tai, kas mums priklauso“, kuris apibūdina visus šio pasaulio žmones, yra siaubingai įmanomas ir mums“¹²⁴. Užtenka, kad Kristus tampa praeities faktu, užtenka, kad nuo Kristaus nebepriklauso mūsų dabartis, užtenka, kad Kristus mūsų nebeužvaldo ir nėra tai, kas gyvenime įdomiausia, ir tuoj pat imame tvindyti gyvenimą kitais dalykais.

Kas tuomet atsitinka? Viliamės, kad būsime laimingi, jei mums priklausys viena ar kita. Būti dvasios vargdieniais reiškia „nedėti vilčių, kad mums laimę suteiks pačių nustatytas objektas.

¹²⁰ Ten pat, p. 46-47

¹²¹ Appunti dalla lezione agli esercizi spirituali dei novizi dei Memores Domini, Le Pianazze (PC), 7 agosto 1982, conservati presso la Segreteria dei Memores Domini, Milano.

¹²² Fil 3,7-9

¹²³ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba Comunione e Liberazione judėjimui, 2015.03.07.

¹²⁴ ASAEMD, Audiovizualiniai įrašai, OR.AUDIO/1030, Gavėnios rekolekcijos. Popietinė paskaita, 1983 m. vasario 19 d., išrašas iš įrašo.

Nemanau, kad jau esate girdėję tokį neturto apibrėžimą, kuris priešingas visiems neturto įvaizdžiams, kuriuos susikūrėte. Neturtas – tai dorybė, gimstanti [atkreipkite dėmesį į dalykų sąsajas] iš gilios žmogaus ontologijos [t.y. iš radikalaus pokyčio, kurį Kristus įneša į žmogaus gyvenimą]: būti viena su Kristumi, būti Kristaus akivaizdoje¹²⁵. Tokiu būdu dvasios neturtas tampa įmanomas.

Kad mums būtų lengviau suprasti, jis kaip visad bando įsigyventi į Evangelijos pasakojimus ir įsivaizduoja tokią situaciją: „Jei būtumėt įėję į namus tas dvi ar tris valandas, kaip Jonas ir Andriejus buvo ten, ir būtumėt ištarę: „Palauk truputį, mokytojau, sustok! Jonai, Andriejau, gal norite ko kito? Gal jūsų laimė, džiaugsmas, tikrumas, šviesa yra kažkur kitur? Norite kažko kito?“, jus būtų išvarę lauk, tarsi būtumėt kvailys, kuris ateina ir grubiai nuplėšia paveikslą, kurį kažkas įdėmiai apžiūrinėja. Jei tai vyksta dabar, mūsų viltis negali remtis tuo, ko norime mes, bet tik šia esatimi“¹²⁶.

Taigi „fakto, kad Kristus yra, kad gyvenimą užvaldžiusi esatis yra Kristus, kad mano žvilgsnis nukreiptas į Kristų, dėka neturtas tampa įmanomas“¹²⁷. Tai priešinga moralizmui. Neturtas yra Jo esaties mūsų gyvenime vaisius, antraip tai tarsi kortų namelis, kuris bet kurią akimirką gali sugriūti. Jei nesame dvasios vargdieniais, priekaištai ir geri ketinimai niekam nereikalingi, viskas veltui. Verčiau prašykime, kad Kristus mus vėl patrauktų, kad mus pagautų, kad sugrįžtume pas Jį tokie, kokie esame. Jei taip nedarome, reiškia, kad jau atitolome. Kas iš mūsų bent akimirką gyvenime nebuvo visiškai pagautas Kristaus, susitikimo su Juo? Nebūtume čia, patikinu jus, nei vienas nebūtume čia! Todėl turime pažvelgti į tą akimirką, į ištakas; ir kai kažko trūksta, turime grįžti ten, kaip elgetos, ant kelių prašyti, kad Viešpats mūsų pasigailėtų. Antraip būsime viso ko vergai ir niekuo nepasitenkinsime.

Kaip jau kalbėjome per praėjusių metų Rekolekcijas, visada „konkreti istorija yra krikščioniškojo žmogaus suvokimo esmė“¹²⁸. Nei kalbos, nei etiniai priminimai neturi tokios galios, kad mus visiškai patrauktų ir suteiktų naują žvilgsnį į viską. Aš pasijuntu visiškai laisvas tik dėl to, kad Kristus yra ir užvaldo mano gyvenimą, jį pripildo, atsako į mano širdies laukimą. Jei nepatiriame tokios Jo užvaldančios esaties, kvietimai neturtui yra neveiksmingi, stokoja jėgos, neturi galios mus pakeisti, o jų įgyvendinimo rezultatai būna priešingi tam, ko tikėtasi. Todėl susiaurinti krikščionybę iki etikos bet kokių atveju yra nesėkmė. Pažvelkime į Zachiejų: visi įmanomi fariziejų kvietimai pakeisti gyvenimo būdą nepajudino jo nė per milimetrą. Kiekvienas iš mūsų savo patirtyje atras patvirtinimą.

Gyventi neturtu reiškia „savo tikrumą paremti vien dabartimi, niekuo kitu, [...] tuo, kas *visada* mums yra dabartis“. Vadinasi, norint būti dvasios vargdieniais reikia Kristaus buvimo dabar, reikia, kad krikščionybė būtų dabarties įvykis (kas nėra dabarties įvykis, tas nėra krikščionybė). Štai kokia alternatyva: arba krikščionybė yra įvykis, kuris mus visiškai patraukia iš vidaus, kuri mums leidžia patirti autentišką perteklių, ir tokiu būdu mus išlaisvina nuo visko, nuo įvairiausių trupinių, kuriais remiame savo viltį, arba visada liksime priklausomi nuo vienokios ar kitokios nuosavybės ar projekto. Tačiau tai reikštų sutikti, kad nėra atsakymo mūsų troškuliui, mūsų poreikiui, nes net jei būtų įgyvendinta visa tai, ką sugalvojame, tai nepajėgtų išties išpildyti mūsų gyvenimo, kaip patyrėme daug kartų. Tuomet tikrai teliktų tik verkti, ne dėl to, kad mes nepakankamai nuoseklūs,

¹²⁵ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 345.

¹²⁶ Ten pat, p. 345-346.

¹²⁷ Ten pat, p. 388

¹²⁸ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 82.

bet dėl to, kad būtų neįmanoma būti savimi. Tikroji nesėkmė – tai Kristaus nebuvimas! Tai reikštų, kad nėra atsakymo mūsų laukimui. Kristus yra esanti esatis: „Jėzaus esatis: ji yra kiekvieną dieną, kaskart, kai įsitraukiame į aplinkybes, akies krašteliai ją matome šalia“¹²⁹. Mūsų viltis būtent tuo ir remiasi, Jo esančios esaties atpažinimu.

Kun. Giussani labai žaviai paaiškina Popiežiaus prašomą „organišką vienybę tarp dorybių“, kaip girdėjome pradžioje, parodydamas, kaip neturtas gimsta iš vilties, kad jis – „vilties išplitimo iki pasaulio pakraščiu pasekmė. Viltis plečia savo ribas ligi pat žemės pakraščiu, lig dangaus slenksčio; neturtas yra tokios vilties pasekmė“¹³⁰. Kodėl iš vilties gimsta neturtas kaip tikėjimo vaisius? Nes tik tas, kas pagrįstai viliasi ateitimi, dėl pagrįstos vilties dabartyje, t.y. dėl tikrumo Kristaus esatimi, gali neprisirišti prie savo nuosavybės ar planų kaip savęs išsipildymo, gali nesiremti savo paties apspręsta nuosavybe ieškodamas savo esmės ar laimės. Teigiama ar neigiama prasme, tai matome savo kasdieniniame gyvenime. Štai vienas iš daugybės pavyzdžių: jei nesu tikras, ar mano žmona ar vyras manęs po kelerių metų nepaliks, sakydami „Apie tave daugiau nė girdėti nenoriu“, jokiais būdais nesidalinsiu savo turtu ir netgi verčiau mūsų nuosavybę atskirsiu (nekalbant apie mokesčius). Tik tas, kas viliasi ateitimi, gali dalintis ir tuo, ką turi; antraip tai neįmanoma, nes negalime vienas kitu pasitikėti.

Kun. Giussani pabrėžia: „Man svarbu, kad jūs suprastumėt, kodėl tai pats svarbiausias dalykas [...]. Tikėjimas man leidžia atpažinti esantį Kristų, turiu Kristų ir todėl esu tikras dėl ateities; tai yra viltis“. Tik tokio tikrumo dėl ateities, kuris kyla iš santykio su Kristumi ir vadinasi viltimi, dėka galiu neprisirišti prie to, ką turiu, galiu būti laisvas nuo visko. Tuomet „tokiai vilčiai prieštarauja bet koks kitas būdas, kuriuo žmogus savo tikrumu dėl dabarties ar ateities (tai tas pats dalykas) laiko tam tikrą paties pasirinktą dalyką“. Tai didelė iliuzija, nes nėra nieko, kas tau priklauso, „kuo galėtum paremti savo viltį; jokia nuosavybe negali paremti savo vilties dėl ateities, nes tai, kas tau priklauso, rytoj laikas arba dviratis iš tavęs atims: dviratis, kuris smarkiai nuverčia individą, tas krenta, krisdamas susimuša galvą į šaligatvį ir miršta, o tu kitą dieną vietoj to, kad švęstum vestuves, eini į laidotuves“¹³¹. Kokia tiesa! Beveik patys to nepastebėdami, ateities lūkesčių išsipildymą susiejame su vienokiu ar kitokiu pasiektu rezultatu, tam tikro žmogaus, daikto ar situacijos užvaldymu.

Taigi neturtas yra vilties pasekmė, t.y. tikrumo, kad Kristus išpildo, nes būtent ta esanti Esatis yra tai, ko trokštame (ir jei to nepatiriame, niekada niekas mūsų neatplėš nuo mūsų nuosavybės). Kartu tai – sąlyga, kuri „išgelbsti“ viltį: „Neturtas išgelbsti tokią viltį dėl ateities, nekliudo vilčiai dėl ateities, nes mums neleidžia savo vilties paremti *tam tikra* nuosavybe dabartyje“¹³². Tai mums leidžia suprasti tai, ką Popiežius rašo laiške, t.y., kad „neturtas yra motina ir siena“. Toks naujas santykis su visa kuo, kurį vadiname neturtu, išties kuria: „Neturtas kuria, tai – motina, kuria dvasinį gyvenimą, šventumo gyvenimą, apaštalinį gyvenimą“. Neturtas kuria gyvenimą, tai ne kokia nesėkmė. „Jis taip pat ir siena, gina“¹³³, priduria Popiežius. Neturtas mus gina nuo prisirišimo prie daiktų.

Neturtas, neprisirišimas prie nuosavybės, gimstantis iš tikėjimo per viltį, kartu yra ir autentiškas turėjimas, galimybė tikrai ir pilnai tvirtinti kitą: „Neturtas gali būti apibrėžtas ir tokiu sakiniu: tvirtinti kitą kaip mano paties prasmę. Tvirtinti kitą kaip mano paties prasmę savaime

¹²⁹ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 345.

¹³⁰ Ten pat.

¹³¹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, Bur, Milano 2009, p. 257-258.

¹³² Ten pat, p. 256-257.

¹³³ Pranciškus, Laiškas Julián Carrón, 2016 m. lapkričio 30 d.

reiškia mylėti, tačiau pagal tai, kaip tai įvyksta, tai – neturtas, nes išlaisvina tave nuo to, prie ko būtum prikibęs. [...] Neturtas yra meilės sąlyga (dar ir dėl to, kad tam, kas jaučiasi turtingas, daugiau nieko tą akimirką nereikia; tuomet jis naudojasi, bet nemyli)¹³⁴.

Po priminimo apie tai, kur glūdi neturto ištakos, paklauskime savęs: iš ko atpažįstu, kad man „įvyko“ Kristus, kad mano gyvenimą apibūdina Jo esatis ir tas tikrumas dėl ateities, vadinamas viltimi? Per ką atsiskleidžia tas neturtas gyvenant?

Kun. Giussani mums nurodo tris ypatybes, kurios yra tarsi trys pasekmės ar ženklai.

a) Laivė nuo dalykų

Kristui pripildžius mano širdį pilnatvės, tampa laisvas nuo dalykų: „Neturtas yra **laisvė nuo dalykų** ir nuo veidų, kuri ateina kaip pasekmė, kai aiškiai susitapatiname su tuo, iš ko galime tikėtis laimės, su ta Esatimi, iš kurios laukiame visko, kuri yra viskas: „Viskas man tu buvai ir esi“, sakė A.Negri¹³⁵. Galime tikėtis laimės tik iš esančios Esaties.

Taigi, santykis su esančiu Kristumi yra gili laisvės nuo dalykų šaknis: „Jei Kristus tau suteikia tikrumą, kad išpildys tai, ko tau leidžia trokšti, tuomet tu esi visiškai laisvas nuo viso kito [...]. Nesi niekieno vergas, nesi nuo nieko priklausomas, nesi prie nieko prirakintas, nepriklausai nuo nieko: esi laisvas. [...] Vadinasi, nesi to, kuo naudojiesi, vergas, nes esi *tik* To vergas, kuris tau suteikia tikrumą dėl tavo laimės. Neturtas atsiskleidžia kaip laisvė nuo dalykų¹³⁶.

Neturto pagrindas yra tikrumas, kad Dievas išpildo tai, ko tau leidžia trokšti. „Taigi, kuo remiasi neturto vertė? Tikrumu, kad Dievas išpildo; Kristus išpildo troškimą, kuriam leidžia gimti: „Tas, kuris jumyse pradėjo šį gerą darbą, jį ir pabaigs iki Kristaus Jėzaus dienos“¹³⁷. Būkime dėmesingi kun. Giussani žodžiams: pamatas yra tikrumas, ne išmąstymai ir net ne moralinės pastangos, bet tikrumas dėl išsipildymo ateityje, kuris yra tikrumas dėl dabarties, be kurio neišvengiamai įsikabiname visa ko. „Neturtas įmanomas tada, kai didis tikrumas leidžia atsiplėšti nuo kažko, prie ko iki tol buvome prisirišę“¹³⁸.

Tokią laisvę pastebime pagal tai, kokia mūsų laikysena daiktų, žmonių, viso to, kas įvyksta gyvenime, atžvilgiu, kaip sako Šv. Paulius: „Sakau jums, broliai: laikas trumpas! Belieka tiems, kurie turi žmonas, gyventi, tarsi jų neturėtų, ir kurie verkia, tarsi neverktų, ir kurie džiaugiasi, tarsi nesidžiaugtų, ir kurie perka, tarsi neįsigytų, ir kurie užsiėmę pasaulio reikalais, – kaip neužsiėmę. Nes šio pasaulio pavidalas praeina!“¹³⁹. Tačiau tokia laisvė įmanoma tik tada, kai Jėzus yra mūsų gyvenimo savybė, pasirodo jame; tik su tokia sąlyga „galima palikti viską, ką norėtumsi turėti: pinigus, sveikatą, merginą, karjerą, garbę, politiko kėdę“¹⁴⁰. Todėl būti dvasios vargdieniu reiškia atsisakyti „žemiškos nuosavybės, kuri apibendrintai išreiškia tai, kad mano viltis, t.y. mano gyvenimo prasmė, mano asmens esmė, remiasi tuo, kas man priklauso ar ką aš suplanuoju“. Toks Jėzaus paliepimas: „Tad neklausinėkite, ką valgysite ar gersite, jūsų Tėvas žino, kad viso to jums reikia“. Tačiau ką tai reiškia? Gal tai reiškia „neturėti drabužių, neturėti maisto? Ne, visai ne tai. Ar

¹³⁴ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 369-370.

¹³⁵ Ten pat p. 346.

¹³⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 259.

¹³⁷ Ten pat, p. 258

¹³⁸ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 387.

¹³⁹ I Kor 7,29-31

¹⁴⁰ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 389.

tai reiškia neplanuoti, kuo rengsiuos ir ką valgysiu? Ne, ir ne tai. Tai kitoks būdas visa tai turėti, tai reiškia tuo neparemti savo vilties ir savo gyvenimo esmės¹⁴¹.

Kun. Giussani nekviečia mūsų dalykus niekinti. Priešingai, jis sako, kad „neturto apibrėžimas, kurį mums davė Jėzus, [...] nėra kažin koks panaikinimas ar cenzūra“. Ir primena mums Šv. Pauliaus sakinį, kuris atvirai tvirtina: „Pagaliau, broliai, mąstykite apie tai [darykite tai], kas teisinga, garbinga, teisu, tyra, mylėtina, giriama, – apie visa, kas dorybinga ir šlovinga“. Taigi kun. Giussani pabrėžia: neturtas yra „atitrūkimas nuo *tam tikro* būdo“ savintis žmones ir daiktus, „tiksliau tariant, tai – atitrūkimas nuo to būdo, kuris verčia su šalia esančiais žmonėmis ar daiktais elgtis ne pagal visatą (Dievo planą), ne pagal Dievo jausmą, bet pagal mūsų jausmus, pagal mūsų reakcijas, sekant savo reakcijas, o ne objektyvų dalykų tikslą“. Todėl neturtas nereiškia, kad dalykai nuvertinami, priešingai, tai – „tas atstumas, per kurį žvelgiama su pozityvumu į viską be išimties, į visa tai, kas atsitinka“. Į viską žvelgiu su pozityvumu, tačiau nededu savo vilčių į tai, kas nors ir gražu bei tikra, žmonės ir daiktai, nėra pakankama, kad suteiktų mano gyvenimui pagrindą. Tokiu būdu įvedamas visiškai kitoks žvilgsnis į visa ką: pagarba. Nes „gerbti reiškia žvelgti į kažkokį dalyką, apimtiems kito esaties, [...] žvelgti į vieną dalyką ir kartu akies krašteliu sekti kitą“. Kitaip tariant, „Paslaptis, kurianti tave, užvaldo mane, kai į tave žvelgiu, kai apie tave galvoju. Toks yra atsitraukimas: nesi mano. Išties, mano santykis su tavimi skirtas tam, kad tave tvirtinčiau“¹⁴².

b) Džiugesys

Koks ženklas parodo, kad neturtas suprantamas kaip laisvė nuo dalykų? Džiugesys. „Iš tokios laisvės nuo dalykų, kuri gimsta iš tikrumo, kad Dievas viską išpildo, ištrykšta kitas vargdienio dvasios bruožas – džiugesys“¹⁴³. Kuo tikrumas, kad Dievas išpildo, tampa brandesnis, įprastas, ir kuo tampame laisvesni nuo dalykų, tuo tampame džiugesni. „Džiugesys nepražysta kitokioje dirvoje. [...] Džiugesys gimsta išskirtinai tokioje vargdienio dvasios dirvoje“¹⁴⁴. Mūsų džiugesys nepriklauso nuo mūsų nuosavybės, nes buvome išlaisvinti To, kuris mums įvyko. Mūsų džiugesio pamatas yra pripažinimas, kad Kristus yra, kad Jis yra esantis.

Bet kas galėtų mus tuo įtikinti, kai aplink mus viskas kalba priešingai? Reikia atrasti, kad tai tiesa mūsų gyvenime. Tačiau toks atradimas įmanomas tik drąsiems, t.y. tiems, kas sutinka rizikuoti ir patikrinti, ar santykis su esančiu Kristumi išlaisvina ir suteikia džiugesio bet kokiose aplinkybėse, kaip mums paliudijo šį rytą perskaitytas laiškas. Antraip niekas mūsų neįtikins ir ieškosime, kaip pateisinti savo prisirišimą prie nuosavybės.

Kun. Giussani nepailsdamas mums primindavo ir liudydavo tą dinamiką, pagal kurią gimsta džiugesys: „Esu džiugus“ reiškia „mano širdis džiaugiasi, nes Dievas gyvas“¹⁴⁵. Faktas, kad Dievas gyvas dabartyje mane patikina dėl praeities, dabarties ir ateities, ir todėl tampa džiugus. „Gyvenimo esmė, laimė, kurią mums žada ateitis, nėra tame, kas regima“. Tai, kas regima ir kas praeina, nepajėgia užtikrinti mums ateities. Todėl tai nesuteikia pakankamai tvirto pagrindo mūsų džiugesiui. „Negalima dėti vilčių į tai, kad turi žmoną, kad turi draugę. Džiugesys kyla ne iš ten, iš ten kyla pasitenkinimas, kuris anksčiau ar vėliau praeina, bet ne džiugesys, nes džiugesys remiasi tokia nuosavybe, kurios perspektyva begalinė“. Tai paaiškina, kodėl net ir tada, kai įgyvendiname

¹⁴¹ ASAEMD, Audiovizualiniai įrašai, OR.AUDIO/1458, Namų susitikimas, Gudo Gambaredo (MI), 1970 m. kovo 23 d.; išrašas iš įrašo.

¹⁴² L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 392, 395, 396.

¹⁴³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 260.

¹⁴⁴ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 347.

¹⁴⁵ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., p. 281.

visus savo projektus ir pasiekiame tai, ko norėjome, kurį laiką būname patenkinti, tačiau ne džiugūs. Nes džiugesio šaltinis yra kitas. Tuomet „nėra gražesnės džiugesio formulės už šią: kas turi, tarsi neturėtų. Ar turi, ar neturi, tas pats... Tačiau turėti kažką, kas trunka amžinai... ne, tada tikrai ne tas pats! Kai turi kažką, kas trunka amžinai“, tai pakeičia „meilę, vyro meilę moteriai, meilę draugui, meilę tėvams, meilę kylančiai saulei“¹⁴⁶.

c) Laisvas, nes tau nieko netrūksta

Kai remiamės į tai, kas išlieka, t.y. į dieviškumą, mums nieko netrūksta, „nes viskas yra tavo“. Viskas tavo. „Kodėl viskas tavo?“, klausia kun. Giussani. „Nes turi tai, kas tau būtina, nes turi viską, kas tau būtina“¹⁴⁷. Įspūdinga, kaip tai primena Šv. Pauliaus žodžius: „Viskas yra jūsų: ar Paulius, ar Apolas, ar Kefas, ar pasaulis, ar gyvenimas, ar mirtis, ar dabartis, ar ateitis, – viskas jūsų, bet jūs patys – Kristaus, o Kristus – Dievo“¹⁴⁸.

Tokį neturtą Kristaus žavesys atnešė į istoriją, į mūsų gyvenimą, kad neliktume nuolat įkalinti mūsų projektų rezultatų. Jo esatis mus taip pritraukia prie Savęs, mus taip pripildo Savo pilnatvės, kad tampame laisvi, džiugūs, nes nieko mums nebetrūksta.

3. Nuo pradinio įkvėpimo iki gyvenimo kovos

Ženkime dar vieną žingsnį. Kaip kalbėjome pradžioje, iš tikėjimo džiaugsmo ištrykšta noras keistis. Vėlgi tai visiškai nėra automatiška. Zachiejui, kaip ir visiems tiems, kuriuos Jėzus pakvietė pas Save, taip nebuvo. Pasak kun. Giussani, Zachiejus „buvo kupinas to žvilgsnio, ir tada (pasekmė) pagalvojo: „Atiduosiu viską, ką esu paėmęs“. Tačiau ta pasekmė truko visą gyvenimą, nes niekas nevyksta automatiškai“. Troškimas priklausyti Jam yra visiškas nuo pat pradžių. Tačiau kaip jis vystosi toliau, nėra automatiškas procesas, išties, tai tęsiasi visą gyvenimą. Todėl niekas neturėtų matuoti progreso savo kelyje, nes santykiyje su Paslaptimi nėra mato: „Kiekvienas iš mūsų žino, su koku įkvėpimu save dovanoja ir paskui atsitraukia, todėl tai – gyvenimo kova. Tačiau tai, kas perkeičia gyvenimą, jau tapo faktu“. Mes jau nešiojamės tą „virusą“, aišku, gerą virusą. Jo esatis jau prasimušė į mūsų gyvenimą. „Tai priešingas dalykas turtingojo jaunuolio epizodui (Mt 19,16-30); Jėzus jį pakvietė: „Sek manimi“, t.y. noriu būti šalia tavęs. Ir Evangelijoje rašoma: „jaunuolis nuliūdęs pasišalino“: liūdnas turtingas jaunuolis“. Štai kokia alternatyva iškyla iš viso to, apie ką kalbame, kurią taip dažnai regime mūsų pasaulyje: „Arba atsimainę, arba liūdni, nes neįmanoma likti ten pat, kur buvai prieš tai, kai tave pašaukė Kristus“; Kristui mus pašaukus, mus susitikus, nebegalime likti tokie kaip anksčiau: „Arba atsimainę, arba liūdni [...], arba tampame liūdni, arba atsimainome“¹⁴⁹, tos naujienos, kurią Kristus atnešė į mūsų gyvenimą, dėka. Nes įmanoma būti turtingiems pinigų, projektų, idėjų, ir vis dėlto likti liūdniems.

Tačiau toks atsimainymas nėra mechaniškas ir neįvyksta kartą visiems laikams. Zachiejus automatiškai neištrinė visų savo klaidų. „Kai Zachiejus pasijuto perskrostas to žvilgsnio ir to kvietimo, pasakė „Atiduosiu pusę savo turto ir keturiskart tiek, kiek esu pavogęs“, tačiau jau po poros dienų su žmona, po septynių dienų su vaikais greičiausiai susipyko, ir tas horizontas, kurį pažadino, atvėrė tas veidas ir tas jį pakvietęs balsas, tas žmogus, kuris apsilankė jo namuose, jam

¹⁴⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 261-263.

¹⁴⁷ Ten pat, p. 264.

¹⁴⁸ 1 Kor 3,21-23.

¹⁴⁹ Užrašai iš Memores Domini novicijų rekolekcijų, Le Pianazze (PC), 1982 m. rugpjūčio 7d., išsaugoti Memores Domini sekretoriato, Milanai.

sukėlė stiprų skausmą, kad taip blogai pasielgė su žmona. O kitą dieną, tarkim, jis jos atsiprašė arba nieko nepasakė. Bet dar kitą dieną, po dviejų valandų vėl supyko. Tuomet jei etinio, moralinio kelio, sąžinės nuoseklumas būtų taisyklė, nebūtume pajėgūs! [...] Nuoseklumas yra malonė, tai – atsinaujinanti nuostaba dėl susitikimo su tuo, kas yra daugiau už tave, be kurio negalėtum būti savimi“¹⁵⁰.

Susitikus Kristų, Zachiejui į rankas buvo patikėtas metodas: įsileisti esatį, o ne pasitikėti savo moralės pastangomis, nes jau buvo akivaizdu, kad joms nepavyko jo pakeisti. Kaip sakiau prieš tai, krikščionybė yra įvykis. O kai ji tampa moralizmu, praranda savo esmę. Tai nebe krikščionybė, net jei ir toliau vartojame krikščioniškus žodžius.

Ar prisimenate, ką Popiežius pasakė Šv. Petro aikštėje? „Krikščioniškoji moralė nėra milžiniškos, savanoriškos pastangos tų, kas nusprendžia ir sugeba neklysti, tarsi tai būtų vieno žmogaus iššūkis visam pasauliui. Ne. Tai nėra krikščioniškoji moralė, tai visai kas kita. Krikščioniškoji moralė yra susijaudinimas ir atsakymas stebinančiam, nenuspėjamam, netgi pagal žmogiškuosius kriterijus „neteisingam“ gailestingumui To, kuris mane pažįsta, žino mano išdavystes ir vis tiek mane myli, gerbia, apkabina, vėl pakviečia, pasitiki manimi, manęs laukia. Krikščioniškoji moralė nereiškia niekada neklysti, bet visada atsikelti padedamiems Jo rankos, kuri mus palaiko“¹⁵¹.

Kristaus esatis į gyvenimą atneša kovą. Kodėl? Kaip sako kun. Giussani: „Krikščionybė yra tokia dovana, įteikta mūsų prigimčiai“, kad krikščionis, „t.y. tas, kuris išgyvena atsivertimą, vadinasi, sąmoningai priklauso Kristui, [...] bei išgyvena Kristaus atminimą, yra kitas žmogus [...]. Tai antras gimimas“. Štai klausimas. Nes nepaisant to, kad šis gimimas įvyksta, nepaisant to, kad įvyksta susitikimas, „mes liekame padaryti iš mėsos ir kaulų, liekame gimę iš savo tėvo ir motinos: „mano motina mane pradėjo su nuodėme“. [...] Išties liekame kape, kuriame nuo kūniško ribotumo dūsta mūsų kūnas, kuriame liekame gimę, ir tas antras gimimas yra kažkas neįprastai svetimo“.

„Taigi esama tokio reiškinių, kurio dėka mums buvo duotas tikėjimas per tikrai malonų, Dievo apvaizdos dovanotą susitikimą (kažin, kodėl Dievas taip padarė!), tuomet tam tikrais momentais mūsų siela atsigauna, „atsibunda“, išsijudina, tačiau vėliau žvilgsnis į gyvenimą vėl pasidaro plokščias, vienodas, apsunkęs, ribotas, užgniaužtas. Ir tarsi nesugebame sujungti šių dviejų žvilgsnių, minčių apie save, nebent iš išorės, moralistiškai: kadangi tikiu, tai kai kurių dalykų negalima daryti, o kai kuriuos kitus dalykus privaloma daryti. Taip yra iš išorės, ne iš vidaus: tai, ką darome ar ko nedarome, neišreiškia naujo sąmoningumo (atsivertimo), tiesos, bet yra tarsi mokamas mokestis, prievolė išoriškumui, net jei jis maldingai bei giliai išpažįstamas ir gerbiamas“¹⁵².

Dabar galime geriau suprasti, kokia vakar vakare perskaitytos kun. Giussani ištraukos reikšmė: „Bet kokia tokio kaip mūsų judėjimo išraiška yra nieko verta, jei iš konkrečių išgyvenamų įvykių gelmės neiškyla kvietimas atminti Kristaus esatį. Priešingai, tai dar pablogina žmogaus situaciją, nes sudaro palankias sąlygas formalizmui ir moralizmui“¹⁵³.

Alternatyva, kuri primena apie kovos priežastį, yra aiški: „arba Dievas yra gyvenimas, arba Jis tarsi paliktas už mūsų durų“¹⁵⁴. Ir čia vėl pasirodo žmogaus laisvės slėpinys („Mes norime, kad išgelbėjimą užsitarnautų pats“¹⁵⁵, rašo Péguy). Kaip? „Prieštaravimai, kylantys iš mūsų kūniškumo,

¹⁵⁰ L. Giussani, *Qui e ora. 1984-1985*, op. cit., p. 432-433.

¹⁵¹ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba Comunione e Liberazione judėjimui, 2015 m. kovo 07 d.

¹⁵² L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 194-195

¹⁵³ L. Giussani, „Appendice“, in Id., *Alla ricerca del volto umano*, Jaca Book, Milano 1984, p. 90.

¹⁵⁴ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 194-195

¹⁵⁵ Ch. Péguy, *Il mistero dei santi innocenti*, iš *I Misteri*, Jaca Book, Milano 1997, p. 321-322.

mirtino kasdienybės ribų svorio, kuris mus verčia gyventi abejingai, ciniškai, su šleikštuliu ar nuoboduliu, bei tam tikrais momentais mūsų nuotaikos, visiems šiems dalykams kiekvieną dieną krikščioniška patirtis turi mesti iššūkį, turi juos apgaubti ir perskrosti¹⁵⁶. Antraip formalizmas pasklinda tarp mūsų ir naujiena, kurią susitikome, nekeičia kasdieninio gyvenimo. Tačiau tam būtinai reikalinga mūsų laisvė.

Todėl kova tęsiasi. Ir tik tas, kas lieka ištikimas, regės triumfą, Kristaus pergalę gyvenime, priimdamas žmogišką pokyčių tempą, kuris priklauso nuo mūsų laisvės. Būtent tokiam lygmenyje galime suprasti mūsų buvimo kartu reikšmę ir tikslą, kaip mums primena kun. Giussani Rekolekcijų knygoje: „Brolija yra paprasčiausiai pagalba išgyventi savo ir viso to, kuo užsiimu, tiesą, [...], o mano tiesa visame tame, kuo užsiimu, yra ta, kad priklausau Kitam. [Dažnai galvojame:] „Ar aš, toks?“ Taip, aš toks, toks, koks esu, visiškai priklausau Kitam“¹⁵⁷. Net jei ir toliau klystu, to, kas man atsitiko, neįmanoma ištrinti. Įvykis įsišaknija manyje. Tas susitikimas mane pažymėjo visam laikui. Mes tai suprantame, kai koks žmogus palieka Broliją, tačiau negali nejausti ilgesio tam, ką išgyveno, jei išgyveno kažką tikrai reikšmingo.

Mes esame kartu, nes turime viltį, kad „priklausymo Kristui sąmoningumas“ apims „kasdieninius dalykus, kasdieninį gyvenimą, kasdieninius veiksmus šeimoje, darbe, judėjime, visuomenėje“. Priešingu atveju krikščionybė praras savo įdomumą, nes, pasak kun. Giussani, galiausiai „mane uždusins ciniškumas, pasitenkinimo paviršutiniškumas arba nuobodulio nevilts“¹⁵⁸.

„Kad galėtum viltis, mano vaike, reikia būti labai laimingiems, reikia būti pasiekus, gavus didelę malonę“, rašė Péguy. Viltis, kad mūsų kasdienis gyvenimas ir visos jo detalės bus apgaubtos Kristaus, kyla iš laimės, kad gavome didelę malonę. Kun. Giussani tvirtina: „Mano bičiuliai, didelė malonė yra ši mūsų tikrovė: tai, ką Bažnyčia pavadino Brolija, ši tikėjimo patirtis“. Mes visi esame čia, nes „tam tikrą akimirką būta kažko neišreiškiamo, tarsi pojūčio, nuojautos, emocijos, įtikimo akcento: tai didelė malonė, kuri mums buvo suteikta taip diskretiškai, kaip paprastai Dievas veikia žmogaus gyvenime, taip diskretiškai, kaip Dievas gerbia mūsų laisvę. Mums buvo suteikta tikėjimo malonė, kurią nujautėme kaip kažin ką įtikimo ir aktualaus, tiksliau, kaip gyvenimą. Dėl to reikia būti labai laimingiems! Štai esmė. Tuo reikia labai džiaugtis, nes be tikėjimo net ir mylimos moters veidas, kaip pasakytų Čestertonas, būtų tarsi vardas, juoda kreida užrašytas ant tamsios sienos tamsiame kambaryje“. Mūsų viltis glūdi tame, kad „Jis užbaigs tą darbą, kurį mummyse pradėjo. Tiesiog reikia Jį įsileisti per skylutę, per maldingumo, pagarbos ir protingumo skylutę, kuri neleidžia Jo išvaryti. Reikia leisti, kad Jis įeitų per šį plyšį“¹⁵⁹.

Kas mums padeda visuomet išlikti sąmoningiems dėl tos Esaties, iš kurios laukiame visko? Giussani mums nurodo paprastą, bet patikrintą kelią: „Kartokite sąmoningumo gestus. Ir būkite atidūs tai vietai, kurioje pats Kristus pažadina mūsų sąmoningumą“¹⁶⁰.

a) Pirmoji kelio nuoroda – tai sąmoningumo gestų kartojimas. Visų pirma melstis, t.y. prašyti ir atminti, kaskart vis iš naujo tapti sąmoningiems dėl to, kas esame: viena su Kristumi. „Toks sąmoningumo susigrąžinimas nėra automatiškas“, tam visada reikia laisvės. „Turi to norėti, turi trokšti! Tai, kas tavyje išdžiūvę“, ir dar daug kartų išdžius, „tai, ką, rodos, laižai tarsi pemzą, taps saldu tavo gomuriui, nors ir toliau liežuvį plėšys ta pemža, tas šiurkštumas, kuriuo savaime yra

¹⁵⁶ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 195-196.

¹⁵⁷ Ten pat, p. 196.

¹⁵⁸ Ten pat, p. 196-197

¹⁵⁹ Ten pat, p. 197-198, 202.

¹⁶⁰ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 346.

žmogus. Žmogus ir visata žmogaus sąmonėje būtų tarsi didžiulė šiurkščios pemzos krūva, jei neprašytume, kad mums būtų duota pažinti ir pajusti, jei mūsų pirmoji intencija nebūtų „tapti sąmoningiems; kaip įmanoma labiau tai prisiminti dienos eigoje“. Štai kokia yra tikra malda! [...] Būtent tokiu būdu žmogus tampa žmogumi: nuolat kartodamas [...] sąmoningumo gestus“¹⁶¹.

b) Antroji nuoroda yra dėmesingumas pašaukimo draugijai: „Dievas, sukūręs dangų su žvaigždėmis, sukūrė ir vietą, kur tu atgauni sąmoningumą. Kas tai per vieta? Tai – pašaukimo draugija, ši pašaukimo draugija, kurios vieta, tiesiogine šio žodžio prasme, vieta, kurią apibrėžia laikas ir erdvė (erdvė: kur statai kojas; laikas: valandos, minutės), kurioje ši draugija susitinka, per kurią pašaukimo draugija reiškiasi. Pašaukimo draugija yra ta, kuri, besireikšdama, tau apie tai primena. Jei esi išsiblaškęs, neprimena nieko, bet jei nesi išsiblaškęs, jei nori būti, tapti savimi, pripažinti, kad ta draugija skirta tam, kad tau tai primintų. Ar būtume susibūrę dėl kokios kitos priežasties? [...] Jei būni draugijoje arba apie ją galvoji, vis tiek tam tikru būdu ji tau primena šią gilią tiesą“¹⁶².

Čia glūdi ir trečioji nuoroda, kuri išplaukia iš antrosios: aplinkybes išgyventi naujai. Išties draugija ir jos priminimas atskleidžia aplinkybių reikšmę, todėl jos taip pat tampa nuolatiniu priminimu apie Jo esatį. „Draugija tau primena apie nuostabų efektą, pamažu tau primena, kad viskas turi tokią reikšmę, viskas apie tai primena, viskas: laukų gėlė, medžio vaisius, gimęs bamblys...“. Jėzus mokė savo mokinius žvelgti į tikrovę kaip į Jo esaties ženklą. „Pašaukimo draugija pripratina tave kiekvieną akimirką ir aplinkybę (darbą, kelią, tylą, žaidimą, praeinantį laiką, kelionę tramvajumi, traukiniu [kai kažkas mus itin nervina, kai kažkas mums itin patinka, kai klausomės muzikos] priimti kaip priminimą apie tavo „aš“ tiesą, apie dalyvavimą būtyje“¹⁶³. Viskas kreipia į Jo atminimą.

Tik jei nuolat būsime pagauti Kristaus, gims naujas elgesys su visa kuo, neturtas, kuris reiškia naudotis dalykais idant siektume likimo. Tačiau tokio naudojimosi reikia išmokti. „Esame pašaukti darbui [...], neturtas nėra automatiškas [...]. Neturtas yra mūsų iniciatyva; jei tai ne jūsų iniciatyva, tai ne neturtas. Neturtas yra laisvės aktas, ne pasyviai iškęsti, bet imti ir eiti, imti ir statyti, imti ir atsakyti į Dievo pašaukimą“¹⁶⁴.

Kaip ugdyti save tokiam neturtui? Ir šiuo atveju kun. Giussani pasiūlymas yra paprastas ir lengvai įgyvendinamas: „kartoti sąmoningumo gestus“. Tai – gestai, kurie kartu su Bendruomenės mokykla visada buvo mūsų kelio ypatumai.

Bendras fondas

„Kasmėnesinis indėlis į visos Brolijos bendrąjį fondą, reikalaujantis aukos, padeda auginti sąmoningumą dėl neturto kaip evangelinės dorybės. Kaip sako Šv. Paulius: „nieko neturime – ir viską turime“. Tikrasis būdas viską turėti yra neprisirišti. Galime įsipareigoti duoti vos šimtą lirų, ištikimas šio įsipareigojimo laikymasis turi esminę vertę: būdamas konkretus ir vieningas gestas, jis tampa priminimu. Kas šios nuorodos nesilaiko, tegul savęs nelaiko Brolijos nariu“¹⁶⁵.

Mane stebina šio kun. Giussani tvirtinimo kategoriškumas, parodantis, kaip stipriai jis susieja bendro fondo gestą ir priklausymą Brolijai: „Joks kitas gestas neparodo mūsų priklausymo

¹⁶¹ Ten pat, p. 348-349.

¹⁶² Ten pat, p. 349.

¹⁶³ Ten pat, p. 350.

¹⁶⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 276-277.

¹⁶⁵ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, San Paolo, Cinisello Balsamo (MI) 2002, p. 246-247.

[mūsų noro priklausyti] taip, kaip bendras fondas“. Todėl nepalaidami primename apie šio gesto vertę: kun. Giussani ne tik mums pateikia itin detalų pasiūlymą neturto tema, bet ir suteikia mums priemonės, kurios prieinamos kiekvienam, kad paprastu ir nesudėtingu būdu būtume ugdomi šiam krikščioniško gyvenimo aspektui. Sulaukę kvietimo prisidėti prie bendro fondo, turime savęs paklausti: kodėl prisidedu? Kas mane verčia tai daryti? O norėdami atsakyti, turime prisiminti visa tai, kas čia buvo pasakyta. „Todėl bendro fondo klausimas, kaip paprasčiausias askezės, priklausymo aspektas, turi būti primenamas psichologiškai nepalankiu ir sudėtingu metu ta prasme, kad prisiėmėme atsakomybę: informuokite savo draugus, kad prisidėti prie bendro fondo yra tam tikra maldos forma, *pietas* išraiška“¹⁶⁶.

Žinodamas, kaip lengvai nuslystame į schematiškumą ir formalizmą, kun. Giussani patikslina: „Tai simbolinė ir ugdomoji bendro fondo aukos vertė. Gali būti, kad kažkas negali dalyvauti kitaip, ir tai tampa jo auka Kristui, tampa jo dalyvavimu, jo parodymu, kad jis pasirengęs sekti ta tikrove, kurią pripažįsta esant didingą, ta tikrove, kurią Kristus sukūrė savo Bažnyčioje ir kurią vadiname savo vardu, *Comunione e Liberazione*. Gali būti, kad kažkas negali dalyvauti kitokiu būdu, tik paaukoti bendram fondui, tai tampa jo malda. Tačiau jei į tai įdeda širdį, kas prisideda minimaliai, visiškai minimaliai, bet iš širdies, progai pasitaikius sieks prisidėti maksimaliai“¹⁶⁷.

Kaip parašė vienas iš jūsų: „Brangūs draugai, aš ir mano žmona gavome netikėtą pinigų sumą. Laimei, neturime svarbių materialinių reikmių, iš kitos pusės, išmokome, kad visa tai, kas mums duota, turi tikslą: visiems padėti pažinti Kristų“. Pažiūrėkite, kokią priežastį nurodo paaukodamas. Jei tai nėra susieta su visuma, bendras fondas tampa mokesčiu, be kurio tikrai galime apseiti. Laiškas tęsiasi toliau: „Brolija yra „mūsų namai“, tvirtas pamatas, ant kurio patiriame Kristaus apkabinimą ir per kurį apkabiname visą pasaulį“. Ar matote? Jis neturėjo visų tų tekstų, kuriuos ką tik pacitavau, bet išgyveno patirtį, kurią jie aprašo: šioje vietoje, kurią vadina savo namais, šis žmogus išmoko apkabinti visą pasaulį. „Todėl pagalvojome atlikti išskirtinę perlaidą bendram fondui“. Jei kiekvieno dalyko nesusiejame su jo ištakomis, bet koks gestas tampa paviršutiniškas. Kun. Giussani mums siūlo bendrą fondą, kad padėtų suprasti ir išgyventi kiekvienos detalės sąsają su visuma.

Praėjusiais mėnesiais išsiuntėme laiškus, prašydami atnaujinti narių duomenis. Išties jau keletą metų neturėjome jokio atgalinio ryšio iš dalies Brolijos narių. Būtų galima pagalvoti, kad tai tik formalumas, tačiau gauti atsakymai nustebino: kai kas pranešė, kad pasuko kitu keliu, kiti – kad trokšta iš naujo užmegzti ryšį; kai kas praneša apie vienišumą, kuris išreiškia gėdą, kad mažai tegali prisidėti prie bendro fondo. Visa tai parodo, kaip turime būti arti vieni kitų.

Perkaičysiu kelis gautus atsakymus: „Nebeduodavau pinigų bendram fondui. Tačiau kai gavau tavo laišką, pasijutau priklausęs tam „kažkam“, ką buvau susitikęs prieš daugelį metų; tiesiog pasimečiau atsitiktiniuose sunkumuose“. Toks mūsų buvimo kartu tikslas: galime pasimesti, bet visada yra kažkas, kas pasibeldžia į duris.

Kitas praneša, kad, deja, negali atvykti į Rekolekcijas dėl darbo, ir priduria: „O dėl bendro fondo, nustojau mokėti, nes turėjau piniginių sunkumų, o paskui, laikui bėgant, išsiblaščiau, visiškai užsimiršdamas apie šį mažą gestą, kuris mane išmokė, kaip svarbu dalintis“.

---

¹⁶⁶ Ten pat, p. 90-91.

¹⁶⁷ Ten pat, p. 75.

Kai kas susiduria su sunkumais: „Deja, ši krizė mane privertė imtis drastiškų sprendimų [...]. Nepakalbėjau apie tai su savo brolijos grupe; mano išdidumas man neleidžia netgi važiuoti į Rekolekcijas, nes neturiu pinigų“.

Kai kas jaučiasi vienišas, tačiau kartu trokšta pradėti iš naujo: „Iš savo pusės esu labai išsiblaškiusi, tačiau gavusi laišką, labai nuliūdau, kad taip viską užmiršau. Norėjau susiimti ir pradėti iš naujo“.

Kai kas pastebėjo, kad nustojo mokėti į bendrą fondą dėl tam tikrų techninių nesklaidumų su banku: „Akivaizdu, kad tai negali būti pasiteisinimas, bet taip atsitiko dėl mano žmogiško silpnumo“. Bičiuliai, nieko tai nepiktina! Todėl sau leidžiame diskretiškai kartas nuo karto pasibelsti į jūsų duris, kad nuolat primintume priežastį, dėl kurios esame kartu.

Rimtai pažvelgę į bendro fondo pasiūlymą, atrandame kažką apie save ir sau: „Po beveik aštuonerių sudėtingų nepastovumo metų, gavau gydytojos darbą. Iškart pagalvojau padidinti savo auką bendram fondui, kaip padėkos ženklą. Ši vieta mano nepastovaus darbo metus pavertė proga paklausti savęs, kas man suteikia vertę ir kas yra mano asmens vertės pagrindas“. Paklauskite, kokią sąsają ji pateikia: „Ne atlyginimas ar sutarties sąlygos nustato mano vertę, tačiau begalybė, kuri yra mano širdyje“. Kun. Giussani mums pasiūlė tokį paprastą gestą, kad kiekvienas atrastų gyvenimo vertę.

Kitas rašo: „Šį vakarą sau prisipažinau, kad atidėlioti mokėjimą į bendrą fondą, laukiant, kol ateis ekonomiškai geresni laikai, man nepadeda“. Nes tai – ne sumos klausimas, bičiuliai, o ištikimybės. Niekas neteisias už sumą, kuria nusprendžiame prisidėti. Mes prašome ištikimybės, nes būtent ji padeda augti savimonei, suprasti, kas yra mūsų pagrindas. „Rimtai atsižvelgiau į nuorodas, kurias davėte per Rekolekcijas: „užtenka mažai, bet pastoviai“. Tai man leidžia su gailestingumu priimti savo dabartinę situaciją“. Tiesiog turime leisti apkabinami tokie, kokie esame: būtent tai „leidžia su gailestingumu priimti savo dabartinę situaciją. Esu vis tikresnė. Net jei visko nesuprantu, net jei viskas paslaptina; iš patirties žinau, kad man skirtas didžiulis gėris!“.

Kai kas dėkoja už stipendiją, gautą iš Brolijos: „Niekada tinkamai neatsidėkosiu už tai, kad man parodėte, jog kiekviena judėjimo veikla primena apie tai, kad „panoro ateiti Tasai, kuris galėjo pasitenkinti, mums padėdamas“, kaip sako Kalėdų plakatas. Dėl šios priežasties išgelbėjamas ne tik tos akimirkos poreikis, bet ir visas gyvenimas“.

Galiausiai, viena mergina parašė: „Jau neseniai neaukojau bendram fondui, ne dėl to, kad neturėčiau pinigų, bet per užmaršumą ir tingėjimą. Nuo tada, kai aš ir mano sužadėtinis nutarėme susituokti, prieš kelias savaites, viskas pasikeitė“. Įspūdinga, kad ji prisimena apie bendrą fondą tada, kai ruošiasi tuoktis. Kodėl jai tai šovė į galvą? „Jei nebūčiau susitikusi krikščionybės per judėjimą, nebūčiau ištekėjusi. Nuo pat pradžių tai bylojo apie bendruomeniškumo, Bažnyčios aspektą, kuris palydi mano ir mūsų sprendimą ištarti „taip“ Dievo akivaizdoje. Šiai vietai esu labai daug skolinga. Todėl šiandien pervedžiau mėnesinę sumą į bendrą fondą. Mano ekonominės galimybės nėra didelės, tačiau nusprendžiau padvigubinti sumą, ir man dar atrodo per mažai! Duočiau daug daugiau už šį susitikimą, kuris man pakeitė gyvenimą, ir tikiuosi, kad misijų ir judėjimo gyvenimo dėka gyvenimas pasikeis dar daugeliui jaunų žmonių kaip aš“.

Šie paskutiniai žodžiai gyvai patvirtina, kad tai, ką sakė kun. Giussani, yra tiesa: suvokti savo gyvenimą „kaip judėjimo dalį yra ne kas kita, kaip praktinis misionieriško įkvėpimo pritaikymas, nes judėjimas yra ne kas kita, kaip būdas, mūsų būdas, būdas, kuriuo esame mokomi gyventi pasaulyje pagal Bažnyčios širdį“. Bendro fondo gestas skirtas ugdyti kiekvieną iš mūsų „suvokti savo gyvenimą, šeimyninį gyvenimą, savo profesiją, vaikų ugdymą, laisvalaikį, savo jėgas,

savo pinigų kaip judėjimo dalį. T.y. kaip dalį kažko didingo, kur mes veikiame su visiška laisve, nes be laisvės atsakymas nėra žmogiškas. Geriau atsakyti 0,1 iš 100 laisvai, negu duoti penkiasdešimt procentų be laisvės. Geriau ir už šimtą procentų be laisvės“. Todėl bendras fondas „elementariai ir net banaliai, nes labai konkrečiai, išreiškia ryšį, kurį žmogus jaučia ir išgyvena tarp viso to, kas jis yra ir kuo užsiima, ir to, kas yra daug didingesnis už jį, t.y. dalyvavimas Bažnyčioje arba judėjime, kuriam mažas jo asmuo ir maži jo kasdieniai gestai [...] tampa indėliu į didžiulį planą“¹⁶⁸.

Primenu visiems, kad bendras fondas yra *vienas*, kaip Brolija yra *viena*; ir bendras fondas turi *vieną* tikslą: prisidėti prie judėjimo kūrimo (kuris savo ruožtu palaiko daugelį iniciatyvų ir padeda spręsti daugybę sunkumų). Kaip buvome mokomi, tai prisideda daugiau prie Dievo garbės, kuri yra svarbesnė už pagalbą bet kokiais iniciatyvai, nes būtent judėjimas yra tas šaltinis, iš kurio semiamės visko, iš kurio trykšta mūsų dėkingumas.

Kalbant apie tai, perskaitysiu dar vieną laišką: „O dabar apie nemokėjamą bendram fondui. Niekada rimtai nesprendžiau šio klausimo. Nuo tada, kai įkūriau organizaciją, kasmet paaukoju daug pinigų jai. Žinoma, galėjau pervesti į Brolijos fondą simbolinę sumą, bet man atrodė pasišaipymas“. Bet taip nėra! Tai jokiais būdais nebūtų pasišaipymas. Ištikimybė bendram fondui reikalinga tam, kad nepamirštum savo dosnumo ištakų, šaltinio, bičiuli. Turime tai suvokti, nes jei dosnumas atitrūksta nuo savo ištakų, viskas tampa formalumas ir laikui bėgant pradingsta. Kaip šildytuvą, kurį ištrauki iš rozetės.

Ištakos yra Tas, kuris tau duoda viską, kas esi ir ką turi! Tai galioja visiems. Ir tiems, kurie turi didelių sunkumų, kaip mums paliudijo bičiulis iš Venesuelos, šalies, kurioje situacija ištis dramatiška. Atvykęs į Italiją, vieno susitikimo pabaigoje, bendruomenės nariai jam pasiūlė pinigų, trokšdami padėti draugams iš Venesuelos. Tačiau jis pinigų neėmė ir paprašė pervesti juos į Brolijos fondą, sakydamas: „Be Brolijos mano darbas neturėtų ateities“. Šis pavyzdys parodo, kaip bendro fondo gestas ištis ugdo mūsų priklausymo sąmoningumą.

Todėl man rūpi priminti, kad pirmasis dalykas, kurio reikia nepamiršti, yra Brolijos fondas; tuomet eina konkretūs mūsų bendruomenių poreikiai; galiausiai tie poreikiai, kuriuos Dievas mums siunčia, provokuodamas mūsų artimo meilę, kaip kiekvienas gali įžvelgti.

Bendro fondo gestas yra veikiančio „aš“, kuris perpranta ryšius tarp dalykų, laisvės ženklas. Antraip nugali dualizmas ir niekas ilgai netrunka. Pasiūlydamas paprastą ir laisvą gestą, kun. Giussani norėjo, kad atrastume ryšį su viso ko ištakomis, be kurių neliktų jokio dosnumo. Tai – sąmoningumo žingsnis, kurį nuolat turime žengti.

Tik šis kelias mums leis atsakyti į Popiežiaus kvietimą laiško pabaigoje: „Pasaulyje, kurį kankina pelno logika, kurianti naujas nepritekliaus formas ir atmetimo kultūrą, nesiliauju prašyti malonės, kad Bažnyčia būtų neturtinga ir neturtingiesiems“¹⁶⁹.

Karitatyvinė veikla

Karitatyvinė veikla mus nuolat ugdo tokiais laikysenai. „Kristus mums leido suprasti giliają viso to prasmę, atskleidždamas esminę būties ir gyvenimo taisyklę: artimo meilę. Aukščiausias mūsų būties įstatymas – tai dalintis būtimi su kitais, dalintis savimi pačiais. To galime išmokti tik iš Jėzaus Kristaus, nes Jis žino, kas yra kiekvienas dalykas, kas yra Dievas, iš kurio gimstame, kas yra

¹⁶⁸ COMUNIONE E LIBERAZIONE Brolija, Milano (FCL), audio ir video dokumentai, Comunione e Liberazione Brolijos Markės regione susitikimas, Loreto (AN), 1984 m. sausio 15 d.

¹⁶⁹ Pranciškus, Laiškas Julián Carrón, 2016 m. lapkričio 30 d.

Būtis. Žodžius „artimo meilė“ man visiškai paaikškina mintys apie Dievo Sūnų, kuris iš meilės mums neatsiuntė savo turtų, kaip būtų galėjęs padaryti, radikaliai pakeisdamas mūsų situaciją, tačiau tapo vargas kaip mes, „pasidalino“ mūsų niekiu. Mes einame į „karitatyvą“, kad išmoktume gyventi kaip Kristus¹⁷⁰.

Karitatyvinė veikla yra paprastas gestas, prieinamas visiems, skirtas tam, kad visa tai, apie ką iki šiol kalbėjome, atsiskleistų iš pat gyvenimo gelmių. Šis gestas moko dalintis, taip priimant popiežiaus Pranciškaus priminimą apie pavojų, kuris tyko mūsų visų: „Kai vidinis gyvenimas apsiriboja vien savais interesais, nebelieka vietos kitiems, nebeįsileidžiami vargšai, nebegirdimas Dievo balsas, nebeįmanoma malonus jo meilės džiaugsmas, išblėsta entuziazmas daryti gera. Toks pavojus tikrai bei nuolat gresia ir tikintiesiems. Daugelis tam pasiduoda ir tampa irzliais, nepatenkintais, abejingais žmonėmis. Toks gyvenimas nėra kilnus ir pilnatviškas, Dievas to mums netrokšta, tai nėra gyvenimas Dvasioje, kylantis iš prisikėlusio Kristaus širdies“¹⁷¹.

Kad taptume drąsiais autentiško krikščioniško gyvenimo liudytojais, kaip laiške mūsų paprašė Popiežius, neužtenka „tenkintis praeitimi“. Tik tai, kas gyva dabartyje, gali mus pakeisti. Todėl galime savyje atrasti tą „jėgą drąsiai pradžia, nukreiptai į rytojų“, apie kurią kalba Popiežius, tik jei nuolat įvyksta nauja pradžia. Tik čia prasideda „švelnumo ir meilės revoliucija“¹⁷², kuri mus verčia grįžti prie savo šaknų, kaip mums visada primindavo kun. Giussani, kad mūsų priklausymas Bažnyčiai netaptų formalizmu ar moralizmu, atimančiu susidomėjimą kiekvienam iš mūsų.

Kaip matome, viso to, apie ką kalbėjome, esmė yra krikščioniško gyvenimo autentiškumas, vadinasi, mūsų egzistencijos pilnatvė. Tik taip galime eiti pas vargšus „ne dėl to, kad jau žinome, jog vargstantysis yra Jėzus, bet tam, kad vėl atrastume, jog tas vargstantysis yra Jėzus“¹⁷³, kaip mums parašė Popiežius. O „Evangelii gaudium“ parašyta: „Būtina skirti dėmesio naujoms skurdo ir silpnumo formoms – benamiams, narkomanams, pabėgėliams, seniesiems vietiniams gyventojams, vis vienišesniems ir labiau apleistiems garbaus amžiaus žmonėms ir t.t. Esame pašaukti atpažinti juose kenčiantį Kristų, net jei tai mums regimai neatneša apčiuopiamos ir tiesioginės naudos. Ypač man rūpi migrantai, nes esu Bažnyčios be sienų, laikančios save visų motina, ganytojas“¹⁷⁴. Ji kviečiama apkabinti ir lydėti kiekvieną brolių ir seserį.

Tai kvietimas atsiverti, būti dėmesingiems ir išgyventi beribę artumą. Man regis, Popiežius taip mums nori priminti tą paprastai krikščionišką laikyseną, kurios mus mokė kun. Giussani: ekumeniškumas, pozityvumo kupinas apkabinimas, skirtas visiems ir viskam, gimsta iš to, kad „mes visiškai priklausome meilei, ramybės sklidinai Kristaus meilei“¹⁷⁵.

---

¹⁷⁰ L. Giussani, *Il senso della caritativa: Scopo, Conseguenze, Direttive*, Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2010, p. 7.

¹⁷¹ Pranciškus, *Apaštališkasis paraginimas Evangelii gaudium*, 2.

¹⁷² Pranciškus, Laiškas Julián Carrón, 2016 m. lapkričio 30 d.

¹⁷³ Ten pat.

¹⁷⁴ Pranciškus, *Apaštališkasis paraginimas Evangelii gaudium*, 210.

¹⁷⁵ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 158.

Balandžio 30, sekmadienio rytas

Įeinant ir išeinant:

Wolfgang Amadeus Mozart, Simfonija nr. 40 in g-mol, KV 550

Frans Brüggen – Orchestra of the 18th Century

„Spirto Gentil“ nr. 36, Philips-Universal

Kun. Pino. Rytas yra dviejų laisvių dramos pradžia: galimybė kasdien prašyti Tave, melsti Tave, atpažinti Tave, kyla iš Tavo atsakymo, Tavo iniciatyvos man, Viešpatie.

Viešpaties angelas

Rytmetinė malda

Asamblėja

Julián Carrón. Labas rytas visiems!

Daive Proserpi. Dėkingumas – štai koks pirmasis jausmas, kylantis iš daugiau nei tūkstančio dviejų šimtų klausimų, kuriuos gavome (ir perskaitėme juos visus iki vieno). Kaip gerai žinome, dėkingumas kyla iš malonės, nes yra jos vaisius. Širdis pasirengusi, tam mums ir buvo įdėta į krūtinę, tai yra širdis laukia, atpažįsta šiomis dienomis mums suteiktą dovaną. Kodėl esame dėkingi? Nes buvome vėl nuvesti, palydėti, kad pamatytume, ką Kristus sugeba padaryti mūsų gyvenime. Kaip kadaise pirmieji du mokiniai, taip ir mes šiandien atėjome čia su daugybe klausimų, visų pirma su šiuo: „Kas Tu esi?“. Išgirdome atsakymą: „Ateikite ir pamatysite“. Ta pradžia ir šiandien tebėra gyva pradžia. Tai pagrindinė priežastis, dėl kurios esame dėkingi, ir kuri parodo, jog charizma, dovanota per mus visai Bažnyčiai (kaip mums vakar per pamokslą priminė kardinolas Menichelli), tebėra gyva. Nes ji išlieka gyva tik iš naujo įvykstant pradžiai. O kas gi atsitiko pradžioje, kas atsitiko man, kiekvienam iš mūsų, viso ko pradžioje, istorinėje pradžioje, tai yra kai mums įvyko susitikimas? Į mano, į mūsų gyvenimus įsiveržė naujiena, kuri sukėlė neįsivaizduojamą potraukį, nes pamatėme, susitikome esančio Jėzaus veidą ir Jo žmogiškuosius bruožus.

Antrasis žodis, apibūdinantis šiandieninius mūsų jausmus, yra troškimas. Troškimas neprarasti šio grožio, vadinasi, troškimas imtis darbo, gilintis, geriau pažinti, aiškiau pamatyti. Mus pasiekę klausimai išduoda būtent tokią reakciją, kurią mumyse išprovokavo pateiktas pasiūlymas. Beveik visi jie gimė iš troškimo suprasti, nebandant susiaurinti to, kas buvo pasakyta, iki taško, kurį jau esame pasiekę, iki to, ką jau žinome.

Būtent todėl šiandien galime imtis to, kas padės mums suprasti. Žinoma, šis darbas mus lydės ateinančius mėnesius; todėl nenusiminkime, jei atrodo, kad iškart visko nesupratome, nes tam turime tiek laiko, kiek tik reikės.

Pradėkime nuo dviejų klausimų, kuriuos sieja ta pati tema, kuri mums buvo pasiūlyta jau pirmąjį vakarą: ryšys tarp laisvės ir išgelbėjimo.

Penktadienį mūsų laisvę apibrėžei kaip būtiną mūsų išgelbėjimo sąlygą. Ką turi omenyje žodžiu „išgelbėjimas“?

Norėčiau geriau suprasti, kas yra tas išgelbėjimas, apie kurį labai daug kalbėjai, nes man jis atrodo labai tolimas, ateisiantis mano gyvenimo pabaigoje. Kodėl jis turėtų mane dominti dabar, mano kasdieniuose iššūkiuose?

Carrón. Būtent dėl to, ką dabar pasakė Davide, išgelbėjimas yra pats artimiausias gyvenimui dalykas. Didžioji mūsų gauta malonė yra žinia, kad Dievas nugalėjo atstumą. Tai, kas galėjo atrodyti tolima ar susiję tik su ateitimi, tapo dabartimi. O mes esame čia būtent dėl to, kad tai tapo dabartimi. Todėl reiktų visu savimi atsiplėšti nuo išgyventos patirties, kad galėtume pasakyti, jog išgelbėjimas yra tolimas. Kaip dar turime auginti sąmoningumą, kad išgelbėjimas pamažu skverbiasi į mūsų gyvenimą ir kad jau dabar jį pripildo šviesos, pilnatvės, džiaugsmo, dėkingumo! Jis skverbiasi ir tai matome iš dainuojamų dainų, kurios nėra vien muzikinė Rekolekcijų „dekoracija“, bet išraiška tam tikros žmogiškosios patirties, kuri gimsta būtent išgelbėjimo artumo dėka. „Cry no more“: „nebeverk dėl to, ko norėjai, bet nepadarei, nebeverk dėl meilės, kuriai pasakei „ne“, nebeverk: buvai vergas, dabar esi sūnus“¹⁷⁶.

Kai nesame sąmoningi, kad mūsų gyvenimą palietė ir pakeitė Esatis, išgelbėjimas atrodo labai tolimas, ir tuomet mus užvaldo visai kas kita, mūsų planai, nusivylimai, vaizdiniai. O kai esame užvaldyti susitikimo, galime iš tikrųjų pasakyti tai, ką girdėjome dainuojant: „Jei tavęs čia nebūtų, vargas man... būčiau mirusi, užgesusi žvakė, niekam nereikalinga moteris...“¹⁷⁷. Kas tai gali ištarti be apgaulės? Apie ką galime šitaip kalbėti, jei ne apie Tą, kuris nugalėjo atstumą, kuris tapo mūsų gyvenimo esatimi ir jau dabar mums leidžia paragauti išgelbėjimo? Jei nepradėsime nuo savo patirties, negalėsime suprasti užduotų klausimų reikšmės. Todėl Evangelija nepateikia išgelbėjimo apibrėžimo, tačiau leidžia mums pažvelgti į tai, kaip jis įvyksta. Grįžkime dar kartą prie Zachiejaus pavyzdžio. Tas žmogus geidė susitikti kažką, kas pajėgtų atsakyti jo troškuliui, kuriam net ir visi sukaupti pinigai nesugebėjo atsakyti; kas atleistų jo visas jo klaidas. Todėl vos tik Jėzus prisitartina ir į jį pažvelgia, kreipiasi į jį, jis atsiduria priešais Esatį, kuri jam rodo dėmesį bei pagarbą. Taip niekada nebuvo atsitikę jo gyvenime. Tai – pirmasis ženklas jam, kad išgelbėjimas arti, ir jis patiria, kaip tai atitinka jį, jo troškulį, kaip niekada neįsivaizdavo. Tai sukelia troškimą keistis. Tas susitikimas jį išgelbsti nuo prisirišimo prie savo turtų. Zachiejus pamažu išsižada pinigų, to, kas iki to momento jam buvo svarbiausia: „Gražinsiu viską, ką esu paėmęs“. Evangelija praneša, kad Jėzus, įėjęs į Zachiejaus namus, pasakė: „Į šiuos namus šiandien atėjo išganymas“¹⁷⁸. Išgelbėjimas tam žmogui buvo labai arti. Niekad Zachiejus nebuvo patyręs tiek džiaugsmo. Tokia pati Mandzonio Bevardžio patirtis, kai jis prapliupo raudoti iš džiaugsmo. Viskas tampa nauja.

Kartais iš to, kaip užduodamas klausimas „kaip tu supranti išgelbėjimą?“, galima suprasti, kad išsaugojome žodį, kurį atskyrėme nuo gyvenimo patirties. Koks kun. Giussani buvo teisus! „Mes, krikščionys, šių laikų sąlygomis buvome priversti atitolti ne tiesiogiai nuo krikščioniškųjų formuliu, krikščioniškųjų apeigų, krikščioniškojo Dekalogo įsakymų, o nuo žmogiškojo pagrindo“¹⁷⁹, buvome atplėšti nuo patirties. Todėl nebesuprantame žodžių reikšmės.

Todėl svarbu ne tiek iš naujo paaiškinti, kas yra išgelbėjimas, bet palikti tą klausimą, mūsų žmogiškąjį klausimą atvirą, kad atsakymas iškiltų iš gyvenimo gelmių! Niekas mums nepaiškins, kas yra išganymas, taip pat mūsų neįtikins „šalti“ krikščionys savo paaiškinimais. Niekada!

¹⁷⁶ R. Veras-R. Maniscalco, „Cry no more“, *Canti*, op. cit., p. 324-325.

¹⁷⁷ „Se tu non fossi qui“, tekstas ir muzika M. Terzi e C.A. Rossi, 1966. Atlieka Mina.

¹⁷⁸ Lk 19, 9.

¹⁷⁹ L. Giussani, *La coscienza religiosa nell'uomo moderno*, 21 novembre 1985, in *Quaderni del Centro Culturale „Jacques Maritain“* - Chieti, gennaio 1986, p. 15.

Krikščionybė nėra logika, minties dėstymas, padarytinių dalykų sąrašas, bet įvykis. Kad suprastume jo esminį ryšį su laisve, kuris minimas pirmajame klausime, vėlgi turime pažvelgti į Zachiejų. Išgelbėjimui įžengus į jo namus, Zachiejus pradeda visai kitaip žiūrėti į tai, kas, atrodytu, yra kliūtis, kas mus priverstų sušukti: „Ar man ir vėl reikia naudotis laisve?!“. Kaip jis atsakytų? „Susitikęs su tuo Žmogumi, atradau būtent savo laisvę, visą jos vertingumą, ir noriu ja kuo daugiau naudotis!“. Galų gale kažkam rūpi laisvė! Ne laisvės svoris. Krikščionybė išaukština mūsų laisvę. Tuomet į viską žvelgiame pozityviai, bičiuliai! Išgelbėjimas yra tas žvilgsnis, pasiekęs Zachiejų, pasiekęs ir mus, keičiantis gyvenimą ir leidžiantis į viską žiūrėti su visišku pozityvumu. „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas“.

Prosperi. „Kaip galima mylėti ir gerbti kito laisvę, kai matai savo vyrą, kuris, nors ir susitiko Kristų ir buvo Jo pagautas, užsiblokavo ir nenori pasikeisti? Ėmiau nekęsti tokios laisvės. Kaip galima tikėtis išgelbėjimo, jei priešais tave yra siena, kurioje, rodos, nėra nė plyšelio? Ir kaip galima parodyti kitam švelnumą ir gailestingumą?“

Arba, kitais žodžiais tariant, „Kaip galima laukti ir gerbti vaiko laisvę, kai matai, kad jis sutrikęs, liūdnas ir vienišas? Trokštu matyti jį laimingą. Visada meldžiu stebuklo, kad jis pasikeistų, tačiau laukimas, kad jo laisvė išjudėtų, tampa pernelyg ilgas, tuomet kyla pagunda prašyti Kristaus, kad pasikeitimas įvyktų dabar“.

Carrón. Ir prašyk! Prašyk Kristaus, kad taip atsitiktų. Tačiau ne visada Dievo planai sutampa su mūsų širdimis, ir ne visada kiti yra pasirengę priimti Dievo jiems teikiamą malonę. Esama abiejų dalykų. Šie klausimai slepia visus mūsų sunkumus, susidūrus su savo ir kitų laisve, nes niekas nevyksta pagal mūsų nustatytus terminus. Todėl svarbiausias dalykas – tai bandyti įsigyventi į Dievo situaciją. Kažin kokį susijaudinimą turi išgyventi Dievas, matydamas nevykusius mūsų bandymus, matydamas, kaip priešinamės! Jis ir anksčiau žinojo, kad mes priešinsimės: kažkuo vis dėlto rizikuoji, kai sukuri laisvą būtybę! Tačiau kodėl Dievas, nepaisant nieko, nejaučia neapykantos mūsų laisvei ir jos nenušluoja nuo žemės paviršiaus, bet myli ją taip, kaip tu myli savo sūnaus laisvę, ir kaskart bando mums tai įrodyti? Nes kaip jau sakėme, išgelbėjimas be laisvės netaptų mūsų, dėl šios laisvės Jis pasirengęs paaukoti viską. Kai tu prarandi kantrybę, nes tavo vaikas naktį nesiliauja verkęs arba užsispiria kaip ožys, privalai pasinaudoti visais savo „aš“ ištekliais, kad mylėtum jo laisvę. Priešingai nei Dievas, mes dažnai imame nekęsti kitų bei savo laisvės. Jei niekas nevyksta pagal mūsų planą, tuomet galvojame, kad vyro ar vaiko gyvenimas negali būti išpildytas, jiems neįmanoma eiti keliu, kuris skirtusi nuo to, kurį turime omenyje mes. Kartais, kai man užduoda panašų klausimą, atsakau: „Ar duotum ranką nukirsti, kad vienintelis būdas, kuriuo Paslaptis gali nuvesti tavo vaiką į likimą, yra būtent tas, kurį sugalvojai tu?“. Dar niekas man neatsakė teigiamai! Visa laimė, tai reiškia, kad vis dar naudojames protu kaip galimybės kategorija: sutinkame, kad galime ir nepastebėti kur nors skylutės, per kurią Paslaptis nuves mūsų vaiką į likimą, neužgaudama jo laisvės. Tuomet aišku, tikroji problema esame mes; nes paskui jis pats turės išsiaiškinti.

Ką Dievas daro su žmogumi, kuris svyruoja, viską apsinkina, išklysta iš kelio? Būna šalia jo, lygiai kaip tu prie savo vaiko: nenaudoji jėgos, neišvarai, bet pažvelgi į jį iš naujo ir lydi jį kaip moki, apgraibomis, ir lauki. Kodėl? Nes jis – tavo vaikas. Vietoj to, kad imtų nekęsti mūsų laisvės, Dievas tapo žmogumi, kad lydėtų mus, kad atsidurtume akistatoje su Esatimi, kuri žavingesnė už mūsų reikalus, už visa tai, prie ko esame prisirišę ar ko stengiamės pasiekti. Jei Dievas toli,

manome, kad galime daryti ką panorėję. Tačiau Dievui įėjus į gyvenimą, kaip įėjo į Zachiejaus namus (Zachiejus buvo girdėjęs kalbant apie Dievą, bet Jis buvo susiaurintas iki taisyklių laikymosi), Jo artumas leidžia keistis.

Svarbu žvelgti į savo vaikus, kaip Jėzus žvelgė į Zachiejų, kai atėjo pas jį į namus. Kaskart, kai jums sunku susitaikyti su savo ar vaikų laisve, kai nežinote, kaip elgtis su jūsų vyru ar žmona, įsivaizduokite esantys priešais jį ar ją, ar vaikus su tokiu pačiu tikrumu, su kuriuo Jėzus, beginklis, įėjo į Zachiejaus namus, visiškai nepanaudodamas jėgos, be žiaurumo: „Ar galiu ateiti pas tave į namus?“. Tačiau kad šitaip įeitume į tuos namus, kad nesustabarėtume, nepasiduotume nervingumui, baimėms, kokio reikia tikrumo dėl likimo! Ieškome kitų būdų „patekti“ į kito – vaiko, vyro ar žmonos – laisvės namus tik dėl to, kad mums trūksta tikrumo. Išties, Jėzus žvelgia į mūsų laisvę be neapykantos, nesiliaudamas belsti į mūsų duris, nes iš santykio su Tėvu kyla tikrumas, jog Jis nugalėjo. Jis vis beldžia, beldžia, vėl beldžia. Apkabina tave, tau atleidžia, priima tave ir pažvelgia į tave iš naujo. Vis laukdamas ir melddamas. Nesileidžia šantažuojamas tavo kaprizų ir nepasiduoda pagundai neapkęsti tavo laisvės. Kam nepatiktų, kad pasiklydus kelyje atsirastų tokia esatis gyvenime? Tačiau tai mums ir atsitiko, esame čia būtent dėl susitikimo su šia Esatimi, kuri atleidžia ir vėl į mus pažvelgia. Kas ją priima ir kaip priima, taip pamilsta savo vaikų laisvę, pamilsta savo paties laisvę. Tik to tikrumo, kurį Jėzus suteikė gyvenimui, dėka, nepaisant mūsų luošumo, galime pamilti savo ir kitų laisvę.

Todėl esminis klausimas yra šis: kaip galime tapti vis tikresniais dėl Kristaus prisikėlimo, kad mūsų neišgąsdintų pirmi iškilę sunkumai, nes viskas jau nugalėta? Esame Prisikėlusiojo vaikai! Taigi pergalė, tai yra mūsų išgelbėjimas, jau įvyko. Kiek laiko prireiks, kad ši pergalė išplistų ir būtų priimta laisvų žmonių, laisvai? Tai Kito rankose, Jam turime atsiduoti, taip kaip Jėzus atsiduoda Kito planui iki paskutinės akimirkos: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą“¹⁸⁰. Alternatyva, pateikta mums, nesiskiria nuo tos, kurią turėjo įvertinti Jėzus. Jei mes nesame tokie tikri, kaip Jėzus buvo tikras dėl savo santykio su Tėvu, tada pykstame, kaip Petras išsitraukiame kalaviją, ir žiaurumas ištrykšta įvairiausiais būdais. Tačiau Jėzus sulaiko mūsų ranką, kaip Petru: „Kišk kalaviją atgal, kur buvo, nes visi, kurie griebiasi kalavijo, nuo kalavijo ir žus. Gal manai, jog aš negaliu paprašyti savo Tėvą ir jis bemat neatsiųstų man per dvylika legionų angelų?!“¹⁸¹. „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą“, ir su tikrumu atsiduoda savo Tėvo valiai.

Prosperi. „Kalbėjai apie tai, kad turime atsiverti sau patiems, su simpatija pažvelgti į savo žmogiškumą, rimtai atsižvelgti į tai, ką jaučiame, kad šis darbas yra esminis. Ar tai reiškia, kad viskas manyje gerai? Ką reiškia žvelgti į patirtį „skaidria akimi“, kaip sako kun. Giussani? Pražyduš mano žmogiškumui, mane apima šiurpi baimė, siaubas net pažvelgti į jį, jį priimti, įsileisti kitą, tarsi tai sugriautų tą subtilią pusiausvyrą, kurią sukūriau. Kaip įmanoma su paprastumu sekti savo sujudusiu žmogiškumu, kuris iškyla, ir nelikti jo prispaustiems?“

Carrón. Viena iš įspūdingiausių mano susitikimo su judėjimu pasekmių buvo suprasti, kad galiu mylėti savo žmogiškumą. Manau, taip yra atsitikę kiekvienam iš jūsų, kai tapote meilės objektu: patyrėte tai, kad kažko nepiktino jūmyse esantis žmogiškumas, ir kad jus apkabino tokius, kokie esate. Tačiau visi anksčiau ar vėliau ima taikyti antrą matą: jei peržengsime tam tikras ribas, nusibosime, taip kaip nusibostame sau patiems. Tik Kristus į mūsų žmogiškumą žvelgia su

¹⁸⁰ Lk 23,34.

¹⁸¹ Mt 26,52-53

nesusiaurinama simpatija. Todėl mes atpažinome ir atpažįstame Jo esatį. Tik santykis su Jo esatimi mums leidžia su simpatija pažvelgti į savo žmogiškumą. Kol nesusitikau kun. Giussani, niekada nebuvau girdėjęs sakant: koks žmogiškas mano žmogiškumas!¹⁸² Nuo tada nebegaliu žvelgti į savo žmogiškumą be meilės. Tai – ne pastangų klausimas, tai – meilės žmogiškumui klausimas! Esame sutverti teisingai. Kad jaustumė simpatiją savo žmogiškumui, turime pažvelgti į jo autentiškumą, kaip Dievas jį sukūrė, nes jis išlieka lygiai toks pats, kokio jo norėjo Dievas, bičiuliai! Net ir gimtoji nuodėmė ar visuomenės įtaka negali sukliudyti, kad mūsų žmogiškumas, susidūręs su kažkuo, kas jį atitinka, atpažintų. Gimtoji nuodėmė sužeidė mūsų prigimtį, tačiau jos nesunaikino („žmogaus prigimtis nėra visiškai sugedusi“¹⁸³, sakoma Katekizme, ji „išsaugojo gėrio troškimą“¹⁸⁴). Antraip nebūtų krikščionybės, o mes šiandien nebūtume čia. Būtent tas faktas, jog esame čia, liudija, kad mūsų autentiška žmogiškoji struktūra nebuvo ištrinta ir kad mūsų žmogiškumas sutvertas teisingai! Tik jei išmoksime šitaip į jį žiūrėti, sugebėsime pamilti. Nes jis man leidžia atpažinti Tave, o Kristau! Jokia padaryta klaida negali sukliudyti mano žmogiškumui atpažinti Kristų, Jam atsidūrus priešais mano akis, niekas negali sukliudyti mano žmogiškumui suvirpėti Jo esaties akivaizdoje, kai susiduriu su kitokio žmogiškumo reiškiniu, kuriame Jis yra dabar. Kiek kartų gyvenime esame tai patyrę! Tuomet galime suprasti savo žmogiškumo prigimtį ir vertę: jis sukurtas taip, kad atpažintų Jį, kad būtų pripildytas Jo esaties.

Kai susitikau kun. Giussani, kuris šitaip žvelgė į savo žmogiškumą, pagaliau supratau, kodėl mano žmogiškumas buvo toks svarbus, ir jį pamilau. Tai nereiškia, kad nuo tada aš niekad nebenupuoliau ir nieko nesusiaurinau (priešingai!), tačiau niekada nepraradau pasitikėjimo manyje esančiu žmogiškumu. Dažnai tenka sakyti žmonėms: „Turi pažvelgti į save taip, kaip aš į tave žvelgiu, antraip žiūri į save neteisingai“. Aš negalvoju, kad esu šaunus, kad esu geresnis, tiesiog aš žvelgiu taip, kaip į mane buvo pažvelgta. Svarbu susitikti kažką, kas į mus žvelgtų teisingai, tokiu žvilgsniu, koku Jėzus žvelgė į Zachiejų. Tai nereiškia, kad tai pateisina viską, ką padarome. Ne, ne, ne, tai visai kas kita. Pateisinimo savo elgesiui ieško tik kvailiai. Nenoriu, kad kažkas bandytų pateisinti tai, ką darau (ypač jei tai – mano klaidos). Noriu, kad kažkas pažvelgtų į tai, kas esu iš tikrųjų, ir sugrąžintų man tokį autentišką žvilgsnį į mano žmogiškumą, kaip Jėzus. Todėl Jis įeina į bet kokią tamsą, į bet kokio pasaulyje Zachiejaus namus, kupinas autentiškos simpatijos. Kristus nesileidžia įkalinamas mūsų susiaurinimų, Jis žino, kad už Windows yra DOS, kad už dalykų išorės, už visų Zachiejaus klaidų yra širdis, yra žmogiškoji sandara, kuri Jo laukia ir gali Jį atpažinti. Todėl nebijokite, bičiuliai! Žemėje pasirodė Tas, kurio draugijoje galiu pažvelgti į viską, net ir į tai, ką man sunku vertinti. Į viską, be pasipiktinimo. Tokių pavyzdžių pilni jūsų laišškai, kuriuos gavau būtent šiomis dienomis, kurių dėl taktiškumo neskaitysiu: kai tik pajuntame, kad į mus pažvelgta tokiu žvilgsniu, net jei esame vieni tarp dvidešimt tūkstančių žmonių, su nuoširdumu, pozityvumu pažvelgiame į savo žmogiškumą, į tai, ko galbūt metų metus sau nedrįsime pripažinti. Norint kalbėti kiekvieno iš mūsų žmogiškumui, „asmeniniai“ susitikimai privačioje erdvėje nėra būtini. Kun. Giussani kalbėdavo viešai, priešais visus, tačiau kai jo klausydavausi, atrodė, kad jis kalba tiesiogiai man, ir tai mane išlaisvindavo. Tai, ko asmeniškai reikia labiausiai, pasakoma viešai ir skiriama visiems, sakydavo kun. Giussani¹⁸⁵. Asmeninis dialogas neskirtas nuolaidžiavimui. Tai, ką

¹⁸² L. Giussani, *Affezione e dimora*, Bur, Milano 2001, p. 42.

¹⁸³ Katalikų Bažnyčios Katekizmas, n. 405.

¹⁸⁴ Ten pat, n. 1707.

¹⁸⁵ „Įsidėmėkite, jei tai, ką jums pasako autoritetas, jūsų nepaliečia, nepasiekia jūsų asmeniškai, tarsi tai būtų pasakyta per asmeninį pokalbį, kai kalba visiems, tai nėra tikra. Net tada, kai būni jo studijoje, pilnoje draugystės, švelnumo ir prisirišimo, viskas yra pasakos. Dvasinis vedimas gali tapti „palaikymu“, kai reikia, tačiau tai nepakeičia fakto, kad

turiu pasakyti, sakau visiems. Ir žmonės jaučiasi išlaisvinti. Tai, kas tikra, tai, kas reikalinga gyvenimui, turi būti sakoma visiems, kad kartu pažvelgtume į tai, kas atsitinka, ir padėtume vieni kitiems eiti į priekį.

Prosperi. „Kokios sąlygos reikalingos tam, kad siekis būti ištikimiems tam, ką patyriau, netaptų prisivertimu? Atsakymas Kristui yra įmanomas tik dėl entuziazmo, kurį sukelia patirtas apkabinimas. Vis dėlto pridūrei, kad tai neįvyksta automatiškai. Kaip nugalėti baimę priešintis? Kaip iš tiesų atsiduoti Kito iniciatyvai?

Carrón. Norint suprasti šiuos dalykus, reikia pasižiūrėti, kaip jie atsiranda. Kai jie gimsta iš patirties, nereikia savęs priversti: kai įvyksta esminis susitikimas, aš pirmas nenoriu prarasti to žvilgsnio, kuris mane pasiekė. Stebėkite savo patirtį: kai įsimylite, neinate, pavyzdžiui, į kiną su ja ar su juo per prievartą. Arba kai sirgalius eina į savo komandos varžybas (nesakysiu, į kurios komandos, kad nekiltų peštynės), turi prisiversti? Jei kas jo paklaustų: „Ko tau į tą stadioną? Lyja, šalta, rodys varžybas per televiziją“, jis atsakytų: „Kvaily! Tai nesulyginami dalykai!“. Toks siekis gimsta iš vidaus, nėra bandymas prisiversti: sirgalius nori stebėti varžybas gyvai! Tai nereiškia, kad jo tai nevargina. Tai iš jo reikalauja daugiau pastangų, nei įsitaisyti fotelyje ir žiūrėti per televizorių. Nepainiokime: tai, kad reikia įdėti daug pastangų, laisvai, nereiškia, kad reikia prisiversti, antraip alternatyva būtų nieko nebedaryti. Ne, ne, ne! Nieko nedarai tada, kai niekas tau nesukelia aistros, kai nieko nemyli. Čia visa esmė. Kuo labiau kažką myli, tuo mažiau priverstinis bet koks tavo gestas. O kai trūksta meilės, bet koks veiksmas tampa išorinis, tarsi primestas: elgiuosi taip, nes negaliu elgtis kitaip, antraip man nesumokės mėnesio pabaigoje; arba turiu „susimokėti mokestį“, kad būčiau priimtas. Tačiau taip atsitinka, kai trūksta meilės. Antra vertus, kai stebime gimstančią meilę, kai viskas apkabinama, viskas tampa paprasta; net ir tie, kurie priešinasi, tam tikrą akimirką pasiduoda, ir kaip Bevardis pratrūksta raudoti. Toks nusileidimas, nesipriešinimas, yra atsidavimas meilei, kaip vaikas, kuris atsiduoda į jūsų rankas. Klausimas: kiek laiko mums reikia, kad nusileistume? Visada sakau, kad sunkiau priešintis nei atsiduoti. Tačiau kiekvienam sava kova, kurios rezultatui Dievas nenori užbėgti už akių. Jis laukia, laukia, laukia, kaip elgeta prie mūsų „aš“ durų.

Prosperi. Man atėmė kvapą, kai sužinojau, kad neturtas yra palaiminimas. Kodėl tuomet iš savo patirties neturtą suvokiame kaip silpnumą, kurio netrokštame, o ne kaip nueito kelio patvirtinimą?

Carrón. Žiūrime į šį silpnumą nekreipdami dėmesio į patirtį. Mūsų idealas, tai, ko trokštame, nėra silpnumas, nes beveik patys to nepastebėdami įsivaizduojame, kad išgelbėti nebejausime troškulio, kad bus panaikintas mūsų troškimas. Koks tai būtų išgelbėjimas, jei iš mūsų atimtų troškimą? Negalėtume jo pavadinti išgelbėjimu. Todėl troškimo, mūsų žmogiškumo iškėlimas yra akivaizdus Kristaus tiesos ženklas. Kai krikščionybė nebėra reikšmingas istorinis faktas, imama bijoti troškimo, kaip buvo prieš krikščionybę. 2016 metais laikraštis „Avvenire“

---

santykis su autoritetu, kuris remiasi dialogu su asmeniu, ne su grupe, vyksta būtent tada, kai jis kalba visiems, ne tada, kai kalba vienam. Individui jis greičiausiai kalba tada, kai suvokia, kad individas nepajėgia pritaikyti išgirstų dalykų; šia prasme bandys jam padėti. [...] Tačiau prisiminkite, reikia teikti pirmenybę tam asmeniui, kuris vyksta viešumoje, skirtas visiems“ (L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza. 1975-1978*, p. 384).

publikavo neseniai mirusio rašytojo ir filosofo T. Todorov straipsnį, kuriame kalbėdamas apie Švietimo amžių, jis tvirtina: „Švietimo amžiuje nėra ribų, todėl „hybris“ (puikybės) pavojus tyko nuolat. [...] Gailiuosi, kad nebuvau pakankamai budrus dėl švietėjų, ir kad džiaugsmingai pritardamas daugeliui jų idėjų nesisaugojau jų nesaikingumo“¹⁸⁶. Atrodo, tarsi tai būtų kvietimas susiaurinti troškimo „nesaikingumą“. Žmogiškasis troškimas beribis, todėl jis pavojingas žmogaus gyvenimui, tai – „hybris“: reikia jį susiaurinti, suvaldyti. Kitaip tariant, neradus tinkamo atsakymo begaliniam troškimui, vienintelė alternatyva, kad neliktume nuvilti, tai – susiaurinti jo reikšmę. Tik begalybė, tapusi kūnu, tik Kristus gali išgelbėti visą troškimo platybę, nes Jis gali atsakyti. Todėl aiškus Jo tiesos ženklas yra tai, kad Jis nuolat pažadina ir išjudina mūsų troškimą. O mes galvojame: „Na kodėl susitikęs Kristų, aš vis dar trokštu?“. Visa laimė, kad vis dar trokšti, nes būtent tai parodo, kad Kristus yra atsakymas mūsų žmogiškumui! Tik tai, kas atsako, dieviškumas, gali išlaikyti gyvą tavo žmogiškumą, tavo aistrą, tavo ilgesį, tavo troškimą, tavo autentišką vargdienio dvasią. Tuomet imi trokšti vargdienio dvasios, nes supranti, koks tai kvapą atimantis atradimas. Ar tu verčiau nesiilgėtum mylimo žmogaus? Tą dieną, kai nebejauti ilgesio jam ar jai, ateina galas! Aiškus pabaigos simptomas yra būtent faktas, kad nebejauti jo ar jos ilgesio.

Tik Kristus leidžia, kad troškimas vis pabustų: tai akivaizdžiausias Jo išskirtinumo ir Jo tiesos ženklas. Jis vienintelis gali išgelbėti žmogiškąjį troškimą, jo nesusiaurindamas. Visi kiti, kitos pozicijos, galiausiai tam tikrą žmogiškosios patirties dalį cenzūroja (ir tai parodo jų nepakankamumą). Tam tikru būdu bandoma cenzūruoti tai, kam nėra atsakymo; kadangi troškimas pernelyg platus, bandoma jį susiaurinti, jei tik tai įmanoma. Tačiau kas gali jį sumažinti pagal savo įnorius? Pabandykite! Kai viską išbandysite, žinokite, kad yra dar viena alternatyva ir jos vardas Jėzus, vienintelis, kuris gali išlaikyti gyvą troškimą ir nieko necenzūruoti.

Prosperi. Būtent apie tai, ką dabar pasakei, buvo užduota daugiausia klausimų. Kristaus dėka mūsų troškimas didėja, ne mažėja; mes jaučiame, kaip auga mūsų troškimai ir tai yra vargdienio dvasios ženklas. Tačiau taip pat vakar kalbėjai apie tai, kad turėti vargdienio dvasią reiškia kitaip išgyventi nuosavybę. Kaip abu šie dalykai dera kartu, t.y. faktas, kad neturtas reiškia visišką atsitraukimą nuo daiktų, kuris man leidžia prie nieko neprisirišti, tačiau aš vis tiek trokštu? Todėl kaip ką tik pasakei, noriu trokšti vis labiau ypač to, ką labiausiai myliu. Tai galioja tiek su mylimais žmonėmis, tiek su mūsų projektais: kodėl turėtų būti neteisinga gyvenime turėti planų? Perskaitysiu porą klausimų, kurie pateikia pavyzdžių.

„Jei paliekame viską, kad sektume Juo, kas atsitinka su troškimais ir konkrečiais lūkesčiais, kuriuos kasdien stengiamės įgyvendinti šeimoje ar darbe? Kaip man neprisirišti prie projektų, kuriuos bet koku atveju turiu įgyvendinti?“

„Koks ryšys tarp neturto ir darbo? Kai sakai, kad reikia atsitraukti, atrodo, kad reikia atsisakyti to, ko iš manęs prašo aplinkybės, tą atsitraukimą įsivaizduoju kaip kažką negatyvaus“.

Carrón. Šis klausimas smarkiai iškilo ir per studentų rekolekcijas. Tai buvo pirmasis asamblėjos klausimas: „Jei mano troškimas yra daug didesnis, nei įsivaizduoju, jei mano troškimas nusiramina tik Tavyje, Kristau, ko tada verti visi kiti dalykai? Kodėl turiu gaišti laiką eidama paskui kasdienius konkrečius troškimus, kuriuos jaučiu?“. Man užteko užduoti tai merginai vieną klausimą, kad viskas apsiverstų aukštin kojomis: „Ar tu kada buvai įsimylėjusi?“. „Taip“. „O kai tu įsimylėjai, ko buvo verti visi kiti dalykai? Konkretūs kasdieniniai gyvenimo dalykai prarado savo

¹⁸⁶ T. Todorov, „Todorov e le ombre dei Lumi“, *Avvenire*, 2017 m. kovo 7 d., p. 1,24.

vertingumą?“. „Ne“. „Kaip tai paaiškintum? Ką patiri, kai įsimyli? Kiti dalykai vertę praranda ar įgauna?“. „Jie pražysta“¹⁸⁷.

Ar matote? Kai myli Kristų, kai myli išskirtinę Esatį, kuri pagaliau atsako į troškimą, troškimas nesumažėja, kaip nenuvertėja mūsų projektai ar tikrovė. Priešingai, viskas iškeliamą. Kai Kristus įeina į gyvenimą, viskas tampa dar įdomiau. „Didelės meilės patirtyje“, yra pasakęs kun. Giussani, cituodamas Guardini žodžius, „viskas aplinkui tampa įvykiu“¹⁸⁸! Net ir patys banaliausi dalykai įgauna unikalią vertę. Mylėti Kristų nereiškia kažką paneigti. Bet būtent dėl to, kad Kristus man pripildo širdį ir viską visiškai apverčia, suteikia tokį perteklių, kad nesugebu net paaiškinti, kaip tai įmanoma, esu laisvas nuo visų savo projektų. Imuosi veikti labiau nei kada anksčiau, visiškai įsitraukiu, planuoju pasitelkdamas visą savo protą, meilę, troškimą, intuiciją, bet esu laisvas, nes nuo to, ką darau, nepriklauso, ar būsiu patenkintas. Tai labai aiškiai matosi darbe: pagoniškame pasaulyje darbui nebuvo teikiama jokia vertė, būtent todėl dirbdavo vergai. Kas galėjo, tas nedirbo. Darbas turėjo visiškai neigiamą akcentą. Kas atnešė naują žvilgsnį į darbą? Kristus, kai pasakė, kad dirbti reiškia dalyvauti Dievo veikime. Nėra didesnio įvertinimo. Todėl pasak kun. Giussani, kas nemyli savo darbo, neturi vargdienio dvasios. Priešingai, Dievo plane darbas yra Jo priemonė „priversti“ žmogų patarnauti kažko didesnio labui. Kun. Giussani tai palygina su meile: Dievas tau leidžia įsimylėti, kad tu išeitum iš savo egocentrizmo. Ta pačia prasme Dievas mus kviečia išeiti iš egocentriško savęs vertinimo, versdamas „dirbti dėl kažko“. Tačiau visuomet kyla pagunda, kad mano darbas taptų mano nuosavybe. Todėl Kristus nurodė neturtą kaip atsitraukimą nuo darbo, kaip atsitraukimą santykiuose, kitaip tariant, atnešė laisvę. Užtektų pastebėti, kas atsitinka, kai Kristus įeina į mūsų gyvenimą. Dėl to taip pabrėžiame žodžius „vidinis“, „atpažinti Tave savo patirtyje“: Jis tau leidžia visiškai pasinerti į tai, kuo užsiimi, ir kartu Tave išlaisvina. Tai geriausia, ką galima įsivaizduoti: visiškai susitelkti, įsitraukti, užsiimti kažkuo, ir kartu likti laisviems, nenuvertinant to, kas yra. Tai esminis dalykas. Išties, kas tampa problema? Netinkamas mūsų prisirišimas prie darbo. Tikra tiesa, kad kai jo netenkame, kadangi įsivaizduojame, kad tai laikome savo rankose, įsivaizduojame, koks mūsų vaidmuo, būna labai sunku priimti kitokį darbą, nes savo tvirtumu laikėme užimamą vietą, turimą rolę, uždirbamus pinigus ir t.t. O leistis, kad Kristus mus išlaisvintų iš tokio įsivaizdavimo narvo ir leistų pradėti iš naujo nuo to, nuo ko įmanoma pradėti, būna taip neapsakomai sunku. Tai puikiai mato tie, kurie padeda žmonėms, netekusiems darbo, kol nesuranda naujo; jų sunkumai kyla ne iš to, kad jiems trūksta gebėjimų, būtinų darbui susirasti, be iš to, kad jiems reikia pakeisti mąstyseną: jie turi tapti dvasios vargdieniais, atitrūkti nuo to, ką įsivaizduoja, antraip tokioje epochos pokyčių situacijoje jiems nieko neišeis. Tačiau problema nėra epocha, o tokio tipo įsikibimas į darbą.

Prosperi. Paskutinė klausimų grupė susijusi su baigiamąja vakar popietės paskaitos dalimi, t.y. Brolijos paveikslu ir gestais.

„Dažnai man kyla klausimas dėl gestų, kuriuose kartu dalyvaujame. Ką siūlome? Kaip siūlome? Su kokių sąmoningumu suvokiame tikslą, dėl kurio laukiame susitikimo momentų? Kaip patikrinti, ar jie padeda man ir kitiems, t.y. ar vieni kitiems padedame tokiu būdu, kurį nupasakojai popietinės paskaitos pabaigoje? Iš kur gimsta gestai ir kaip jie tampa sąmoningumo gestais?“

¹⁸⁷ J. Carrón, *A te si volge tutto il mio desiderio*, Editrice Nuovo Mondo, Milano, gennaio 2017, p. 36-37.

¹⁸⁸ „Kaip dažnai mano cituojamas R. Guardini yra pasakęs (tai pats gražiausias mano girdėtas sakiny, kuris perteikia šią esmę, ir pats glausčiausias): „Didelės meilės patirtyje viskas aplinkui tampa įvykiu“. Tas didis dalykas, kurio dėka viskas aplink tampa įvykiu (t.y. kuris viskam suteikia prasmę), tai tikėjimas. [...] O tikėti reiškia atpažinti tą Esatį: Kristus yra tikėjimo turinys“. (L. Giussani, *Certi di alcune grandi cose. 1979-1981*, Bur, Milano 2007, p. 398).

„Mes neseniai įstojome į Broliją ir dar neturime savo grupelės. Pagal kokius kriterijus turėtume išsirinkti draugus Brolijos grupei?“

„Kaip galime vieni kitiems padėti, kad Brolijos grupelėje vis augtų draugystė?“

Carrón. Kad būtų tokia pagalba, kurią pabrėžiau, eidami keliu negalime pamiršti apie savo žmogiškumą. Antraip atrodo, kad religinio jausmo, arba kitaip širdies, mums reikia tik pradžioje, o paskui, po susitikimo, jie nebereikalingi.

Kaip kalbėjome, Brolijos tikslas labai paprastas: būti pagalba gyvenimo kelyje. O ar tai įgyvendinama, galime patikrinti visi kiekvieną kartą, kai susitinkame. Kaskart patikriname, ar gestai mums padeda eiti, ar ne. Puikiai mokame atskirti, kai kalbame rytinę maldą išsiblaškę ir nieko neįvyksta, ir kai meldžiamės suvokdami, ką sakome, ir kažkas nutinka. Penktadienį vakare, Rekolekcijų pradžioje, norėjau, kad įėję kartu padainuotume: tai buvo tarsi bandymas ugdyti sąmoningumą dėl to, kas atsitinka. Lygiai taip pat šį rytą, prieš Viešpaties Angelą, giesmės¹⁸⁹ tikslas – prisiminti, kad esame tarsi tuščias ašotis. Dažnai į gestus ateiname „mechaniškai“, laukdami nesulaukdami, kad greičiau pasibaigtų, galvodami: „Turime taip daryti, nes esame iš judėjimo, turime taip daryti, nes mus išmokė sukalbėti Viešpaties Angelą (ar prisiminate, kaip kun. Giussani kalbėjo apie „mokestį“?), t.y. visa tai įvyksta tarsi mūsų nėra nebūtų, todėl Viešpaties Angelas, kaip ir bet kuris kitas gestas, mūsų niekaip nepakeičia. Įsivaizduokite, jei prieš įeidami į salę „mechaniškai“, skirtume pusę minutės, kad prisimintume skausmą, kurį jaučiame, sunkumus, kuriuos išgyvename, sunkias dienas, kurios mūsų laukia, ir paskui sukalbėtume Viešpaties Angelą su tokiu sąmoningumu. Metu jums iššūkį: patikrinkite, kas tada atsitinka.

Tas pats atsitinka su Brolija. Kada suprantu, kokia jos vertė? Kai matau, kad man padeda. Brolija turėtų būti vieta, kur kiekvienas gali būti savimi, kur gali pasidalinti savo sunkumais, kur jaučia pagalbą vien savo dalyvavimu, nes grįžta namo pasikeitęs. Antraip kokia būtų prasmė? Tačiau kažin, ar taip atsitiks, jeigu eisime išsiblaškę, atitrūkę nuo savo žmogiškojo pagrindo, kaip kalbėjome vakar. Tam momentui reikalinga sąlyga, kad neužmigdytume savo žmogiškumo, kad siektume naudingumo sau ir visiems draugams, su kuriais ten susitinkame. Toks gestas kaip šis, kuriame dalyvaujame dabar, pavyzdžiui, yra gera žmogiškumo mankšta, jei tik esame, įsitraukiame, dalyvaujame, nes išganymas neįmanomas be laisvės. Todėl ir pradėjau nuo to nuostabaus Péguy teksto. Dievas nori, kad prisidėtume prie savo išgelbėjimo, antraip jis nebus mūsų. Todėl jei neįsitrauki visu savimi ir nepatikrini, ar tai, ką išgyveni Brolijoje, tau padeda, neik pas mane paklausti, ar esi laimingas, ar ne. Visų pirma tai suprasi pats. Juk staiga neprarandame kriterijaus, pagal kurį galime įvertinti tai, ką veikiame kartu, kai susitinkame!

Liko dar vienas klausimas. Pagal kokį kriterijų galime pasirinkti Brolijos grupelę? Iš esmės mums, kažką susitikusiems, pasirinkimas yra pripažinimas. Nenusprendėme susėdę aplink stalą, kas atitinka mūsų širdies poreikius: su tuo susidūrėme ir atpažinome. Paklusome. Pagal kokį kriterijų tuomet renkamės Brolijos grupelę? Reikia atpažinti, kurie žmonės tau labiausiai padeda įgyvendinti tai, ko trokšti savo gyvenime, ir sekti tuo, kas tau suteikia džiugesio. Pats supranti, ar pakeleiviai tau padeda. Paslapčiai nereikia atsiųsti angelo, kad tau praneštų, taip pat gali neklausinėti manęs. Viešpats leidžia nušvisti tavo gyvenimui per draugus, kurių pagalbą jauti savo kelyje. Tuomet viskas paprasta: tereikia sekti tuo, ką tau leidžia patirti Paslaptis, kaip atsitiko tada, kai nusprendėme prisijungti prie Brolijos. Kriterijus, pagal kurį nusprendžiau būti čia, yra tas pats, pagal kurį galiu pasirinkti Brolijos grupelę.

¹⁸⁹ A. Mascagni, „Al mattino“, *Canti*, op. cit., p. 180.

Visiems linkiu gero darbo!

Per Brolijos rekolekcijas, kurias vedė kun. Julián Carrón, Aviloje, Ispanijoje, gegužės 7 dieną, sekmadienį, vyko baigiamoji asamblėja. Pateikiame tris klausimus ir atsakymus iš šio susitikimo.

Sakei, kad reikia nueiti tam tikrą kelią, kad suprastume, jog esatis yra gyvybiškai svarbi mūsų žmogiškumui, ir kad pajustumė šauksmą, kuris mus sudaro. Taip pat pasakei, kad pirmasis žingsnis – tai atsiverti sau patiems ir pažvelgti į save su simpatija. Man nėra paprasta suprasti, ką reiškia toks žvilgsnis. Iš tiesų, man sunku suprasti ir tada, kai kalbi apie nuoširdžių patirtį kaip atspirties tašką, skatindamas mane nesustoti ties daliniais išpūdziais, bet eiti iki tikrųjų poreikių esmės, kurią galiu atpažinti, pavyzdžiui, tada, kai išgyvenu skausmingas patirtis, kurios išties pažadina tą prasmės troškimą, į kurį tik Kristus gali atsakyti. Norėčiau suprasti geriau.

Carrón. Ar galiu tavęs paklausti?

Taip.

Kadangi esi čia, noriu pasinaudoti proga ir su tavimi pasikalbėti. Ar per savo gyvenimą esi kada patyręs, kad pastebėtum kažką, ko prieš tai nebuvai pastebėjęs? Remkis savo patirtimi. Man nerūpi atsakinėti į jūsų klausimus, man svarbu padėti jums suprasti, kaip jūs patys atsakytumėte. Ar atsimeni akimirka, kai atradai kažką, kas jau buvo, bet ko anksčiau nepastebėjai?

Taip.

Tai jau atspirties taškas. O kas tau leido pamatyti tą dalyką? Kur išmokai tokio žvilgsnio? Kitaip tariant, kas tau suteikė tokį žvilgsnį, apie kurį dabar mane klausinėji?

Pirmiausia, aš paklausiau to, kas man pasakė, kad gali į viską žvelgti kitaip.

Kur tu tai išgirdai? Universitete, per jogos treniruotę, kino teatre?

Ne, čia su jumis.

Esmė ta, bičiuliai, kad istorija iš tikrųjų yra konkreči! Kai kalbame apie konkrečią istoriją, turime omenyje labai konkrečią vietą. Tu tai patyrei čia. Kodėl čia? Jei šitaip nedirbsite su tuo, kas jums atsitinka, niekada nesuprasite atsakymo į jūsų klausimus, nes viskas liks abstraktu. Kaip manai, kodėl čia?

Nes jūs šitaip žvelgiate.

Mes, kodėl mes? Ką turime mes, ko neturi kiti? Gyvenime susitikai daug žmonių, kodėl tik su mumis patyrei šitą dalyką? Kuo esame kitokie?

Krečia šiurpas taip sakant, bet atrodo, kad Kristus yra arčiau jūsų.

Kristus arčiau mūsų ar Kristus yra čia?

Jis čia.

Tai didžioji mūsų problema. Jei to nesuprasime, nesuprasime ir Krikščionybės prigimties, viskas taps labai abstraktu. Samarietė savo gyvenime buvo susitikusi daug žmonių, tačiau į savo troškulį sugebėjo pažvelgti tik tada, kai atsidūrė akistatoje su Juo. Moteris, sirgusi kraujoplūdžiu, ieškojo daugybės gydytojų, tačiau niekas nesugebėjo jos pagydyti. Tačiau tai jos paieškų nesustabdė ir ji ieškojo toliau. Kadangi negalėjo pasiduoti, nes gyvenimas vertė eiti į priekį, nes ji kentėjo, nes kentėjo skausmus, nes žinojo, kad jai yra galimybė jaustis geriau, išgirdusi apie tikrą, konkretų,

istoriškai esantį žmogų, kuris gali kažką padaryti, ji bėga pas jį, trokšdama palytėti bent jo apsiaustą. Kas jai leido necenzūruoti savo ligos? Ar jai reikėjo cenzūruoti ligą, kad įeitų į santykį su Kristumi? Ne, būtent liga ją pastūmėjo santykiui su Kristumi, ne jos atidėjimas į šalį. Dar ir dėl to, kad neįmanoma jos atidėti į šalį, ji kentė skausmus, negalėjo atsibusti ryte ir nejausti akstino greičiau išspręsti šitą problemą. Kaip pasikeistų kiekvieno iš mūsų gyvenimas, jei jaustume tokį skausmą, tokią negalią! Skausmas jai kilo iš vidaus. Tai ją vertė ieškoti Jo. Tačiau tik susidūrusi su Jo esatimi, ji iš tikrųjų galėjo pažvelgti į savo ligą, nebereikėjo susiaurinti savo žmogiškumo. Tokio pilnutinio žvilgsnio į save ji išmoko susidūrusi su Esatimi; visiška ištikimybė sau, tikrajam savo poreikiui, tapo įmanoma Esaties akivaizdoje. Mums atsitinka tas pats: kai nematome Kristaus esaties, nesugebame pažvelgti į savo skausmą.

Prieš keletą metų R.Montero parašė straipsnį į „El País“, kuriame prisimindama vieną savo gyvenimo epizodą pasakė: „Troškimas visada yra bėda“. Todėl geriau savo troškimų nepaisyti. Ir pridūrė: „Troškimai visuomet sukelia problemų, ypač tada, kai jie išsipildo“. Tuomet ji pacitavo šventąją Teresę (kaip galime jos neprisiminti čia, Aviloje?): „Išliejama daugiau ašarų dėl išklaustyų maldų, nei dėl neišklaustyų“. Kodėl? Todėl, kad gavę atsakymą, suprantame, kad jo nepakanka, tada prasideda problemos. Jei aš laikiu, kad kas išpildytų mano troškimą, ir tas kažkas ateina, bet mano troškimas taip ir neišpildomas, tuomet problema ne mažėja, o tik didėja. „Dėl to, dėl šio nepakenčiamo troškimų nepatikimumo ir dėl jų beribio gebėjimo mus sužeisti vienokiu ar kitokiu būdu, kai kurios rytų religijos ir filosofijos skelbia jų atsisakymą“. Šiuo laikotarpiu grįžtame prie tam tikrų religijų, kurios kviečia nežiūrėti į žmogiškumą, kad išvengtume skausmo. Išrauni dantį ir nelieka skausmo. Jei apie jį negalvoju, reiškia, neturiu. Tarsi sakytume: „Jei kraujoplūdžiu serganti moteris nepaiso savo ligos, vadinasi, ji neserga“. Arba „negalvosiu apie troškulį ir nenorėsiu gerti“. Netrokšti reiškia nekentėti. Jei kas įsitikinęs tokio samprotavimo teisingumu, tegul pabando jį pritaikyti: tegul pažiūri, kas atsitinka gyvenime. Tačiau paskui R.Montero suvokė, kad „mes, vakariečiai, manome, kad troškimas yra gyvenimo variklis ir kad ramybė, kurios galima pasiekti jam nesant, yra pernelyg panaši į kapinių tylą“. Ką tuomet daryti? „Galbūt problemos esmė yra trokšti neišeinant už savo horizonto ribų“. Štai koks siūlomas sprendimas: pareguliuoti troškimą, kaip šildymą. „Trokšti to, ką racionaliai galime pasiekti, to, kas mums prieinama. Kitaip tariant, išmokti trokšti to, ką turime“¹⁹⁰. Per akimirką sunaikinamas žmogus, jo autentiška struktūra. Nebeegzistuoja „aš“. „Aš“ ir jo autentiškas poreikis nušluojami.

Mes nesame čia, Rekolekcijose, kad perkreiptais veidais žiūrėtume į dangų, bet tam, kad užmegztume dialogą su modernia mąstysena, neatmesdami jos gilumo ir intensyvumo. Mes neužsitarome, kad sugalvotume, kaip apsiginti nuo tikrovės. Neatvykome čia, kad gintumės nuo tikrovės, bet kad būtume akistatoje su ja. Kiekvienas turi apsispręsti. Kas leidžia į ją žiūrėti? Gal tuomet ima aiškėti Rekolekcijų pavadinimas. Džiugesys įmanomas tik dėl fakto, kad Kristus egzistuoja. Nes Jis vienintelis išgelbsti troškimą, vienintelis, kuriam užteko drąsos pažvelgti į samarietės troškimą, vienintelis, kuris leidžia mums pažvelgti į savo troškimą; antraip grįšime prie pagonybės prieš Kristų: troškimas yra *hybris*, kažkas labai pavojinga, todėl pasitenkinkime mažiau.

I. Bergman filme „Fani ir Aleksandras“ yra scena, kuri mane visada stebina. Į filmo pabaigą vyksta pietūs ir vienas iš veikėjų sako: „Mes, Ekdahl'ai [tokia šeimos pavardė], [...] nesame pasaulyje tam, kad jį kruopščiai ištirtume. [...] Nesame pasirengę, apsirūpinę tam tikrų tyrimų priemonėmis. [...] Gyvensime kukliai... kukliame pasaulyje. Ir tuo pasitenkinsime“. Geriausias dalykas būtų pasitenkinti; gyvenimas turbūt tam ir duotas: būti laimingiems, kai esame laimingi, kai

¹⁹⁰ R. Montero, „La piscina que no fue y otros deseos“, El País, 2010 m. balandžio 18 d.

sugebame tokiais būti, būti maloniems, dosniems, švelniems, geriems. Kas tada būtų laimė? Iškart paaiškina: „Džiaugtis šiuo kukliu pasauliu, skaniais valgiais, švelniomis šypsenomis, žydinčiais vaismedžiais ar net valsu“¹⁹¹. Štai toks pasiūlymas, lygiai kaip ir per pagonybę prieš Kristų. Kai Kristus dingio iš horizonto, kai nebesugebame Jo pamatyti, telieka prisitaikyti, pasitenkinti melodingais valsais, žydinčiais vaismedžiais ir skaniais pietumis. Nežinau, gal tai ir atsako į jūsų troškimą. Esame būtent čia. Iššūkio struktūra nepasikeitė, nesusipainiokit, čia nediskutuojame apie nereikšmingus dalykus, stengiamės suprasti, kas yra gyvenimas ir kas jį atitinka. Tuomet tai, kad pažvelgiu į savo gyvenimą, yra pirmasis Jo esaties ženklas.

Taigi, jei tu pastebi, kad mus supančioje kultūroje (ir mes esame jos kupini, ji nuolat kartoja: „Bus geriau, jei neklausinėsi, nes neturiu tinkamų priemonių imtis tavo klausimų, cenzūruokime, prasiblaškykime, taip bus geriau“) egzistuoja vieta, kur galime pažvelgti į mumyse esantį žmogiškumą, paklausk savęs kodėl.

Man labai padėjo ir labai sujauđino antrasis pirmosios paskaitos punktas, kai tu kalbėjai apie atleidimą, nes labai dažnai mano gyvenime pastebiu, kad esu užvaldytas atleidimo patirties, atleidimo netikėtumo, kaip Bevardis. Tačiau taip pat esu matęs save Manjaros vietoje, kuris susitinka Girolamą taip, kaip aš susitikau judėjimą. Ir jau prabėgo dvidešimt metų, bet matau, kad mano gyvenime yra dalykų, kuriuos padariau blogai ir kurie paliko savo pėdsakus; matau savo blogį, kuris nutraukė gyvenimą. Tuomet jaučiuosi taip, tarsi nebūtų įmanoma man atleisti, imu savęs nekęsti. Pasakei, kad problema yra ta, jog mes neatsiduodame. Aš manau, kad taip yra dėl to, kad esame pilni savęs. Atlikdamas išpažintį atsiduodi, visada atsiduodi, tai nėra mechaniškas gestas, tai visiškas atsivadavimas. Manau, kad taip gyventi yra tikra revoliucija. Tai – pats didžiausias išlaisvinimas. Kas leidžia šitaip atsiduoti? Nes čia man atrodo, kad vieni kitus teisiame, kad teisiu save.

Ar suprantate, kodėl Péguy sako, kad Dievas nori, jog išlaisvinimas būtų mūsų? Normalu, kad kuo sąmoningesnis tas, kas iš tiesų suvokia savo blogį, tuo geriau supranta, kaip negalima jam atleisti, kaip negalima to panaikinti. Negaliu kempine ištrinti lentos. Tai grįžta. Todėl kaltės jausmas visada buvo itin žmogiška patirtis: išties, jei myliu kitą žmogų, man skaudu, kai užgaunu tą, kurį myliu, ne tą, kurio nemyliu. Kaip dažnai atsitinka, kad asmenys, padarę kažką blogo, pavyzdžiui, įvykdę terorizmo aktą, visuomet jį nešiojasi savo širdyje. Ir net bausmės atlikimas nesugeba užgydyti tos žaizdos, kurią paliko tas blogis. Tam tikri žmogaus įvykdyti dalykai nepraeina su laiku; priešingai, kuo daugiau praeina laiko, tuo geriau jis suvokia savo padarytą blogį, sukeltus skausmus, kurių negali numalšinti, nes neįmanoma prikelti žmonių, kuriuos jis nužudė, negali jų sugrąžinti tiems, kurie kenčia ir jaučia neapykantą dėl artimųjų netekties. Susiduriame su esminiu klausimu, nes jei negebame jo išspręsti, nerasime ramybės. Tuomet suprantu, kokį perversmą į gyvenimą atnešė Jėzus. Kokį atsakymą Dievas pateikia mūsų dramai? Ne abstrakciją, ne psichologinę analizę, ne teoriją, tačiau konkretų istorinį atsakymą, konkrečią, žmogiškąją esatį, kuri ištaria: „Tau atleistos nuodėmės“. Ar suprantate kokio džiugesio kupinas kiekvienas Evangelijos puslapis? Tai – niekad neregėtas dalykas. Tai taip neįsivaizduojama, kad kartais kelia pyktį. Visada prisimenu vieną žmogų, kuris išgyveno teroristų išpuolio pasekmes, septynias kulkas savo kūne, ir kai išgirsdavo Italijoje kalbant apie gailestingumą, jam trūkdavo kantrybė: „Ką tu šneki?!“. Mūsų kalbos neužgydė jo žaizdų. Kas leido jam pažvelgti į tas žaizdas ir išsilaisvinti iš to pragariško mechanizmo, kuriame buvo įstrigęs, iš tų sraigčių, iš kurių nesugebėjo ištrūkti, nes kuo

¹⁹¹ „Fani ir Aleksandras“ (Fanny och Alexander, SV-FR-RFT 1982), režisierius Ingmar Bergman.

toliau gyveno, tuo dažniau prisimindavo tą sceną? Jis pasakė: „Nesugebėdavau atsikelti ryte nepagalvojęs apie tas siaubingas scenas, kurias išgyvenau, ar kurias išgyveno ir man papasakojo kiti, apie tuos kenčiančių žmonių veidus“. Tačiau tam tikrą akimirką, po susitikimo su draugais, jis atsivėrė naujai perspektyvai: „Nuo tada, kai susitikau jus, atsibudęs ryte pirmiausia pagalvoju apie laimingus jūsų veidus“. Nebuvo kito būdo tai žaizdai užgydyti: konkreti istorija, laimingų žmonių veidai jį išgelbėjo iš to mechanizmo, į kurį buvo papuolęs, ir jis pagaliau išsilaisvino iš tų pančių. Kas tokį išlaisvinimą padaro įmanomą? Malonė, kaip vakar sakiau, kibirkštis, kuri mums suteikia akimirką vargdienio dvasios. Tačiau kaip matome iš Migelio Manjaros, tai neatsitinka vieną kartą visiems laikams. Dažniausiai taip neatsitinka. Todėl Migelis Manjara grįžta pas abatą po to, kai šis išklaušė jo išpažinties ir suteikė išrišimą, kad toliau skųstųsi dėl savo nuodėmių, taip kaip mes skundžiamės dėl savųjų. Ką jam atsako abatas? Pakartoja tai, ką jam pasakė Bažnyčia tą dieną, kai atliko išpažintį: „Tavo nuodėmės atleistos, to niekada nebuvo“. Bažnyčia nekalba tuščiai, Jos žodžiai nenuėina vėjais, tai vertinimas: visa tai atleista. Tačiau toks vertinimas turi pasiekti pačias „aš“ gelmes. Todėl Manjara turi kovoti, kad pripažintų, priimtų, apkabintų, atsiduotų tokiam vertinimui. Kiekvienas turi atlikti tokį darbą. Kiekvienas iš mūsų žino, kad jam atleista, tačiau turi įsiklausyti į atleidimo skelbimą, atpažinti jį dabartyje, iš naujo jį regėti, nuolat mesti iššūkį savo skausmui šia gerąja naujiena: „Tu mąstai apie dalykus, kurių nebėra (ir kurių, manau sūnau, niekada nebuvo [Tavo nuodėmės atleistos!]). Viso to niekada nebuvo“¹⁹². Negalima nepasiduoti graužačiais, reikia įsitverti šios tiesos, tiesos apie mus, kuriai vis dar taip sunku nusileisti. Tarsi sakytume: „Abejoni šių kalnų grožiu“. Jei kalnai galėtų prabilti, atsakytų: „Manai, kad mums rūpi tavo abejonės? Tavo abejonės niekada nepakeis to, kad mūsų grožis yra tikrovė“. Esame modernūs, galvojame, kad mes ir mūsų mintys lemia, kas yra realybė, kad jos tikrumas priklauso nuo mūsų. Ne, realybė tikra, nes tokia yra. Jei ji netikra, tuomet net jei tu taip galvosi, ji nebus tikra, nes ne tu ją padarai tikrą. „Tavo nuodėmės atleistos“. Tai – laiko klausimas, kada tu atsiversi į tai, kas tikra (šiuo atveju, kad tavo nuodėmės nebeegzistuoja), ir įsileisi Kristų į savo gyvenimą. Nes žvilgsnis, kuris pagal tiesą apibrėžia gyvenimą, buvo atneštas Jėzaus, tačiau aš turiu jį priimti. Tai neįvyksta be mano laisvės. Tas žvilgsnis netampa mano be manęs. Dievas, kuris viską sukūrė be mūsų, negali suteikti išganymo, jei mes nedalyvaujame. Laisvė būtina, kad išganymas taptų mūsų. Todėl man kyla klausimas, kaip galite gyventi, jei vis nepaskaitote tos ištraukos, kurioje kun. Giussani kalba apie Petro „taip“¹⁹³. Ta ištrauka padeda atsakyti į tavo klausimą. Man nuolat reikia ją perskaityti, kad vėl į save pažvelgčiau taip, kaip Jėzus žvelgė į Petrą, iš tikrųjų, kad pažvelgčiau į save taip, kaip Jis pažvelgė į mane, kaip į mane žvelgia dabar. Jei neišleisime Jo esaties, nieko nebus. Kai esate liūdni, paskaitykite, kad atpažintumėte Jo esatį, nes be Jo esaties atpažinimo nieko nebus. Kai nerandate paguodos ir atleidimo, turite paskaityti apie Petro „taip“, kaip vargdieniai, su dėkingumu: „Visa laimė, kad man liūdna, kad nerandu paguodos ir atleidimo, antraip nebūčiau vėl to perskaitęs, nebūčiau pajutęs poreikio, būčiau galvojęs, kad man jau viskas žinoma“. Aš nuolat perskaitau, kad pajusčiau neatlygintinumą, su kuriuo Jis man atleidžia. Jis mums atleidžia ir palieka tiek laiko, kiek mums reikia, kad Jį priimtume, kad nusileistume Jo atleidimui, Jo apkabinimui.

Kas yra ta Kristaus esatis, kurią apibūdini? Kokia ji? Ar ji susijusi su kūnu, su aplinkybėmis, su istorija, su žmonėmis, ar tiesiog Kristus yra, bet Jo negalima nei pamatyti, nei

¹⁹² O. Milosz, *Miguel Mañara*, Jaca Book, Milano 1988, p. 48-63; cituojamas L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 87.

¹⁹³ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 82.

paliesti? Ar tai – kūnas, kitas, ar kažkas papildomo, nepriklausomo nuo šio kūno? Kad būtų aiškesnis mano klausimas, vakar dainuotoje dainoje „Andare“ (Eiti) Chieffo apdainuoja kun. Giussani, žmogų kun. Giussani. „Tavo akys matė viską ir kalbėjo širdžiai, žodžiai nešė ugnį ir troškimą eiti... eiti“¹⁹⁴. Jo esaties kūniškumas tampa akivaizdus, kai kalbi apie pirmuosius, sekusius Jėzumi, apie Joną, Andriejų, Petrą. Tačiau kai kalbi apie Jo esatį šiandien, kaip ją sukonkretini, kad įgautų kūną, vardą ir pavardę? Man norėtųsi, kad ji būtų konkretnė mūsų patirtyje, mūsų istorijoje, kad būtų lengviau ją atpažinti, kiekvienam atskirai ir visiems bendrai, draugijoje.

Kaip būtų atsakę Jonas ir Andriejus į tavo klausimą, ar Kristus kaip nors susijęs su kūnu?

Jis yra kūnas.

Jis yra kūnas. Kaip sakydavo kun. Giussani, „iš kūno galime pažinti įsikūnijusio Žodžio esatį; jei Žodis tapo kūnu, tai kūne Jį surasime“¹⁹⁵, žmogiškoje tikrovėje. Tačiau ne bet kokioje žmogiškoje tikrovėje, o Kristaus pagautame ir perkeistame žmogiškume. Jis tampa esatimi istorijoje per tuos, kuriuos pasirenka, kurie Jį išpažįsta, priima (štai ir vėl laisvė), ir kurie būna Jo perkeisti. Pakaktų prisiminti, kas atsitiko kiekvienam iš mūsų. Kodėl esame čia? Nes susidūrėme su kitokiu žmogiškumu, kitokiu gyvenimu kartu, buvimu kartu, problemų sprendimu, žvilgsniu į savo ir kitų poreikį, kokių niekada nebuvome matę. Atsidūrėme priešais tokius žmogiškus bruožus, kad buvome jų patraukti, ir neišvengiamai kilo klausimas, kas sukelia tokį juntamą gyvenimo skirtumą. Trumpai tariant, mus patraukė ne pati žmogiškoji tikrovė, bet Kristaus perkeistas žmogiškumas, su konkrečiu akcentu, sudarytas iš žmonių su vardais ir pavardėmis, kurie įsitraukė į konkretaus žmogaus liudijimą, kaip tu priminei. Tačiau tai mums leidžia suprasti esminį dalyką: kaip Kristus tapo įtikinama esatimi per kun. Giussani „taip“, ir visus kitus, kurie juo sekė, taip Kristus tampa esatimi dabar per mūsų „taip“, per mūsų sekimą. Kristus nėra etiketė, kurią prikljuojame bet kokiam pasibuvimui kartu ar žvilgsniui į aplinkybes; Jis liudija apie Save per tą pasikeitimą, kurį sukelia mūsų gyvenimo kūniškume, jei Jį įsileidžiame. Paprasta pastebėti Jį veikiantį, Jo bruožai unikalūs. Bet buvimas kartu išsiblaškius, užsimiršus ar išpuikus, Jam neteikia garbės.

Prieš metus mane labai sukrėtė faktas, kurį vėliau paminėjau straipsnyje¹⁹⁶. Imigrantas musulmonas atvyksta į Italiją ir paskiriamas į priėmimo centrą. Savanoris jo paklausia: „Norėtum mėsos ar žuvies?“. Ir šis pravirksta. Tai nebuvo sentimentalumas. „Kodėl verki?“, paklausia. Tuomet jis papasakoja, kad aštuoniolika metų dirbo šeimininkui, nuo kurio gaudavo lazdu. O dabar tarp „kitatikių“ kažkas pagaliau pašaukė jį vardu ir netgi paklausė, ko norėtų iš meniu. „Ar įmanoma, kad šie žmonės patektų į pragarą?“, buvo jo paskutinis klausimas. Bepasakodamas šį epizodą Italijoje, pridūriau: „Ką pajuto tas žmogus? Tai nebūtų galėję įvykti, jei Žodis nebūtų tapę kūnu“. O kai kas man atsakė: „Prašytume neperdėti! Tai priklauso nuo mūsų ugdymo. Esame tokie, nes buvome išugdyti priimti žmones“. Tai ne „tinkamo ugdymo“ klausimas, ir reikia, kad atvyktų kažkas iš šalies, kad mes pastebėtume, ką esame gavę ir kas tapo mūsų žvilgsniu į tikrovę. Kalbame apie tai, kas nebūtų įvykę, nepriklausytų mums, jei Kristus nebūtų įėjęs į istoriją. Tačiau ir mes to nebesuprantame. Išties, dialogas, kurį ką tik pacitavau, buvo su žmonėmis iš judėjimo!

Po pirmosios paskaitos Italijos Rekolekcijose, bičiulio dėka mane pasiekė žinutė: „Jei turėsi proga, perduok mano padėką Julián. Jei būčiau galėjęs, būčiau nuplovęs jam kojas, kaip Magdaliėtė, savo išlietomis ašaromis. Net per pirmąjį susitikimą su Kristumi taip aiškiai nemačiau Jo esaties ir

¹⁹⁴ C. Chieffo, „Andare...“, in P. Scaglione, *La mia voce e le Tue parole*, op. cit., p. 272.

¹⁹⁵ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., p. 123.

¹⁹⁶ Cfr. J. Carrón, „Il Natale dei credenti, gesti di umanità che muovono il cuore“, *Corriere della Sera*, 2015 m. gruodžio 23 d., p. 35

nejaučiau tokio stipraus Jo troškimo, kaip šiandien“. Kaip dažnai mums atsitinka, kad per susitikimą ir mes galime tai išarti. Kristus yra kūne, o ne „šalia“ ar „nepaisant“. Kiekvienas turi pastebėti, kas jam atsitinka, kur Jį atranda, kur tai jam suteikiama, kokia ranka jam tai atneša dabar. Antraip būsime kaip mokiniai iškart po Prisikėlimo: viso to, ką jie matė, sudėjus visus kartus, kai kartu su Juo valgė ir gėrė, nepakako, kad nugalėtų jų liūdesį. Tik gyva Jo esatis gali jį nugalėti. Čia slypi esmė. Būtent todėl laikui bėgant mums vis labiau rūpi priklausyti šiai istorijai. Susidomėjimas šia istorija yra susidomėjimas Jo buvimo dabartyje patyrimu. Kartais paskutinis prisijungęs, kaip cituotasis imigrantas, pastebi mūsų draugijos vertę geriau, nei mes patys, kurie ją sudarome. Paskutinis prisijungęs mums primena tai, ką primiršome, dėl ko klausiamo, kur Kristus, ar kūne, ar kitur. Klausimas, ar priešais mane, arba kai būnu tam tikroje vietoje su draugais, ten, ne kitur, ne šalia, ne paskui, bet tą akimirką, atsitinka kažkas, kas mane primygtinai verčia išarti Jo vardą. Kiekvienas turi įsivardinti, kuri jam taip atsitinka, su kuo atsitinka, kieno kūne Kristus mane pasiekia šiandien.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių skaitiniai: Apd 2, 14.22–33, Ps 16, 1–2a.5.7–11, 1Pt 1,17–21, Lk 24,13–35

KUN. FRANCESCO BRASCHI PAMOKSLAS

Jie teturėjo vienintelį troškimą: pasišalinti iš to miesto, kuriame ne tik mirė Kristus, bet ir įvyko jų pralaimėjimo scena. Jų akys buvo liūdnos, nes suprato, jog veltui vylėsi ir nieko nebeliko, ir nebežino, ko tikėtis dabar. Mėnesių mėnesius atkakliai, bergždžiai vylėsi Jėzumi, pasaulio ir politikos išlaisvintoju, nepaisant visų paties Jėzaus pastangų paneigti tokį savo įvaizdį.

Kokie jie buvo kvaili, kokios nenuovokios jų širdys!

Kvaili, t.y. nesugebantys suvokti tikrovės (pavartotas būdvardis nenurodo jų moralinių gebėjimų, bet nesugebėjimą pažinti), nenuovokios širdies, t.y. turintys širdį, kuri nemoka plakti greičiau, pamilti kažko, kas skirtusi nuo jų turimo įsivaizdavimo.

Nieko nuostabaus, kad jie neatpažino Jėzaus, kai šis prisiartino ilgame jų bėgime nuo tikrovės, kurios nebepakentė. Ar jie kada Jį išties pažinojo? Bet koku atveju, gana greit buvo Jį apvilkę, įkalinę savo svajonėse, kol Jis dar buvo su jais.

O dabar Jėzus tapo vien diskusijų, gal net kivirčo tarp jų tema, eilinį kartą besistengiant surasti, kam suversti kaltę dėl tokios nesėkmės.

O vis dėlto, prisikėlęs Kristus vėl prisiartina prie jų, būtent prie jų.

Jis vėl imasi iniciatyvos, pažadina juose visų pirma žmogiškos draugijos troškimą, parodo, kad tikrovė dar turi ką parodyti jų uždaramui. Jį atpažįsta belaužiantį duoną. Per Eucharistijos gestą ir per duonos padauginimą. T.y. kai vėl įvyksta patirtis, kupina neįsivaizduojamos pilnatvės, kai Kristus save dovanoja be jokių sąlygų būtent jiems.

Tai juos sugrąžina į kelią. Sugrąžina prasmę tai draugijai, nuo kurios jie atitolo ir į kurią dabar trokšta sugrįžti, kur pasitvirtina jų susitikimo su Kristumi patirtis.

Ir mūsų atžvilgiu šiomis dienomis Kristus vėl ėmėsi iniciatyvos, prisiartino prie mūsų kelyje, pasiūlė mums kun. Julián žodžius, kurių liudijimas leidžia iš naujo išaugti mūsų klausimui ir mūsų širdies troškimui.

Net ir kova mūsų nebegąsdina, jei esame ištikimi tam, kas vyksta dabar. Kristus, „vir pugnator“, čia ir dabar mums laužia duoną. Jo prisiartinimas, Savęs dovanojimas per duoną yra vienintelis tvirtas tikrumas, dėl kurio išties galime džiaugtis.

Džiaugtis nepaisant nieko, nepaisant mūsų pačių.

GAUTI PRANEŠIMAI

Brangieji,

Negalime patys sau suteikti džiaugsmo. Tai akivaizdu. Galime tik prašyti malonės, kad jis mums būtų dovanojamas. Be to, kad mus džiugintų, ši dovana turi būti atsakymas mūsų širdžiai, todėl ji turi būti esanti. Jėzus yra asmeninė dovana, kuri sukelia nuostabą to, kas Jį priima, egzistencijoje ir ją pradžiugina nepamatuojamu džiaugsmu. Niekas, net ir skausmas, silpnumas, nuodėmės bėgant metams nėra prieštaravimas džiugesiui kaip kūrybingam širdies aspektui, iš kurio trykšta tikrasis gyvenimas.

Kiekvienam iš jūsų linkiu, kad tai vis labiau patirtumėt, susitapatindami su Dievo Tarno, monsinjoro L.Giussani, veidu.

Su meile, ypatingasis palaiminimas.

Kardinolas Angelo Scola

Milano Arkivyskupas

Brangus kun. Julián Carrón,

Tepasiekia tave ir visus judėjimo draugus mano sveikinimas ir malda už šias dvasines Comunione e Liberazione Brolijos Rekolekcijas. Jungiuosi prie jūsų charizmos kelyje, kuris pakeitė mūsų gyvenimą ir leido pamilti mirusio ir prisikėlusio Kristaus žinią pasaulyje ir tarnystėje Bažnyčiai.

Šių Rekolekcijų tema, „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas“, mums kalba apie svarbiausią mūsų gyvenimo faktą, ramybės ir džiugesio šaltinį, kuris, kaip primena popiežius Pranciškus apaštališkajame paraginiame „Amoris Laetitia“, „išplečia širdį“. Tai įvyksta šiandien, vienybėje su charizma didžiame Bažnyčios kūne. Tuomet viskas tampa nauja ir tikra tose aplinkybėse, kuriose Viešpats mus kviečia gyventi. Net ir sudėtingose situacijose, kuomet man tampa sunku suderinti sveikatą ir orų darbavimąsi.

Kupinas vilties meldžiu visam judėjimui Šventosios Dvasios dovanų ir pasirengimo eiti tavo nurodytu taku.

Siųsdamas visiems Viešpaties palaiminimą ir Dievo Motinos užtarimą, šiltai atsisveikinu.

Monsinjoras *Filippo Santoro*

Taranto Arkivyskupas Metropolit

Brangus kun. Julián,

Šioms Brolijos Rekolekcijoms parinktas pavadinimas išreiškia tikrumą, kuris lydi mūsų gyvenimą: „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas“. Kaip gera ir kaip nuramina šiais laikais, kupiniais išbandymų mūsų tikėjimui, kasdien iš naujo atpažinti Esatį, kuri mums leidžia gyventi ir kvėpuoti bet kokiose aplinkybėse!

Esu su tavimi ir su visa tauta, gimusia iš Dievo Tarno kun. Giussani charizmos, lydžiu jus savo malda: kad Mergelė Marija kiekviename iš jūsų pažadintų „džiugų tikrumą“, kurį tik Kristus padaro įmanomą, o Šventoji Dvasia jus paverstų liudytojais, mylinčiais visus žmones, savo brolius ir seseris.

Monsinjoras *Corrado Sanguineti*

Pavijos Vyskupas

IŠSIŪSTOS TELEGRAMOS

Jo Šventenybei Popiežiui Pranciškui

Šventenybe,

Pasinaudojome vienu svarbiausių mūsų judėjimo gestu, CL Brolijos rekolekcijomis, kuriose dalyvavo 22.000 žmonių Riminio mieste ir tūkstančiai prisijungusių prie transliacijos 16-oje skirtingų šalių, kad vis labiau įsigilintume į laišką, kurį mums atsiuntėte baigiantis Gailestingumo Jubiliejui. Įsigyvendami į jūsų kvietimą neturtui, kuris „būtinai, nes parodo tai, kas iš tikrųjų yra mūsų širdyje: mums reikia Jo“, mes iš naujo išgyvenome dvasios vargdienių iš Evangelijos (Mato, Zachiejaus, Samarietės) patirtį, nes jie pripažino Kristų kaip vienintelį tinkamą atsakymą į poreikį, kuriuo yra jie patys.

Gyvai atmindami kun. Giussani, pasigilinome į neturto patirtį, apie kurią jis mums kalbėjo kaip apie Jėzaus žavesio mūsų gyvenime vaisių (brangų džiauksmą, kuriuo remiasi visos dorybės): tikrumo kupina viltis, kad Dievas išpildo širdies troškimą, mus padaro džiugius (tas džiugesys trykšta iš Velykų, kaip mums priminė kardinolas Menichelli per Eucharistijos šventimą) ir neturtingus, kitaip tariant, laisvus nuo bet kokio turėjimo, nes kas turi Kristų, tam nieko nebetrūksta.

Taip pat grįžome prie jūsų laiško žodžių, raginančių „dalintis su nepasiturinčiais“; tam esame nuolat ugdomi per konkrečius gestus: pamatome, kokie didžiuliai mūsų pačių poreikiai, kai dalinamės jais su senukais, vaikais, ligoniais ir vargšais.

„Evangelii gaudium“ lydėjo mūsų meditacijas ir priminė, kad tik esantis Kristus yra „žinia, atsakanti į begalybės troškimą, glūdinanti kiekvieno žmogaus širdyje“ ir kurią visi turi teisę išgirsti, be išimties, kaip jūs būtent šiomis dienomis paliudijote Egipte.

Dėkingi už jūsų žinutę ir palaiminimą, nepalaujame melsti stiprybės jūsų visuotinei tarnystei. Po 35-erių metų nuo popiežiškojo pripažinimo, iš naujo save patikime į jūsų rankas: pasinaudokite mumis, Šventenybe, kad išplatintumėte tą teigiamą apkabinimą visiems ir viskam, kuris gimsta iš to, kad esame visiškai priklausomi nuo „sklidinos ramybės“ Kristaus meilės.

Kun. *Julián Carrón*

Jo Šventenybei popiežiui emeritui Benediktui XVI

Šventas Tėve,

Brolijos rekolekcijų turinį sudarė laiškas, kurį popiežius Pranciškus mums parašė besibaigiant Gailestingumo Jubiliejui ir kuriame mums priminė apie tai, jog gyvenimas vargdienio dvasioje „būtinai, nes parodo tai, kas iš tikrųjų yra mūsų širdyje: mums reikia Jo“. Jūs ir toliau mums liudijate tokį neturtą, kuris gimsta būnant turtingiems Kristaus: tiems, kas buvo palietas didžios Esaties, nieko netrūksta. Užtariant kun. Giussani, prašome Mergelės Marijos, kad pripildytų jūsų dienas džiugesio, o jūsų prašome palaiminimo visai mūsų Brolijai šių dienų istorijos kelyje.

Kun. *Julián Carrón*

Kardinolui Angelo Bagnasco

Italijos Vyskupų Konferencijos Prezidentui

Brangus Eminencija,

Dvasinėse Brolijos Rekolekcijose, kurios Rimini mieste subūrė 22.000 žmonių, apmąstėme popiežiaus Pranciškaus kvietimą į neturtą, kurį jis išreiškė laiške, parašytame besibaigiant Gailestingumo Jubiliejui, primindamas, apie krikščioniško gyvenimo esmę, apie tai, „kas iš tikrųjų yra mūsų širdyje: mums reikia Jo“. Popiežiaus kvietimą, skirtą organizacijai „Azione Cattolica“ taip pat priimame, tarsi jis būtų skirtas mums: „Dalintis gyvenimu žmonėmis“, kad „parodytume, jog įmanoma gyventi tikėjimo džiaugsmu“, kurį liudijame kasdieninėse gyvenimo aplinkybėse.

Kun. *Julián Carrón*

Kardinolui Kevin Joseph Farrell

Pasauliečių, šeimos ir gyvybės Tarybos Prefektui

Jūsų Eminencija,

22.000 Comunione e Liberazione Brolijos narių ir dar keli tūkstančiai prisijungusiųjų iš 16 pasaulio šalių patvirtina savo pasiryžimą tapti Bažnyčios misijos įrankiais, ištikimi kun. Giussani charizmai ir sekdami popiežiumi Pranciškumi, kuris mus pakvietė gyventi krikščioniško gyvenimo esmę, tai yra neturtu, kuris „būtinai, nes parodo tai, kas iš tikrųjų yra mūsų širdyje: mums reikia Jo“, esančio ir mus išlaisvinančio Kristaus.

Kun. *Julián Carrón*

Kardinolui Angelo Scola

Milano Arkivyskupui

Brangus Angelo,

Šiomis dienomis Viešpats mus nustebino, nes leido pajusti tą džiugesį, apie kurį rašei savo žinutėje. Apmąstydami Popiežiaus mums parašytą laišką, grįžtame prie savo gyvenimo sąmoningėsi, kad esame dvasios vargdieniai, t.y. kad mums reikia Jo, kad mus pripildo tik Kristus. Kun. Giussani ir toliau mums liudija apie savo gyvenimą, pagautą Kristaus, tokiu būdu duodantį vaisių per mus, jo vaikus, trokštančius išgyventi tą pačią patirtį šiandien.

Kun. *Julián Carrón*

MonsinJORUI Filippo Santoro

Taranto Arkivyskupui Metropolitui

Brangus Filippo,

Dėkingi už tavo žinutę, po Rekolekcijų grįžtame namo jausdami dar didesnę Jo poreikį ir dar labiau pasiryžę dalintis gyvenimu su visais, ypač tais, kuriems labiausiai to reikia, kaip mūsų paprašė popiežius Pranciškus, kad liudytume esantį Kristų, kuris gyvenimą pripildo džiugesio bet kokiomis aplinkybėmis.

Kun. *Julián Carrón*

Monsinjorui Corrado Sanguinetti
Pavijos Vyskupui

Brangus Corrado,

Dėkojame už tavo žinutę ir patikiname, kad „džiugus tikrumas“, apie kurį mums parašei, mums tapo realesnis, nes patyrėme Kristų, kuris vėl pasilenkė prie beribio mūsų troškimo ir mums padovanojo vargdienio dvasią bei laisvę, pripildydamas Savęs.

Kun. *Julián Carrón*

MENAS MŪSŲ DRAUGIJOJE

Paruošė Sandro Chierici

(Vadovas, paaiškinantis meno istorijos vaizdus, kurie buvo rodomi įeinant ir išeinant iš salės, skambant muzikai)

Bizantiškų Ravenos mozaikų paveldas yra vienas iš svarbiausių ikonografijos prieš viduramžius (V-VI amžius) liudijimų. Vaizdų serija prasideda nuo San Vitale Bazilikos, kur pavaizduotos Senojo Testamento scenos, pereina prie Arijų Krikštyklos ir Neoniano kupolų, vėliau prie Kristaus gyvenimo ir kančios scenų, pavaizduotų ant Sant'Apollinare nuovo sienų, ir baigiasi Sant'Apollinare in Classe apside bei Galla Placidia Krikštykla.

1. San Vitale Bazilika, choro skliautas, *Mistinis Avinėlis*
2. San Vitale Bazilika, apsidės puskupolis, *Kristus – pasaulio Viešpats*
3. San Vitale Bazilika, pietinis liunetas, *Abelio ir Melchizedeko auka*
4. San Vitale Bazilika, šiaurinis presbiterijos liunetas, *Abraomo svetingumas*
5. San Vitale Bazilika, šiaurinis presbiterijos liunetas, *Abraomo svetingumas, detalė: Izaoko paaukojimas*
6. San Vitale Bazilika, šiaurinis presbiterijos liunetas, *Abraomo svetingumas, detalė: trijų angelų priėmimas*
7. San Vitale Bazilika, šiaurinė presbiterijos siena, *Mozei duodami įsakymai*
8. San Vitale Bazilika, pietinė presbiterijos siena, *Mozė - piemuio Mediano žemėje*
9. Arijų Krikštykla, kupolas, *Jėzaus krikštas*
10. Neoniano krikštykla, kupolas, *Jėzaus krikštas*
11. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Kanos vestuvių stebuklas*
12. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Duonos ir žuvų padauginimas*
13. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Petro ir Andriejaus pašaukimas*
14. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Jericho aklujų pagydymas*
15. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Kraujoplūdžiu sergančios moters pagydymas*
16. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Jėzus ir Samarietė*
17. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Jėzus ir Samarietė, detalė*
18. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Lozoriaus prikėlimas*
19. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Mutininko ir fariziejaus malda*
20. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Vargšės našlės auka*
21. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Kristus teisėjas atskiria avis nuo ožių*
22. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Paralyžiuotojo pagydymas*
23. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Paralyžiuotojo pagydymas, detalė*
24. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Apsėstojo pagydymas*
25. Sant'Apollinare nuovo, šiaurinė navos siena, *Betsaidos paralyžiuotojo pagydymas*
26. Sant'Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Paskutinė vakarienė*
27. Sant'Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Jėzus alyvų sode*

28. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Judo bučinys*
29. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Jėzus vedamas muteisti*
30. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Jėzus prieš teismą*
31. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Petro išdavystės pranašystė*
32. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Petro išdavystė*
33. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Judas grąžina trisdešimt denarų*
34. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Jėzus priešais Pilotą*
35. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Kelias į Kalvariją*
36. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Moterys prie kapo*
37. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Emauso mokiniai*
38. Sant' Apollinare nuovo, pietinė navos siena, *Tomo netikėjimas*
39. Sant' Apollinare in Classe, Apsidės kryžius
40. Sant' Apollinare in Classe, apsidė, *Šventas Apolinaras po kryžiumi*
41. Galla Placidia Mauzoliejus, Skliautas su kryžiumi žvaigždėtame danguje
42. Galla Placidia Mauzoliejus, liunetas virš koplyčios, *Švento Lauryno kankinystė*
43. Galla Placidia Mauzoliejus, liunetas virš įėjimo, *Jėzus – gerasis ganytojas*
44. Arkivyskupijos muziejus, *Kristus nugalėtojas*